

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

Broj: 08-11-3-2968-10/21
Sarajevo, 15. 9. 2022. godine

SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO
n/p Elvedin Okerić, predsjedavajući
Ul. Reisa Džemaludina Čauševića br. 1
71000 Sarajevo

PREDMET: Dostava Izvještaja o finansijskoj reviziji Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo za 2021. godinu

Poštovani,

U skladu s članom 16. stav 1) Zakona o reviziji institucija u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", broj 22/06), Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH dostavio Vam je Izvještaj o finansijskoj reviziji Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo za 2021. godinu na e-mail adresu predsjedavajuci@skupstina.ks.gov.ba 15. 9. 2022. godine.

Ukoliko smatrate potrebnim, možemo, u skladu s mogućnostima, osigurati predstavnika Ureda za reviziju na raspravi Skupštine Kantona o Izvještaju o finansijskoj reviziji Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, radi eventualnih pojašnjenja i boljeg razumijevanja revizijskih nalaza.

S ciljem dobivanja povratnih informacija o poduzetim aktivnostima na osnovu našeg Izvještaja, poželjno bi bilo da nas blagovremeno obavijestite o usvojenim zaključcima Skupštine Kantona Sarajevo u vezi s predmetnim Izvještajem.

S poštovanjem,

Dostavljeno:

- Naslovu
- Dosje
- a/a

GENERALNI REVIZOR

Dževad Nekić

IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

ZAVODA ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA KANTONA SARAJEVO

2021.

Broj: 01-02-08-11-3-2968-7/21

Sarajevo, septembar 2022.

SADRŽAJ

I	IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1
1.	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA	1
2.	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USKLAĐENOSTI	2
II	REZIME DATIH PREPORUKA.....	5
III	KRITERIJI ZA FINANSIJSKU REVIZIJU.....	7
IV	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI.....	8
1.	UVOD	8
2.	PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE	9
3.	PRAĆENJE PRIMJENE PREPORUKA I ANALIZA PODUZETIH MJERA.....	9
4.	SISTEM INTERNIH KONTROLA	11
5.	OBAVLJANJE POSLOVA IZ NADLEŽNOSTI ZAVODA	14
6.	PLANIRANJE, DONOŠENJE FINANSIJSKOG PLANA I IZVJEŠTAVANJE	16
7.	FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI	17
7.1	GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O IZVRŠENJU BUDŽETA.....	18
7.1.1	Prihodi i primici	18
7.1.2	Rashodi, izdaci i finansiranje.....	18
7.1.2.1	Rashodi i izdaci Stručne službe	18
7.1.2.2	Rashodi zdravstvene zaštite	20
7.1.2.3	Tekući transferi.....	30
7.1.2.4	Kapitalni transferi.....	32
7.1.2.5	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	33
7.1.3	Finansijski rezultat.....	36
7.2	BILANS STANJA.....	36
7.2.1	Gotovina, kratkoročna potraživanja, razgraničenja i zalihe.....	36
7.2.2	Stalna sredstva	37
7.2.3	Kratkoročne obaveze i razgraničenja.....	37
7.2.4	Dugoročne obaveze i razgraničenja.....	37
7.2.5	Popis sredstava i obaveza.....	37
7.3	IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA.....	38
8.	VANBILANSNA EVIDENCIJA	38
9.	JAVNE NABAVKE	39
10.	KOMENTARI NA NACRT IZVJEŠTAJA.....	42
V	PRILOG: GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI.....	45
	Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta za 2021. godinu.....	46
	Bilans stanja na 31. 12. 2021. godine	49
	Izveštaj o novčanim tokovima za period izveštavanja od 1. 1. do 31. 12. 2021. godine	50

I IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Izvještaj nezavisnog revizora daje se na osnovu provedene finansijske revizije koja obuhvata reviziju finansijskih izvještaja i reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

1. IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

Mišljenje

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja **Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Zavod)** koji obuhvataju: Bilans stanja na 31. 12. 2021. godine, Račun prihoda i rashoda, Izvještaj o novčanim tokovima, Izvještaj o kapitalnim izdacima i finansiranju, Posebne podatke o plaćama i broju zaposlenih, Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta za godinu koja se završava na taj dan, te Analizu iskaza – tekstualni dio, uključujući i rezime značajnih računovodstvenih politika.

Prema našem mišljenju, finansijski izvještaji istinito i fer prikazuju, u svim materijalnim aspektima, finansijski položaj Zavoda na 31. 12. 2021. godine, novčane tokove i izvršenje budžeta za godinu koja se završava na taj dan, u skladu s prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja.

Osnova za mišljenje

Reviziju finansijskih izvještaja obavili smo u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i INTOSAI Okvirom profesionalnih objava.¹ Primijenjeni principi i standardi su ISSAI 100 – Osnovni principi revizije javnog sektora, ISSAI 140 – Kontrola kvaliteta u vrhovnim revizijskim institucijama, ISSAI 200 – Principi finansijske revizije i ISSAI 2000–2899 – standardi finansijske revizije. Naše odgovornosti prema INTOSAI Okviru profesionalnih objava detaljnije su opisane u odjeljku *Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja*.

Nezavisni smo od Zavoda u skladu s ISSAI-jem 130 – Etički kodeks, te u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju, i ispunili smo ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da osiguraju osnovu za naše mišljenje.

Odgovornost rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje za finansijske izvještaje

Rukovodstvo Zavoda odgovorno je za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu s prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ova odgovornost podrazumijeva i kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola, relevantnih za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze usljed prevare ili greške, odgovarajuća objelodanjivanja relevantnih informacija u napomenama uz finansijske izvještaje, kao i odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena koje su razumne u datim okolnostima.

Oni koji su zaduženi za upravljanje odgovorni su za nadziranje procesa finansijskog izvještavanja koje je ustanovio Zavod.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome da li su finansijski izvještaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili greške, kao i izdati izvještaj nezavisnog revizora koji uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija, obavljena u skladu s INTOSAI Okvirom profesionalnih objava, uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono

¹ Odluka o usvajanju i objavi INTOSAI Okvira profesionalnih objava („Sl. novine FBiH“, broj 59/22). INTOSAI Okvir profesionalnih objava (engl. IFPP) čini tri nivoa objava: INTOSAI principi (INTOSAI-P), međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI) i INTOSAI smjernice (GUID).

postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati usljed prevare ili greške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili zbirno, utiču na ekonomske odluke korisnika, donesene na osnovu tih finansijskih izvještaja.

Kao dio revizije, u skladu s INTOSAI Okvirom profesionalnih objava, stvaramo profesionalne procjene i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi također:

- prepoznavamo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikazivanja finansijskih izvještaja, zbog prevare ili greške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dovoljni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikazivanja, nastalog usljed prevare, veći je od rizika nastalog usljed greške, jer prevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno izostavljanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaženje internih kontrola;
- stičemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Zavoda;
- ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena, kao i povezanih objava rukovodstva;
- ocjenjujemo cjelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj finansijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li finansijski izvještaji transakcije i događaje na kojima su zasnovani na način kojim se postiže fer prezentacija.

Mi komuniciramo s rukovodstvom, između ostalih pitanja, i u vezi s planiranim djelokrugom i vremenskim rasporedom revizije i važnim revizijskim nalazima, uključujući i one u vezi sa značajnim nedostacima u internim kontrolama, koji su otkriveni tokom revizije.

2. IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USKLAĐENOSTI

Mišljenje s rezervom

Uz reviziju finansijskih izvještaja **Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo za 2021. godinu** izvršili smo i reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

Prema našem mišljenju, osim za navedeno u odjeljku *Osnova za mišljenje s rezervom*, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije Zavoda za 2021. godinu u skladu su, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima koji su definisani kao kriteriji za datu reviziju.

Osnova za mišljenje s rezervom

Kao što je navedeno u Izvještaju:

1. Prilikom određivanja pripadajućih sredstava i ugovaranja obavljanja zdravstvenih usluga sa zdravstvenim ustanovama na području Kantona za 2021. godinu Zavod nije donio Program zdravstvene zaštite Kantona Sarajevo za 2021. godinu i primijenio propisane Standarde i normative zdravstvene zaštite i Jedinstvenu metodologiju kojom se bliže utvrđuju kriteriji i mjerila za zaključivanje ugovora između nadležnog zavoda zdravstvenog osiguranja i zdravstvene ustanove, što nije u skladu sa članovima od 35. do 40. Zakona o zdravstvenom osiguranju i članom 52. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (tačka 5. Izvještaja);
2. Planirana sredstva za pružanje deficitarnih usluga zdravstvene zaštite za koje postoje liste čekanja u javnim zdravstvenim ustanovama u iznosu od 1.342.976 KM nisu realizovana, što nije u skladu sa članom 21. Odluke o izvršavanju finansijskog plana Zavoda za 2021. godinu (tačke 7.1.2.2.2 i 9. Izvještaja);

3. **Zavod sa isporučiocima medicinskih sredstava za 2021. godinu nije zaključio nove ugovore, što nije u skladu sa članovima 19. i 28. Uredbe o obimu, uslovima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica u Kantonu Sarajevo na medicinska sredstva iz 2020. godine, već je umjesto toga primjenjivao potpisane ugovore iz ranijeg perioda (tačka 7.1.2.2.5 Izvještaja);**
4. **Planom javnih nabavki nisu obuhvaćene nabavke ampuliranih lijekova i medicinskih sredstava, iako su sredstva za njihovu realizaciju predviđena Finansijskim planom Zavoda za 2021. godinu. Nabavka ampuliranih lijekova u iznosu od 4.741.291 KM i medicinskih sredstava koja se serijski proizvode u iznosu od najmanje 4.066.458 KM izvršena je bez provođenja propisanih procedura javnih nabavki, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (7.1.2.2.5 i 9. Izvještaja).**

Reviziju usklađenosti izvršili smo u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i INTOSAI Okvirom profesionalnih objava. Primijenjeni principi i standardi su ISSAI 100 – Osnovni principi revizije javnog sektora, ISSAI 140 – Kontrola kvaliteta u vrhovnim revizijskim institucijama, ISSAI 400 – Principi revizije usklađenosti i ISSAI 4000 – Standard za reviziju usklađenosti. Naše odgovornosti prema INTOSAI Okviru profesionalnih objava detaljnije su opisane u odjeljku *Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti*.

Nezavisni smo od Zavoda u skladu s ISSAI-jem 130 – Etički kodeks, kao i u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju, i ispunili smo ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da osiguraju osnovu za naše mišljenje s rezervom.

Isticanje pitanja

Skrećemo pažnju na sljedeća pitanja:

- **Vlada Kantona je u julu 2021. godine donijela Izmjenu i dopunu Uredbe o obimu, uslovima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica u Kantonu Sarajevo na medicinska sredstva, kojom je definisala da se ugovaranje sa isporučiocima medicinskih sredstava vrši na osnovu provedenog javnog poziva i da odluku o visini učešća donosi Upravni odbor na osnovu postojeće cijene, promjene cijena na tržištu, uporedne cijene u okruženju i raspoloživih sredstava. Izmjenom i dopunom ove Uredbe ostavljena je mogućnost da se prilikom nabavke medicinskih sredstava postupa u suprotnosti sa Zakonom o javnim nabavkama (tačka 7.1.2.2.5 Izvještaja);**
- **Zavod finansira kapitalna ulaganja u zdravstvene ustanove po osnovu obaveza koje je preuzeo i izmiruje od Kantona Sarajevo (kredit Saudijskog fonda za razvoj), kao i kapitalne izdatke po osnovu informatizacije zdravstvene djelatnosti, iako je finansiranje ovakvih ulaganja i izdataka u zdravstvo isključiva obaveza osnivača (tačke 7.1.2.4 i 7.1.2.5 Izvještaja);**
- **Odlukom o osnivanju Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo definisano je da se Zavod osniva s ciljem ostvarivanja prava i osiguravanja sredstava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja i da provodi politiku razvoja i unapređivanja zdravstvene zaštite koja se osigurava obaveznim zdravstvenim osiguranjem. Zavod je u 2021. godini ostvario višak prihoda nad rashodima u iznosu od 13.677.043 KM, dok akumulirani višak prihoda nad rashodima iz ranijih godina, bez sredstava zakonskih rezervi, iznosi 40.792.560 KM (tačke 6. i 7.1.3 Izvještaja).**

Naše mišljenje nije modificovano u vezi s navedenim pitanjima.

Odgovornost rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje za usklađenost

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, rukovodstvo Zavoda odgovorno je da osigura da su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije u skladu s propisima kojima su regulisane i potvrdi da je tokom fiskalne godine osiguralo namjensko, svrsishodno i zakonito korištenje raspoloživih sredstava za ostvarivanje utvrđenih ciljeva, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcionisanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole. Oni koji su zaduženi za upravljanje odgovorni su za nadziranje usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija sa zakonima i drugim propisima.

Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti

Pored odgovornosti da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima, naša odgovornost podrazumijeva i izražavanje mišljenja o tome da li su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa zakonima i drugim propisima kojima su regulisane. Razumno uvjerenje je visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija, obavljena u skladu s INTOSAI Okvirom profesionalnih objava, uvijek otkriti značajnu neusklađenost kada ona postoji. Odgovornost revizora uključuje obavljanje procedura kako bi pribavili revizijske dokaze o tome da li se sredstva koriste za odgovarajuće namjene i da li je poslovanje Zavoda, prema definisanim kriterijima, usklađeno sa zakonima i drugim propisima. Procedure podrazumijevaju procjenu rizika od značajnih neusklađenosti sa zakonima i propisima koji regulišu poslovanje subjekta revizije. Također, naša odgovornost podrazumijeva i ocjenu finansijskog upravljanja, funkcije interne revizije i sistema internih kontrola.

Sarajevo, 15. 9. 2022. godine

ZAMJENIK GENERALNOG REVIZORA

Dragan Kolobarić

GENERALNI REVIZOR

Dževad Nekić

II REZIME DATIH PREPORUKA

REDNI BROJ	PREPORUKA	POGLAVLJE/TAČKA
1.*	Uspostaviti adekvatan sistem internih kontrola prema COSO modelu u dijelu donošenja strategije upravljanja rizicima, blagovremenog ažuriranja mape procesa i registra rizika, vršenja procjene rizika po procesima poslovanja, u skladu sa Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH.	4.
2.*	U saradnji s Kantonalnim ministarstvom zdravstva i drugim relevantnim organima i zdravstvenim ustanovama poduzeti aktivnosti kako bi se u potpunosti implementirao Akcioni plan kojim je definisana dinamika reorganizacije zdravstvenih ustanova s ciljem izmjene sistema finansiranja.	5.
3.*	Donijeti Program zdravstvene zaštite i izvršiti ugovaranje sa zdravstvenim ustanovama u skladu sa Odlukom o osnovama za ugovaranje pružanja zdravstvenih usluga u Kantonu Sarajevo za 2022. godinu, članom 35. Zakona o zdravstvenom osiguranju i članom 52. Zakona o zdravstvenoj zaštiti.	5.
4.	U saradnji sa Kantonalnim ministarstvom zdravstva poduzeti aktivnosti kako bi Finansijski plan Zavoda prije usvajanja prošao proceduru javne rasprave, u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH i članom 58. Statuta.	6.
5.	Donijeti interni akt kojim će se definisati radni učinak u skladu sa odredbama Pravilnika o radu i dosljedno ga primjenjivati.	7.1.2.1.1
6.	Poduzeti aktivnosti prema Kantonalnom ministarstvu zdravstva i Vladi Kantona s ciljem pravovremenog usaglašavanja svih cijena lijekova sa objavljenim maksimalnim veleprodajnim cijenama lijekova na državnom nivou.	7.1.2.2.3
7.	U saradnji sa nadležnim organima i institucijama preispitati Izmjene i dopune Uredbe za medicinska sredstva iz jula 2021. godine u dijelu načina ugovaranja nabavke medicinskih sredstava, te u skladu sa zakonskim propisima poduzeti adekvatne aktivnosti.	7.1.2.2.5
8.	Poreze i doprinose na naknade za rad zaposlenika u komisijama obračunavati kao oporezivi prihod od nesamostalne djelatnosti, u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak i Zakonom o doprinosima.	7.1.2.2.6
9.*	Potrebno je preispitati mogućnost održavanja informacionih sistema u vlastitoj režiji s ciljem optimizacije trošenja javnih sredstava.	7.1.2.2.7
10.*	Dopuniti Procedura za rad kontrolora u dijelu koji se odnosi na način obavljanja kontrola izvršenja ugovorenih zdravstvenih usluga i propisivanja lijekova, kao i način praćenja datih preporuka.	7.1.2.2.8
11.*	Izvršiti popunjavanje odgovarajućeg broja kontrolora u Odjelu za medicinske poslove shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji, s ciljem osiguranja izvršenja poslova kontrole propisivanja lijekova i pružanja zdravstvenih usluga.	7.1.2.2.8
12.*	Poduzeti adekvatne aktivnosti, u saradnji sa Ministarstvom zdravstva Kantona Sarajevo, kako bi sve zdravstvene ustanove provodile mjere i aktivnosti po konstatovanim nalazima kontrolora Zavoda.	7.1.2.2.8
13.	Putem Kantonalnog ministarstva zdravstva inicirati međusobno usaglašavanje odredbi Zakona o zdravstvenom osiguranju i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju u dijelu utvrđivanja nadležnosti za isplate naknada za bolovanje za vrijeme privremene spriječenosti za rad duže od 14 mjeseci i pokretanja postupka za ostvarivanje invalidske penzije.	7.1.2.3

14.	Poduzeti aktivnosti kako bi UNDP u potpunosti realizovao i opravdao doznačena sredstva, u skladu sa Sporazumom o sufinansiranju.	7.1.2.3
15.	Potrebno je da organi upravljanja i rukovođenja Zavodom, u saradnji sa osnivačem, poduzmu aktivnosti koje će osigurati da se kapitalna ulaganja u zdravstvo koja obuhvataju investiciono ulaganje i investiciono i tekuće održavanje zdravstvenih ustanova – prostora, medicinske i nemedicinske opreme i prijevoznih sredstava, te informatizaciju zdravstvene djelatnosti, finansiraju iz budžeta Kantona Sarajevo, u skladu sa članom 13. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, a ne iz sredstava Zavoda, odnosno doprinosa za zdravstveno osiguranje.	7.1.2.4
16.	Prilikom realizacije potpisanih ugovora pravovremeno ispostavljati narudžbenice, a u slučaju kašnjenja dobavljačima obračunavati kaznene penale zbog nepoštovanja ugovorenih rokova.	7.1.2.5
17.	Donijeti politiku upravljanja licencama koje koriste zdravstvene ustanove, a njihove nabavke finansirane sredstvima Zavoda.	7.1.2.5
18.	Poduzeti aktivnosti na utvrđivanju pravnog statusa stanova navedenih u odgovoru nadležnih institucija, te shodno konstatovanom izvršiti njihovo knjigovodstveno evidentiranje, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji.	7.2.5.
19.	Sačiniti prijedlog ampulirane liste lijekova sa utvrđenim cijenama, u skladu sa Odlukom o listi lijekova KS i Zakonom o javnim nabavkama, te dostaviti Kantonalnom ministarstvu zdravstva s ciljem njenog razmatranja i usvajanja.	9.
20.*	Plan javnih nabavki usuglasiti s Finansijskim planom Zavoda i sačinjavati na način da obuhvati sve nabavke koje se planiraju provesti, kako bi se osiguralo ekonomično trošenje sredstava, a izbor dobavljača za obavljanje deficitarnih zdravstvenih usluga i nabavku ortopedskih i medicinska sredstava koja se serijski proizvode vršiti u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama. ²	9.
21.*	Postupke nabavke usluga održavanja postojećih informacionih sistema vršiti uz provođenje međunarodnog otvorenog postupka i dosljednu primjenu člana 3. Zakona o javnim nabavkama.	9.

* nerealizovana preporuka iz prethodnog perioda (9)

² Objedinjene dvije preporuke u jednu (1. Izvršiti izbor dobavljača za usluge pružanja porodične medicine, deficitarne zdravstvene usluge i usluge konsultativno-specijalističke zdravstvene zaštite, u skladu sa Aneksom II dio B. Zakona o javnim nabavkama; 2. Zaključiti ugovore sa dobavljačima za nabavku i distribuciju ortopedskih i drugih medicinskih sredstava, u skladu sa članom 18. Uredbe o obimu, uslovima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica Kantona Sarajevo na funkcionalna medicinska sredstva.)

III KRITERIJI ZA FINANSIJSKU REVIZIJU

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine u okviru finansijske revizije provodi i reviziju finansijskih izvještaja i reviziju usklađenosti. Revizija finansijskih izvještaja i revizija usklađenosti podrazumijevaju proces objektivnog prikupljanja i procjenjivanja dokaza kako bi se utvrdilo da li su predmeti revizije, tj. finansijski izvještaji, kao i aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, usklađeni sa odgovarajućim kriterijima koji su sadržani u zakonima i drugim propisima. Kriteriji predstavljaju poredbene parametre koji se koriste kako bi se dala ocjena predmeta revizije.

Za obavljanje finansijske revizije korišteni su sljedeći kriteriji:

- Zakon o budžetima u FBiH;
 - Uredba o računovodstvu budžeta u FBiH;
 - Pravilnik o knjigovodstvu budžeta u FBiH;
 - Pravilnik o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH;
- Odluka o izvršavanju Finansijskog plana Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo za 2021. godinu;
- Finansijski plan Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo za 2021. godinu;
- Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH;
- Zakon o zdravstvenom osiguranju;
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti;
- Zakon o lijekovima;
- Zakon o trezoru;
- Uredba o obimu, uslovima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica Kantona Sarajevo na medicinska sredstva;
- Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH;
- Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH;
- Zakon o radu;
- Zakon o porezu na dohodak;
- Zakon o doprinosima;
- Zakon o plaćama i naknadama članova organa upravljanja i drugih organa i institucija Kantona Sarajevo, kantonalnih javnih preduzeća i javnih ustanova čiji je osnivač Kanton Sarajevo;
- Zakon o javnim nabavkama;
- Statut Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, kao i drugi podzakonski akti navedenih zakona.

IV IZVJEŠTAJ O REVIZIJI

1. UVOD

Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo osnovan je u skladu s Odlukom Skupštine Kantona Sarajevo³ kao javna ustanova u kojoj se ostvaruju prava i obaveze iz obaveznog zdravstvenog osiguranja na načelima uzajamnosti i solidarnosti osiguranika u okviru Kantona Sarajevo, odnosno Federacije, u skladu sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju,⁴ drugim zakonima, podzakonskim propisima, propisima Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: KS) i drugim općim aktima Zavoda, kao i prava i obaveze iz proširenog zdravstvenog osiguranja. Nadležnosti Zavoda su: da provodi politiku razvoja i unapređivanja zdravstvene zaštite koja se osigurava obaveznim zdravstvenim osiguranjem; planira i prikuplja novčana sredstva obaveznog zdravstvenog osiguranja te plaća usluge zdravstvenim ustanovama i prihvatnim zdravstvenim radnicima; obavlja poslove u vezi s ostvarivanjem prava osiguranih lica, brine se o zakonitom i blagovremenom ostvarivanju tih prava te im pruža stručnu pomoć u ostvarivanju prava i zaštite njihovih interesa; obavlja poslove ugovaranja sa zdravstvenim ustanovama i privatnim zdravstvenim radnicima; određuje visinu naknade plaće i najviši iznos naknade plaće na teret kantonalnog zavoda osiguranja, način valorizacije osnovice za naknadu plaća za vrijeme bolovanja; vrši obračun dugovanja i potraživanja troškova zdravstvenog osiguranja i druge poslove u skladu sa ovim ugovorima; obavlja poslove u vezi sa ostvarivanjem zdravstvene zaštite u inozemstvu, i privatnih zdravstvenih radnika saglasno zaključenom ugovoru za tekuću godinu; obavlja poslove izrade podzakonskih i općih akata u vezi sa ostvarivanjem prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja za čije su donošenje nadležni organi kantona, odnosno organi Zavoda, i uređuje ostala pitanja vezana za ostvarivanje prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja.

Organi upravljanja i rukovođenja Zavodom su Upravni odbor i direktor, koje imenuje Vlada Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Vlada Kantona), na prijedlog Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Kantonalno ministarstvo zdravstva), na period od četiri godine.

Upravni odbor Zavoda ima devet članova, a u 2021. godini je djelovao u dva saziva sa određenim izmjenama u toku mandata.

Vlada Kantona je u oktobru 2019. godine imenovala stalni Upravni odbor u sljedećem sastavu: Milan Dunović (predsjednik), Zilha Ademaj, Samira Hajdarević, Elvedin Čeković, Sanela Rošić Ramić, Suad Rožajac, Ilijaz Pilav, Alma Ljuca i Ago Mahmutagić (članovi i članice).

Rješenjem Vlade Kantona od 4. 2. 2021. godine, prije isteka mandata, a zbog podnošenja ostavki, razriješeni su dužnosti predsjednik Upravnog odbora Milan Dunović i Elvedin Čeković i Sanela Rošić Ramić, kao i Dragan Stevanović (v. d. član) kojem je mandat istekao zaključno sa 14. 2. 2020. godine. Istog dana na njihovo mjesto imenovani su v. d. predsjednika i članova Upravnog odbora: Jasmina Selimović (v. d. predsjednica) i Dragan Totić, Sanjin Saračević i Emel Perko (v. d. članovi). Rješenjem o izmjeni rješenja od 11. 2. 2021. godine zamijenjen je Emel Perko (v. d. član) Almirom Džuvom (v. d. član). Rješenjem Vlade Kantona od 25. 2. 2021. godine, prije isteka mandata, razriješeno je dužnosti preostalih pet članova stalnog Upravnog odbora, i to: Zilha Ademaj, Samira Hajdarević, Suad Rožajac, Ilijaz Pilav i Ago Mahmutagić, a istog dana imenovano je pet v. d. članova na period od tri mjeseca, i to: Belma Kapo, Dragan Stevanović, Benjamin Bejtović, Aida Musić Čopelj i Adis Hodžić. Rješenjem od 20. 5. 2021. godine razriješeni su dužnosti: Jasmina Selimović (v. d. predsjednica) i Dragan Totić, Sanjin Saračević, Almir Džuvo, Belma Kapo, Dragan Stevanović, Benjamin Bejtović, Adisa Musić Čopelj i Adis Hodžić (v. d. članovi). Rješenjem Vlade Kantona od 20. 5. 2021. godine imenovan je stalni Upravni odbor, na period od četiri godine, u sastavu: Jasmina Selimović (predsjednica), Dragan Totić, Benjamin Bejtović, Sanjin Saračević, Alen Tucaković, Belma Kapo, Adis Hodžić, Aida Musić Čopelj i Nerin Dizdar (članovi i članice). Članica Aida Musić Čopelj je 12. 8. 2021. godine na lični zahtjev razriješena sa dužnosti, te je na njeno mjesto istog dana imenovan Almir Džuvo kao v. d. člana, a 4. 11. 2021. godine za stalnog člana Upravnog odbora.

³ „Sl. novine KS“, broj 7/98 i 30/07

⁴ „Sl. novine FBiH“, broj 30/97, 7/02, 70/08, 4811 i 36/18

Vlada Kantona je Rješenjem od 31. 10. 2019. godine za direktora imenovala Sakiba Katanu, na period od četiri godine. Rješenjem Vlade od 16. 9. 2021. godine imenovani je prijevremeno razriješen dužnosti, a istog dana za v. d. direktoricu imenovana je Samira Hajdarević na period od najviše tri mjeseca, do okončanja procedure konačnog imenovanja. Nakon završene konkursne procedure Vlada Kantona je 28. 4. 2022. za direktora Zavoda imenovala Muamera Kosovca, na period od četiri godine.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Stručne službe Zavoda, na koji je Vlada Kantona dala saglasnost 17. 8. 2017. godine, utvrđeni su unutrašnja organizacija i način rada. Osnovne organizacijske jedinice su: Kabinet direktora, Interna revizija, Sektor pravnih poslova, Sektor za ekonomiku i finansiranje i Sektor za medicinske i farmaceutske poslove. U okviru Sektora pravnih poslova sistematizovani su poslovi koji se obavljaju u pet poslovnica: Gradska poslovnica Sarajevo, Poslovnica Hadžići, Poslovnica Ilidža, Poslovnica Ilijaš i Poslovnica Vogošća. U Stručnoj službi je na 31. 12. 2021. godine, od sistematizovanih 170, bilo popunjeno 127 radnih mjesta.

Sjedište Zavoda je u Sarajevu, u Ulici Ložionička broj 2.

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su finansijski izvještaji Zavoda za 2021. godinu i usklađenost aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

Cilj je da se izrazi mišljenje o tome jesu li finansijski izvještaji pouzdani i da li bilanci u potpunosti odražavaju rezultate izvršenja finansijskog plana. Revizijom će se procijeniti primjenjuje li rukovodstvo institucije zakone i propise i koristi li sredstva za odgovarajuće namjene, te ocijeniti finansijsko upravljanje, sistem internih kontrola i funkcija interne revizije.

Revizija je obavljena u skladu s internim planskim dokumentima, u periodu od decembra 2021. do aprila 2022. godine.

S obzirom na to da se revizija obavlja ispitivanjem na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, pojedine materijalno značajne greške mogu ostati neotkrivene.

3. PRAĆENJE PRIMJENE PREPORUKA I ANALIZA PODUZETIH MJERA

Ured za reviziju institucija u FBiH (u daljem tekstu: Ured) izvršio je finansijsku reviziju Zavoda za 2019. godinu, sačinio Izvještaj o izvršenoj reviziji i dao pozitivno mišljenje o finansijskim izvještajima i mišljenje s rezervom o usklađenosti poslovanja sa zakonskim i ostalim propisima. U Izvještaju su date preporuke s ciljem otklanjanja uočenih propusta i nedostataka. Zavod je postupio u skladu s članom 16. tačka 3. Zakona o reviziji institucija u FBiH i obavijestio o preduzetim radnjama radi prevazilaženja nepravilnosti identifikovanih u revizorskom izvještaju. Revizijom je konstatovano da su preduzete odgovarajuće mjere, u skladu s planiranim aktivnostima.

Uvidom u preduzete aktivnosti i analizom realizacije datih preporuka utvrdili smo sljedeće:

Realizovane preporuke

- 1) Upravni odbor je preispitao odredbe članova 34, 42. i 79. Pravilnika o radu, nakon čega je usvojio njegove izmjene i dopune 2020. godine.
- 2) Zavod je poduzimao aktivnosti prema Skupštini KS kako bi se realizovao Plan restrukturiranja zdravstvene djelatnosti i reorganizacije zdravstvenih ustanova u KS s ciljem usklađivanja organizacije i djelatnosti zdravstvenih ustanova sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti.
- 3) Finansijski plan Zavoda sačinjen je uz dosljednu primjenu člana 4. Zakona o budžetima u FBiH i člana 82. stav 2. Zakona o zdravstvenom osiguranju u dijelu potpunog i transparentnog prikazivanja raspoloživih sredstava.

- 4) Upravni odbor je razmatrao zakonitost potpisivanja ugovora o radu i odluke o povećanju plaća prijašnjeg direktora, te donio Zaključak 6. 10. 2020. godine kojim je konstatovao da je predsjednik Upravnog odbora bio nadležan za zaključivanje ugovora o radu sa direktorom Zavoda, kao i da nije nadležan cijeniti zakonitost sadržaja predmetnog ugovora o radu. Stručna služba Zavoda je otkazala predmetni ugovor o radu uz ponudu izmijenjenog ugovora, kojim je izvršno usaglašavanje koeficijenta složenosti poslova sa radnim mjestom na koje je imenovani raspoređen (u smislu odredbi Zakona o radu o jednakosti plaća za istu vrstu poslova). Prijašnji direktor je po donesenoj odluci o otkazu ugovora o radu uz ponudu novog ugovora o radu tužio Zavod, te je u toku drugostepeni sudski postupak.
- 5) Donesena je procedura za liječenje osiguranih lica oboljelih od reumatoidnog artritisa, kao i poslovnici o radu Komisije za praćenje trošenja sredstava za liječenje reumatoidnog artritisa i Komisije za odobravanje novčanih pomoći u nabavci lijekova koji nisu dio Liste lijekova Kantona Sarajevo.
- 6) Svi pravilnici, sporazumi, programi i procedure objavljeni su u „Službenim novinama Kantona Sarajevo“, na internet-stranici i oglasnim pločama poslovnica Zavoda, kojima je propisan način ostvarivanja prava osiguranika sa područja Kantona Sarajevo na sve postojeće refundacije troškova liječenja s ciljem povećanja transparentnosti u radu i osiguranja jednakih prava svim osiguranicima, u skladu s članom 4. Zakona o budžetima u FBiH i članovima 8. i 11. Zakona o zdravstvenom osiguranju.
- 7) Osigurana je kontrola i kontinuirani nadzor nad implementacijom, te redovno izvještavanje o realizaciji svih posebnih i dodatnih programa zdravstvene zaštite.
- 8) Objavljen je Pravilnik o odobravanju novčanih pomoći osiguranim licima Zavoda, kojim je Upravni odbor uredio postupanje odgovornih osoba i pravo osiguranika sa područja Kantona na novčanu pomoć za nabavku specifičnih ortopedskih i drugih medicinskih sredstava koja nisu uvrštena u Jedinstvenu listu, s ciljem povećanja transparentnosti u radu i osiguranja jednakih prava svim osiguranicima.
- 9) Obračun i isplata naknade članovima Komisije za stavljanje i skidanje lijekova sa liste lijekova u Kantonu Sarajevo je usklađena sa Odlukom o načinu obrazovanja i utvrđivanja visine naknade za rad radnih tijela koje obrazuje Vlada Kantona Sarajeva i rukovodioci kantonalnih organa državne službe.
- 10) Direktor Zavoda je 2. 10. 2020. godini podnio Inicijativu prema Vladi Kantona i Kantonalnom ministarstvu zdravstva, u kojoj je obrazložio zbog čega bi se trebale poduzeti aktivnosti na izmjenama i dopunama federalnog podzakonskog akta koji definiše način sačinjavanja listi lijekova, u svrhu povećanja transparentnosti prilikom sačinjavanja federalne liste lijekova, a naročito utvrđivanja cijena lijekova.
- 11) Upravni odbor je preispitao odredbe Odluke o naknadi plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad u dijelu visine naknade koja se refundira pravnim i fizičkim licima, te u skladu s konstatovanim donio novi akt kojim se uređuje ova ovlast.
- 12) Preispitana je mogućnost investiranja slobodnih novčanih sredstava, uz dosljedno poštovanje odredbi Zakona o investiranju javnih sredstava, nakon čega je donesena politika i pravilnik koji uređuje investiranje, odluka o imenovanju investicijskog menadžera i oročen dio slobodnih sredstava.

Djelimično realizovane preporuke

- 1) Poduzimane su aktivnosti na uspostavljanju sistema finansijskog upravljanja i kontrole, u skladu sa Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH, ali još uvijek nije izvršeno identifikovanje i procjena rizika, niti je donesen interni akt kojim bi se uredilo upravljanje rizicima u Zavodu.

- 2) U saradnji s Kantonalnim ministarstvom zdravstva i drugim relevantnim organima i zdravstvenim ustanovama, Zavod je imao aktivnosti na implemenaciji Akcionog plana kojim je definisana dinamika reorganizacije zdravstvenih ustanova s ciljem izmjene sistema finansiranja, ali ove aktivnosti još uvijek nisu završene.
- 3) Donesena je procedura za rad kontrolora kojom je normiran njihov rad i obuhvaćena samo kontrola bolovanja, ali ne i poslovi koji se odnose na kontrolu izvršenja ugovorenih zdravstvenih usluga i ostali sistematizovani poslovi, što znači da se plan kontrola ne donosi i kontrole ne obavljaju na osnovu procijenjenog rizika.
- 4) Zavod je putem nadogradnje postojeće aplikacije poduzeo određene mjere i aktivnosti kako bi osigurao automatske kontrole propisivanja i izdavanja lijekova na recept, ali kontrolori Zavoda nisu nikako vršili kontrole radi smanjenja troška lijekova.
- 5) Izbor dobavljača za usluge pružanja porodične medicine izvršen je u skladu s Aneksom II dio B. Zakona o javnim nabavkama, dok za deficitarne zdravstvene usluge i usluge konsultativno-specijalističke zdravstvene zaštite nije.

Nerealizovane preporuke

- 1) Donijeti Program zdravstvene zaštite KS-a i izvršiti ugovaranje sa zdravstvenim ustanovama, u skladu s članom 35. Zakona o zdravstvenom osiguranju i članom 52. Zakona o zdravstvenoj zaštiti.
- 2) Poduzeti adekvatne aktivnosti, u saradnji sa Kantonalnim ministarstvom zdravstva, kako bi sve zdravstvene ustanove provodile mjere i aktivnosti po konstatovanim nalazima kontrolora Zavoda.
- 3) Zaključiti ugovore sa dobavljačima za nabavku i distribuciju ortopedskih i drugih medicinskih sredstava, u skladu sa članom 18. Uredbe o obimu, uslovima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica Kantona Sarajevo na funkcionalna medicinska sredstva.
- 4) Potrebno je preispitati mogućnost održavanja informacionih sistema u vlastitoj režiji s ciljem optimizacije trošenja javnih sredstava.
- 5) Postupke nabavke usluga održavanja postojećih informacionih sistema vršiti uz provođenje međunarodnog otvorenog postupka dosljednu primjenu člana 3. Zakona o javnim nabavkama.

Nakon izvršene revizije za 2021. godinu data je ukupno 21 preporuka, od čega je 12 novih i devet preporuka koje su već date u Izvještaju o finansijskoj reviziji za 2019. godinu.

Postupanje po Pismu rukovodstvu

U toku obavljene prethodne revizije konstatovali smo da postoje određene slabosti sistema internih kontrola, koje mogu uticati na finansijske izvještaje i pravilnost poslovanja. Putem pisma rukovodstvu koje je dostavljeno nakon obavljene prethodne revizije obavijestili smo o slabostima i dali odgovarajuće preporuke, kako bi se poduzele aktivnosti s ciljem njihovog otklanjanja prije sačinjavanja godišnjih finansijskih izvještaja za 2021. godinu, i kako se one ne bi ponovile u izvještaju o finansijskoj reviziji za 2021. godinu.

U pismu rukovodstvu dato je sedam preporuka, od kojih su dvije implementirane do dana sačinjavanja izvještaja o finansijskoj reviziji, dvije su djelimično implementirane, a za tri preporuke nisu poduzete aktivnosti.

4. SISTEM INTERNIH KONTROLA

Cilj sistema internih kontrola je da osigura razumno uvjerenje da Zavod u poslovanju upravlja javnim sredstvima zakonito, transparentno, ekonomično, efikasno i efektivno, odnosno da interne kontrole funkcionišu u skladu s važećom regulativom.

Finansijsko upravljanje i kontrola

Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH,⁵ Pravilnik o provođenju finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u FBiH⁶ i Standardi interne kontrole u javnom sektoru u FBiH⁷ nalažu uspostavljanje, vođenje i procjenu sistema internih kontrola na osnovu COSO modela.⁸

Rukovodstvo Zavoda odgovorno je za uspostavljanje funkcionalnog sistema interne kontrole u skladu sa propisima koji to regulišu, kao i za uspostavljanje, razvoj i implementaciju odgovarajućeg, efikasnog, efektivnog i ekonomičnog finansijskog upravljanja i kontrola. Također je odgovorno i za izradu internih akata (koji se zasnivaju na svih pet komponenti sistema internih kontrola, podzakonskim aktima, Standardima interne kontrole i dobrim praksama interne kontrole), poštujući principe zakonitosti, finansijskog upravljanja i transparentnosti u skladu sa standardima interne kontrole.

U toku revidirane godine, kao što je navedeno u tački 1. Izvještaja, bilo je više izmjena organa upravljanja i rukovođenja, što je imalo uticaja na normalno i nesmetano funkcionisanje Ustanove.

Statutom Zavoda⁹ se uređuje: naziv, sjedište i djelatnost, predstavljanje i zastupanje, organizacija, prava, obaveze i odgovornosti organa upravljanja i rukovođenja Zavodom, Stručna služba Zavoda, rješavanje o pravima iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, planiranje, finansiranje i finansijsko poslovanje i kontrola provođenja zdravstvenog osiguranja, javnost rada, donošenje općih akata Zavoda, kao i druga pitanja od značaja za njegov rad. U skladu s odredbama člana 26. i 27. Statuta, organ kontrole poslovanja u Zavodu je nadzorni odbor, koji se sastoji od tri člana. Nakon isteka mandata članovima nadzornog odbora 2017. godine, novi nije imenovan. Upravni odbor je usvojio izmjene i dopune Statuta Zavoda, kojima je odredio da više ne postoji potreba za nadzornim odborom kao organom kontrole poslovanja, na što je data saglasnost Skupštine KS-a. Nadzor nad zakonitošću rada obavlja nadležni organ uprave KS.

U skladu sa Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH, Zavod je u februaru 2020. godine imenovao koordinaticu za finansijsko upravljanje i kontrolu. Godišnji izvještaj o funkcionisanju sistema finansijskog upravljanja i kontrole dostavljen je Ministarstvu finansija Kantona Sarajevo u zakonskom roku, u kojem su navedene sljedeće mjere za dalji razvoj: donošenje Strategije upravljanja rizicima, ažuriranje mapa procesa i registra rizika i donošenje Strateškog plana Zavoda za trogodišnji period. Mapa procesa i registar rizika doneseni su 2016. godine, a pokrenute su aktivnosti na njihovom ažuriranju, te sačinjene radne verzije koje zaključno sa obavljenom revizijom nisu bile usvojene. **S obzirom na to da nisu ažurirane mape procesa i registar rizika, niti je donesen interni akt kojim bi se uredilo upravljanje rizicima u Ustanovi, smatramo da nije uspostavljeno upravljanje rizicima i praćenje i procjena na nivou Zavoda, što nije u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima koji regulišu ovo pitanje.**

Upravni odbor Zavoda donio je Pravilnik o radu (sa posljednjim izmjenama i dopunama od 24. 12. 2020. godine) kojim je uređeno zaključivanje ugovora o radu, radno vrijeme i raspored radnog vremena, odmori i odsustva, plaće i naknade, posebni uslovi za zasnivanje radnog odnosa, naknada štete, zaštita radnika, rješavanje radnih sporova i druga pitanja od značaja za radnika i poslodavca. Pravilnikom o radu je, između ostalog, utvrđeno pravo zaposlenika na uvećanje osnovne plate do 20% osnovne plate mjesečno po osnovu radnog učinka koji je poslodavac obavezan definisati posebnim pravilnikom u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu Pravilnika o radu. U 2021. godini zaposlenicima su isplaćivana uvećanja plaća, iako do okončanja revizije Zavod nije donio ovaj pravilnik niti neki drugi interni akt kojim bi se definisao radni učinak, što je detaljnije pojašnjeno pod tačkom 7.1.2.1.1 Izvještaja.

⁵ „Sl. novine FBiH“, br. 38/16

⁶ „Sl. novine FBiH“, br. 6/17 i 3/19

⁷ „Sl. novine FBiH“, br. 75/16

⁸ COSO model je općeprihvaćeni međunarodni model za uspostavljanje, vođenje i procjenu sistema internih kontrola koji čini pet međusobno povezanih komponenti: kontrolno okruženje, procjena rizika, kontrolne aktivnosti, informacije i komunikacije, praćenje i procjena. Ovaj model definiše internu kontrolu kao postupke koje poduzima rukovodstvo zajedno sa zaposlenicima institucije koja je osmišljena da osigura razumno uvjerenje da se postizanje ciljeva poslovanja odvija putem efikasnih i efektivnih procesa, da je osigurana pouzdanost finansijskog izvještavanja, kao i usklađenost sa važećom regulativom.

⁹ Statut Zavoda donesen 2000. godine i pet puta izmijenjen i dopunjen do 2022. godine od strane Upravnog odbora, uz saglasnost Skupštine Kantona;

Na osnovu obavljene revizije utvrdili smo da Zavod nije u potpunosti uspostavio finansijsko upravljanje i kontrolu prema COSO modelu, u skladu sa Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH i Pravilnikom o provođenju finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u FBiH.

Izjava o fiskalnoj odgovornosti dostavljena je Kantonalnom ministarstvu finansija u skladu sa članom 2. i 6. Pravilnika o obliku i sadržaju, načinu popunjavanja i predaje izjave o fiskalnoj odgovornosti.

Preporuka:

- ***uspostaviti adekvatan sistem internih kontrola prema COSO modelu u dijelu donošenja strategije upravljanja rizicima, blagovremenog ažuriranja mape procesa i registra rizika, vršenja procjene rizika po procesima poslovanja, u skladu sa Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH.***

Interna revizija

U skladu sa Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH¹⁰ i Pravilnikom o kriterijima za uspostavu jedinice za internu reviziju u javnom sektoru u Federaciji BiH,¹¹ (u daljem tekstu: Pravilnik) Zavod je uspostavio Jedinicu za internu reviziju. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Zavoda organizovana je Jedinica interne revizije, u kojoj su sistematizovana i popunjena tri radna mjesta: rukovodilac interne revizije – glavni interni revizor i dva interna revizora. Za svoj rad Jedinica za internu reviziju odgovorna je direktoru Zavoda.

Rukovodilac Jedinice za internu reviziju sačinio je Strateški plan za period 2021–2023. i Godišnji plan rada za 2021. godinu, te Godišnji izvještaj o radu interne revizije za 2021. godinu, koji je dostavljen Centralnoj harmonizacijskoj jedinici u skladu sa Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH. Godišnjim planom za 2021. planirano je i izvršeno deset revizija prilikom kojih su date 44 preporuke (Revizija godišnjeg popisa imovine na 31. 12. 2020. godine, Revizija procesa upravljanja u poslovnica, Informisanje i javnost rada Zavoda, Revizija pripreme i izrade Finansijskog plana za 2021. godinu, Revizija suštinske kontrole dokumentacije za plaćanje, Revizija praćenja i evidentiranja sudskih sporova, rješenja o izvršenju i obezbjeđenja sredstava za izvršenje presuda, Revizija procesa provođenja javnih poziva za obavljanje zdravstvenih usluga, Revizija realizacije ugovora o pružanju zdravstvenih usluga osiguranicima KS u okviru primarne zdravstvene zaštite, Revizija javnih nabavki i Revizija procesa vođenja regresnih postupaka). **Do sačinjavanja Godišnjeg izvještaja interne revizije realizovano je 13 preporuka, dok 31 nije implementirana, od kojih je za četiri preporuke istekao rok za realizaciju.**

Prevencija korupcije

Vlada Kantona je Zaključkom od 19. 4. 2018. godine usvojila Strategiju za borbu protiv korupcije Kantona Sarajevo 2018-2019. godine i Akcioni plan za provedbu Strategije za borbu protiv korupcije Kantona Sarajevo 2018-2019. godine.¹² Po isteku vremenskog okvira ovih akata Vlada Kantona nije donijela nove akte. Također, u 2018. godini Vlada Kantona je osnovala Ured za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Ured za borbu protiv korupcije), koji obavlja aktivnosti vezane za borbu protiv korupcije.

Postupajući po zahtjevu Ureda za borbu protiv korupcije, Zavod je u 2021. godini dostavljao podatke o zaposlenicima koji su zasnovali radni odnos, zaposlenicima kojima je prestao radni odnos, te zaposlenicima koji su privremeno raspoređeni na drugo radno mjesto, te informacije o provedenim postupcima javnih nabavki. Plan integriteta donesen je 14. 7. 2016. godine, a posljednja informacija o analizi provedbenih aktivnosti iz Plana integriteta sačinjena je februaru 2019. godine za prethodni period.

¹⁰ „Sl. novine FBiH“, br. 47/08 i 101/16

¹¹ „Sl. novine FBiH“, br. 49/20

¹² „Sl. novine Kantona Sarajevo“, br. 19/18

5. OBAVLJANJE POSLOVA IZ NADLEŽNOSTI ZAVODA

Ugovaranje usluga pružanja zdravstvene zaštite

Članom 99. Zakona o zdravstvenom osiguranju propisano je da Zavod ugovara poslove sa zdravstvenim ustanovama i privatnim zdravstvenim radnicima, dok je članom 52. Zakona o zdravstvenoj zaštiti propisano da se postupak dodjele ugovora o pružanju zdravstvenih usluga, odnosno provođenju programa zdravstvene zaštite provodi u skladu sa ovim zakonskim propisima i podzakonskim aktima donesenim na osnovu ovih zakona, jedinstvenom metodologijom, propisima o sistemu poboljšanja kvalitete, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu, kao i propisima o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine. Shodno zakonskim propisima, Jedinstvenu metodologiju kojom se bliže utvrđuju kriteriji i mjerila za zaključivanja ugovora između mjerodavnog zavoda zdravstvenog osiguranja i zdravstvene ustanove, odnosno privatnog zdravstvenog radnika¹³ (u daljem tekstu: Jedinstvena metodologija) utvrdio je Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH, dok je federalni ministar zdravstva donio Standarde i normative zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja¹⁴ i Pravilnik o načinu ostvarivanja prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja.

Obavljenom revizijom utvrdili smo da je Zavod Finansijski plan za 2021. godinu utvrdio u skladu sa Smjernicama za izradu Finansijskog plana Zavoda za 2021. godine koje je 10. 3. 2021. godine donio kantonalni ministar zdravstva. Ovim Smjernicama utvrđeno je da se naknada za pružanje zdravstvene zaštite planira u skladu sa parametrima obračuna koji su primijenjeni u prethodnoj godini, s tim da se intenziviraju aktivnosti na sticanju uslova za primjenu Jedinstvene metodologije kojom su bliže utvrđeni kriteriji i mjerila za zaključivanje ugovora između nadležnog zavoda zdravstvenog osiguranja i zdravstvenih ustanova.

Određivanje pripadajućih sredstava za zdravstvene ustanove na području Kantona za 2021. godinu izvršeno je na osnovu Instrukcije za obračun naknade za finansiranje zdravstvene zaštite osiguranih lica u javnim zdravstvenim ustanovama Kantona Sarajevo koju je 10. 3. 2021. godine, na bazi historijskog troška, donio direktor. Detaljnije o primjeni ove Instrukcije obrazložili smo u tački 7.1.2.2.1 Izvještaja.

Zbog toga što je postojeći sistem finansiranja zdravstvenih ustanova na bazi historijskog troška prevaziđen i ne odražava stvarne potrebe za zdravstvenom zaštitom osiguranih lica u Kantonu Sarajevo, Skupština Kantona je 10. 4. 2017. godine donijela Plan restrukturiranja zdravstvene djelatnosti i reorganizacije zdravstvenih ustanova u Kantonu Sarajevo¹⁵ s ciljem da se organizacija i djelatnost zdravstvenih ustanova uskladi sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Na osnovu ovog Plana kantonalni ministar zdravstva je 23. 6. 2017. godine donio Akcioni plan kojim je definisana dinamika reorganizacije pojedinih zdravstvenih ustanova čijom realizacijom su se trebali stvoriti preduslovi za izmjenu sistema finansiranja zdravstvene zaštite. Ministar je 11. 2. 2021. godine donio Rješenje o imenovanju Radne grupe za koordinaciju svih aktivnosti u realizaciji Plana restrukturiranja zdravstvene djelatnosti i reorganizacije zdravstvenih ustanova u Kantonu, uz obrazloženje da se Radna grupa formira zbog neracionalne organizacije zdravstvenog sistema, nejasne podjele rada, nezadovoljavajućih rezultata u oblasti zdravstvene zaštite i postavljenih prioriteta Vlade Kantona u periodu 2021–2022. godine. Ova Radna grupa trebala je realizovati aktivnosti na procesu ulaska cijelog zdravstvenog sektora u zakonske okvire koji su propisani Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i koordinirati sve aktivnosti na realizaciji Plana restrukturiranja zdravstvene djelatnosti i reorganizacije zdravstvenih ustanova u Kantonu Sarajevo. **Rješenjem o formiranju Radne grupe nije utvrđen rok za završetak aktivnosti i Radna grupa do izrade ovog Izvještaja nije obavila posao za koji je imenovana.**

¹³ Jedinstvena metodologija kojom se bliže utvrđuju kriteriji i mjerila za zaključivanje ugovora između nadležnog zavoda zdravstvenog osiguranja i zdravstvene ustanove („Službene novine FBiH“, br. 34/13 i 90/13)

¹⁴ Naredba federalnog ministra zdravstva o standardima i normativima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 82/14 i 107/14)

¹⁵ „Sl. novine KS“, broj 16/17

Na osnovu dostavljenog Plana i programa mjera zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja za djelatnosti primarne zdravstvene zaštite, vanbolničke specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite, javnog zdravstva i bolničke zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo za 2021. godinu i Odluke ministra o usvajanju tog Plana od 13. 1. 2021. Zavod je je izradio radni materijal Programa zdravstvene zaštite za Kanton Sarajevo za 2021. godinu. Upravni odbor Zavoda je 15. 3. 2021. godine donio Zaključak da se još uvijek nisu stekli formalnopravni preduslovi za utvrđivanje Programa zdravstvene zaštite za Kanton Sarajevo. S obzirom na to, Finansijski plan Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo za 2021. godinu urađen je po sličnom modelu kao i prethodnih godina, sa osnovnim ciljem: osiguranje kontinuiteta finansiranja zdravstvene zaštite na Kantonu Sarajevo.

Imajući u vidu sve navedeno, utvrdili smo da Zavod, prilikom planiranja pripadajućih sredstava i ugovaranja zdravstvenih usluga sa zdravstvenim ustanovama na području Kantona za 2021. godinu, iako je trebao, nije donio Program zdravstvene zaštite Kantona Sarajevo za 2021. godinu, nije primijenio Naredbu federalnog ministra zdravstva o standardima i normativima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja u FBiH i Jedinstvenu metodologiju kojom se bliže utvrđuju kriteriji i mjerila za zaključivanje ugovora između nadležnog zavoda zdravstvenog osiguranja i zdravstvene ustanove, što nije u skladu sa članovima od 35. do 40. Zakona o zdravstvenom osiguranju i članom 52. Zakona o zdravstvenoj zaštiti.

Navedeno smo konstatovali i prilikom obavljanja revizije za 2019. godinu, zbog čega smo dali kvalifikaciju u mišljenju i odgovarajuću preporuku po kojoj nije postupljeno ni u 2021. godini.

Konkurencijsko vijeće BiH je, po podnesenom zahtjevu više privatnih zdravstvenih ustanova, protiv Zavoda i Kantonalnog ministarstva zdravstva 12. 3. 2021. godine i 17. 5. 2021. godine donijelo Rješenja kojima je utvrđena povreda člana 4. Zakona o konkurenciji¹⁶ protiv Kantonalnog ministarstva zdravstva. Ovim Rješenjima je naloženo Kantonalnom ministarstvu zdravstva da do 30. 9. 2021. godine¹⁷ donese propise o osnovama, kriterijima i mjerilima za zaključivanje ugovora sa zdravstvenim ustanovama kojima se utvrđuje vrsta, obim i kvalitet zdravstvenih usluga koje zdravstvena ustanova pruža osiguranim licima, naknade koje kantonalni zavod osiguranja plaća za pružanje ugovorenih usluga, način obračunavanja i plaćanja usluga i druga uzajamna prava i obaveze ugovarača.

Vlada Kantona je 30. 9. 2021. godine, u skladu sa članom 38. Zakona o zdravstvenom osiguranju, donijela Odluku o utvrđivanju osnova, kriterija i mjerila za zaključivanje ugovora o pružanju zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja za osigurane osobe sa područja Kantona Sarajevo i načinu organiziranja i finansiranja zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja za 2022. godinu¹⁸ (u daljem tekstu: Odluka o osnovama za ugovaranje pružanja zdravstvenih usluga u Kantonu Sarajevo za 2022. godinu), sa utvrđenim rokom primjene od 1. 1. 2022. godine. Odlukom je, između ostalog, predviđeno pet modela za finansiranje zdravstvene zaštite i zaključivanje ugovora za: a) usluge primarnog nivoa zdravstvene zaštite; b) usluge specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite (sekundarnog i tercijarnog nivoa); c) usluge bolničke zdravstvene zaštite (sekundarnog i tercijarnog nivoa); d) javnozdravstvena djelatnost; e) dijagnostičke procedure; f) deficitarne zdravstvene usluge; g) izdavanje lijekova na recept (farmaceutske usluge). Također je propisano da uslove, kriterije i način zaključivanja ugovora definira Zavod, što do okončanja naše revizije nije implementirano. Nakon donošenja Odluke o osnovama za ugovaranje pružanja zdravstvenih usluga u Kantonu Sarajevo za 2022. godinu, Služba za plan i ugovaranje Zavoda je na osnovu utvrđenih standarda i normativa zdravstvene zaštite i raspoloživih podataka o broju osiguranih lica na 30. 6. 2021. godine pripremila Inicijalni obračun pregleda programa zdravstvene zaštite prema djelatnostima za Kanton Sarajevo za 2022. u kojem je prikazana kalkulacija po vrstama zdravstvene djelatnosti i konstatovana ukupna godišnja vrijednost naknade za realizaciju svih programa rada od 167.778.065 bodova. Na traženje Upravnog odbora Zavoda, Vlada Kantona je odgodila primjenu Odluke sa 1. 1. na 1. 7. 2022. godine.

¹⁶ „Sl. glasnik BiH“, broj 48/05, 76/07, 80/09

¹⁷ Prvobitno utvrđeni rok od 60 dana po prijemu Rješenja je novim rješenjem Konkurencijskog vijeća od 17. 5. 2021. godine produžen na 30. 9. 2021. godine

¹⁸ „Sl. novine Kantona Sarajevo“, broj 40/21

Ministar zdravstva je 15. 11. 2021. godine usvojio Plan i program mjera zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja za djelatnosti primarne zdravstvene zaštite, vanbolničke specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite, javnog zdravstva i bolničke zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo za 2022. godinu. Ovaj Plan i program mjera je, shodno propisima, osnova za utvrđivanje Programa zdravstvene zaštite za 2022. godinu, čija izrada je u nadležnosti Zavoda, a na osnovu kojeg se treba izvršiti ugovaranje pružanja zdravstvene zaštite između Zavoda i zdravstvenih ustanova na području Kantona. Na osnovu uvida u poslati dopis Zavoda prema Ministarstvu zdravstva od 29. 11. 2021. godine utvrdili smo da još uvijek postoji dilema na koji način će se planirati sredstva za određene djelatnosti koje nisu obuhvaćene važećim standardima i normativima za FBiH (djelatnosti zdravstvene zaštite školske djece, polivalentne patronaže, zdravstvena njega u kući, palijativna njega, specifična zdravstvena zaštita radnika i sportista, studenata i vanbolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita).

Imajući u vidu da Zavod u vrijeme izrade ovog Izvještaja nije bio utvrdio Program zdravstvene zaštite za 2022. godinu i da je na zahtjev Upravnog odbora već odgođena primjena Odluke o osnovama za ugovaranje pružanja zdravstvenih usluga u Kantonu Sarajevo za 2022. godinu na 1. 7. 2022. godine, navedeno može imati za posljedicu potpisivanje ugovora sa zdravstvenim ustanovama za pružanje zdravstvenih usluga na području Kantona Sarajevo za 2022. godinu u suprotnosti sa članom 35. Zakona o zdravstvenom osiguranju i članom 52. Zakona o zdravstvenoj zaštiti.

Preporuke:

- *u saradnji s Kantonalnim ministarstvom zdravstva i drugim relevantnim organima i zdravstvenim ustanovama poduzeti aktivnosti kako bi se u potpunosti implementirao Akcioni plan kojim je definisana dinamika reorganizacije zdravstvenih ustanova u cilju izmjene sistema finansiranja;*
- *donijeti Program zdravstvene zaštite i izvršiti ugovaranje sa zdravstvenim ustanovama u skladu sa Odlukom o osnovama za ugovaranje pružanja zdravstvenih usluga u Kantonu Sarajevo za 2022. godinu, članom 35. Zakona o zdravstvenom osiguranju i članom 52. Zakona o zdravstvenoj zaštiti.*

6. PLANIRANJE, DONOŠENJE FINANSIJSKOG PLANA I IZVJEŠTAVANJE

Upravni odbor je, u skladu sa članom 27. Zakona o budžetima FBiH¹⁹ i članom 17. Statuta Zavoda, 15. 3. 2021. godine donio Odluku o usvajanju Finansijskog plana Zavoda za 2021. godinu i Odluku o izvršavanju Finansijskog plana za 2021. godinu. Skupština Kantona Sarajevo je 30. 3. 2021. godine dala saglasnost na predloženi plan uz korekcije po osnovu Stavova Vlade Kantona na amandmane klubova zastupnika od 30. 3. 2021. godine koje su ugrađene u konačni plan. Upravni odbor Zavoda je 20. 4. 2021. godine donio Odluku o davanju saglasnosti predsjedniku Upravnog odbora da potpiše i ovjeri ovako korigovan Finansijski plan Zavoda za 2021. godinu, kojim su uravnoteženi prihodi i primici, rashodi i izdaci u ukupnom iznosu od 484.051.000 KM. U prethodnom periodu primjenjivala se Odluka o privremenom finansiranju Zavoda za period 1. 1. - 31. 3. 2021. godine. **Finansijski plan Zavoda za 2021. godinu, u proceduri usvajanja, nije prošao proceduru javne rasprave, što nije u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH i članom 58. Statuta.**

U okviru planiranih prihoda i rashoda, **sredstva zakonskih rezervi** iznose 21.882.000 KM, što je u okviru propisanog iznosa utvrđenog članom 106. Zakona o zdravstvenom osiguranju (najmanje 5% ostvarenih rashoda u protekloj godini). Shodno zakonskim odredbama, nadzor nad korištenjem sredstava zakonske rezerve obavlja Upravni odbor i služe za osiguranje tekuće likvidnosti, za pokriće gubitaka i mogu biti korištena za komercijalne pozajmice. U 2021. godini sredstva zakonskih rezervi nisu korištena.

¹⁹ „Sl. novine FBiH“, broj 102/2013

Pored sredstava zakonske rezerve, u okviru planiranih rashoda, **sredstva tekuće rezerve** planirana su u iznosu od 9.209.000 KM, a svrha njihovog korištenja propisana je članom 32. Odluke o izvršavanju Finansijskog plana Zavoda za 2021. godinu, i to za nepredviđene namjene za koje se tokom godine pokaže da planirana sredstva nisu utvrđena u dovoljnom iznosu jer ih pri planiranju nije bilo moguće predvidjeti. O rasporedu sredstava tekuće rezerve odlučuje Upravni odbor. Prema prezentiranom, na osnovu odluka Upravnog odbora odobrena su sredstva tekuće rezerve u iznosu od 8.113.105 KM, dok je ostatak od 1.096.611 KM ostao neraspoređen. Sredstva tekuće rezerve su odobrena za: pokriće nedostajućih sredstava u pozicijama Finansijskog plana za nepredviđene izdatke Stručne službe (opravka lifta, unajmljivanje licenci, isplate refundacija po zahtjevima osiguranika, finansiranje medicinske rehabilitacije, ortopedskih i drugih pomagala i liječenja van kantona i entiteta), kao i prijem zaposlenih u Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu (u daljem tekstu: KCUS), Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ (u daljem tekstu: Opća bolnica) i Domu zdravlja Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Dom zdravlja). Ostatak sredstava odobren je za stimulacije zaposlenima koji su bili angažovani za potrebe COVID odjeljenja KCUS, Opće bolnice i Doma zdravlja (1.000.000 KM), finansiranje gotovih lijekova (2.700.000 KM), finansiranje ampuliranih lijekova (1.950.000 KM) i obavljanje usluga PCR testiranja (1.000.000 KM).

Strukturu planiranih prihoda i primitaka čine: prihodi od doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje (426.777.000 KM) i neporezni prihodi (1.870.000 KM).

Strukturu planiranih rashoda i izdataka čine: troškovi Stručne službe (5.487.000 KM), rashodi zdravstvene zaštite (432.541.284 KM), tekući transferi (8.286.000 KM), kapitalni transferi (2.700.000 KM), sredstva tekuće rezerve (9.209.716 KM) i izdaci za nabavku stalnih sredstava (3.945.000 KM).

Godišnji izvještaj o radu i finansijskom poslovanju Zavoda za 2021. godinu nije bio sačinjen u vrijeme obavljanja konačne revizije, tako da isti nije razmatrao Upravni odbor, niti je proslijeđen Kantonalnom ministarstvu zdravstva na nadležno postupanje. Sastavni dio ovog Izvještaja treba da bude i Izvještaj o radu Upravnog odbora koji još uvijek nije bio sačinjen.

Odredbama člana 100. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju utvrđena je obaveza kantonalnih zavoda zdravstvenog osiguranja da izvrše obračun sredstava u zdravstvu i zdravstvenom osiguranju na godišnjem nivou (kojim se obuhvaćaju sve javne i privatne zdravstvene ustanove). Upravni odbor je 11. 5. 2022. godine usvojio Izvještaj o obračunu sredstava u zdravstvu za Kanton Sarajevo za 2021. godinu, u kojem su konstatovana ukupno ostvarena sredstva za zdravstvenu zaštitu u iznosu od 790.364.986 KM, ukupna potrošnja u iznosu od 739.420.326 KM i višak prihoda nad rashodima u iznosu od 59.944.660 KM.

Preporuka:

- ***u saradnji sa Kantonalnim ministarstvom zdravstva poduzeti aktivnosti kako bi Finansijski plan Zavoda prije usvajanja prošao proceduru javne rasprave, u skladu sa Zakonom o budžetima u BiH, članom 58. Statuta i članovima 141. i 142. Poslovnika o radu Skupštine KS.***

7. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Zavod je sačinio Godišnji finansijski izvještaj za 2021. godinu i dostavio ga nadležnim organima i institucijama u skladu s važećim propisima i u utvrđenom roku.

U skladu sa članom 17. Statuta, Upravni odbor je 24. 2. 2022. godine donio Odluku o usvajanju Godišnjeg obračuna poslovanja Zavoda i rasporedu rezultata za 2021. godinu. Odlukom o rasporedu finansijski rezultata za 2021. godinu 8.124 KM su raspoređene na ime poreza na dobit, a za ostatak je navedeno da se raspoređuje na konto višak prihoda za rezervisanja do donošenja odluke Upravnog odbora o njihovom konačnom rasporedu.

Pored zakonom propisanih finansijskih izvještaja (obrazaca), sačinjena je i Informacija o izvršenju Finansijskog plana za 2021. godinu koja je također prezentirana Upravnom odboru.

U Analizi iskaza, sačinjenoj uz godišnje računovodstvene izvještaje, obrazloženo je izvršenje finansijskog plana u skladu s Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.

7.1 GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O IZVRŠENJU BUDŽETA

7.1.1 Prihodi i primici

Prihodi i primici su iskazani u iznosu 453.399.518 KM, od čega se na ostvarene prihode od doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje odnosi 452.091.160 KM i na neporezne prihode 1.308.358 KM.

Prihodi od doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje iskazani su u iznosu od 452.091.160 KM i u odnosu na 2020. godinu veći su za 28.963.093 KM (6,8%), dok su u odnosu na plan veći za 25.314.160 (5,9%). U okviru ovih prihoda, iskazani su prikupljeni prihodi po osnovu doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje radnika (432.489.421 KM), prihodi od doprinosa za zdravstvenu zaštitu penzionera (6.705.925 KM), prihodi od doprinosa za zdravstvenu zaštitu nezaposlenih (3.753.985 KM), prihodi od doprinosa koji se plaća na teret budžeta Kantona (2.843.767 KM) i prihodi ostvareni naplatom neizmirenih obaveza iz prethodnih godina (6.298.062 KM). Porast ukupno naplaćenih prihoda od doprinosa posljedica je porasta naplate svake od navedenih vrsta doprinosa, a najviše prihoda od doprinosa za zdravstveno osiguranje radnika (porast od 25.713.954 KM) i prihoda od naplate obaveza iz prethodnih godina (porast 2.772.702 KM). Uplatu doprinosa iz ranijih godina izvršili su obveznici koji imaju dugovanja posljednjih pet godina i koji, pored redovnog doprinosa, plaćaju i ranije dugove. Najveći iznos uplate doprinosa izvršili su sljedeći obveznici: Bosnalijek d.d. Sarajevo (2.200.000 KM), Pretis Vogošća (2.100.000 KM), Sarajevostan (494.000 KM), Remontni zavod Hadžići (209.000 KM) i RTV servis BiH (202.000 KM).

Prema prezentiranim podacima, u KS-u je 31. 12. 2021. godine po osnovu zdravstvenog osiguranja bilo 424.646 osiguranika. Strukturu ukupnog broja osiguranika čine: aktivni osiguranici koji su u stalnom radnom odnosu (146.765), zatim osiguranici članovi porodica zaposlenika (72.427), osiguranici koji su prijavljeni kod Zavoda za zapošljavanje i članovi njihovih porodica (66.512), osiguranici po osnovu penzija i članovi njihovih porodica (127.469) i ostali osiguranici (11.273).

Neporezni prihodi iskazani su u iznosu od 1.308.358 KM, u okviru kojih se najveći dio odnosi na prihode od pružanja javnih usluga (1.260.568 KM) i prihode od imovine po osnovu kamata na novčane depozite po viđenju (47.780 KM). Prihodi od pružanja javnih usluga obuhvataju: prihode od prodaje elektronskih zdravstvenih knjižica (45.397 KM), prihode od regresnih postupaka (85.906 KM), prihode po osnovu konvencija odnosno paušalnih naknada koje uplaćuju Njemačka i Slovenija za svoje osiguranike sa stalnim mjestom prebivališta u Kantonu Sarajevo (424.508 KM), prihodi od participacije (662.765 KM) i neplanirane uplate (41.992 KM).

7.1.2 Rashodi, izdaci i finansiranje

U Godišnjem izvještaju o izvršenju budžeta za 2021. godinu rashodi i izdaci iskazani su u iznosu od 439.722.475 KM. Strukturu rashoda i izdataka, s indeksima ostvarenja, čine: rashodi i izdaci Stručne službe u iznosu od 4.705.988 KM (1,07%), rashodi zdravstvene zaštite u iznosu od 420.908.276 KM (95,72%), tekući transferi u iznosu od 9.908.561 KM (2,25%), kapitalni transferi u iznosu od 2.253.172 KM (0,51%) i izdaci za nabavku stalnih sredstava u iznosu od 1.946.478 KM (0,45%).

7.1.2.1 Rashodi i izdaci Stručne službe

Izdaci za troškove Stručne službe iskazani su u iznosu od 4.705.988 KM, u okviru kojih se na bruto plaće sa doprinosima poslodavca odnosi 3.619.314 KM, naknade zaposlenih 471.966 KM i na izdatke za materijal i usluge 614.708 KM.

7.1.2.1.1 Plaće i naknade troškova zaposlenih

Bruto plaće zaposlenih sa doprinosima poslodavca iskazane su u iznosu od 3.619.314 KM. Obračun plaća i naknada zaposlenih u Zavodu regulisan je Pravilnikom o radu, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Stručne službe i Odlukom direktora o osnovici za obračun plaće i koeficijentima složenosti poslova. Upravni odbor je u decembru 2020. godine sačinio i usvojio prečišćeni tekst Pravilnika o radu koji je bio na snazi i u 2021. godini, a kojim su obuhvaćene sve njegove izmjene i dopune.

Obračun plaće vrši se tako što se osnovica za obračun (524,21 KM) množi sa odgovarajućim koeficijentom složenosti poslova određenim za radno mjesto na koje je zaposlenik raspoređen i tako dobijeni iznos se uvećava po osnovu ukupnog penzijskog staža zaposlenika (0,6% za započetu godinu radnog staža).

Plaća direktora je regulisana kantonalnim zakonskim propisima²⁰ prema kojima se osnovna mjesečna neto plaća direktora utvrđuje u maksimalnom iznosu, u zavisnosti od utvrđenog platnog razreda za određivanje plaće direktora (0,925) i tri prosječne mjesečne neto plaće isplaćene u FBiH prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku.

Najviša isplaćena neto plaća u Zavodu u mjesecu julu iznosila je 3.080 KM, najniža 548 KM, dok je prosječna neto plaća iznosila 1.396 KM.

Članom 79. Pravilnika o radu utvrđeno je da se osnovna plaća, koju čini osnovica uvećana za koeficijent složenosti obavljanja poslova, za svakog radnika uvećava po osnovu njegovog radnog učinka koji se cijeni od strane Direktora, a na osnovu prijedloga nadređenog. Uvećanje plaće po osnovu radnog učinka može iznositi od 0% do 20% osnovne plaće mjesečno. **Istim članom utvrđeno je da radni učinak definiše poslodavac u skladu sa općim propisima, kolektivnim ugovorom ili posebnim pravilnikom, koji je poslodavac obavezan donijeti u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu Pravilnika, što do izrade ovog Izvještaja nije realizovano.**

Uvidom u obračun plaće za mjesece mart i juli 2021. godine, konstatovali smo da su određenim zaposlenicima uvećane plaće na ime radnog učinka u iznosima od 10% do 20% osnovne plaće. Odluke o uvećanju plaće po ovom osnovu donosio je direktor, najvećim dijelom na osnovu pismenih prijedloga nadležnih rukovodilaca u kojima su navedeni radni zadaci na kojima su imenovani bili dodatno angažovani. **Za određene zaposlenike kojima je obračunat radni učinak (šest zaposlenika za obračun plaće za mart 2021. godine) nisu nam dostavljeni pismeni prijedlozi nadležnih rukovodilaca niti druga relevantna dokumentacija koja potvrđuje učinak, zbog čega ne možemo potvrditi opravdanost uvećanja njihove plaće. Prema prezentiranim podacima, zaključno sa 31. 12. 2021. godine, na ime radnog učinka zaposlenika isplaćeno je ukupno 14.838 KM sa pripadajućim porezima i doprinosima. S obzirom na to da Zavod nije donio interni akt kojim bi se definisao radni učinak, kako je to propisano odredbama Pravilnika o radu, ne možemo potvrditi opravdanost s tim u vezi obračunatih i isplaćenih uvećanja plaća.**

Naknade troškova zaposlenih iskazane su u iznosu od 471.966 KM, od čega se na naknade za topli obrok odnosi 250.299 KM, naknade za prevoz s posla i na posao 73.143 KM, na regres za godišnji odmor 61.362 KM, pomoć u slučaju smrti 39.132 KM, pomoć u slučaju ostalih bolesti odnosi se 42.036 KM i otpremnine zbog odlaska u penziju 5.994 KM. Obavljenom revizijom obračuna i isplata naknada zaposlenih nismo konstatovali nepravilnosti.

Naknada za topli obrok se obračunavala i isplaćivala u visini od 1% prosječne neto plaće u Federaciji, prema posljednjem objavljenom statističkom podatku.

Naknada za prevoz na posao i s posla se obračunavala i isplaćivala u skladu sa odredbama Pravilnika o radu u visini mjesečne karte gradskog, prigradskog i međugradskog saobraćaja zaposlenicima čije je mjesto stanovanja udaljeno najmanje dva kilometra od mjesta rada, a na osnovu potvrde o mjestu stanovanja i cijene mjesečne karte prevoza.

²⁰ Član 11. stav 1) Zakona o plaćama i naknadama članova organa upravljanja i drugih organa institucija KS, kantonalnih javnih preduzeća i javnih ustanova čiji je osnivač KS („Službene novine KS“, br. 10/16) i član 4. Uredbe o određivanju visine plaća i naknada organa upravljanja i drugih organa institucija KS, kantonalnih javnih preduzeća i javnih ustanova čiji je osnivač KS („Službene novine KS“, br. 41/16)

Naknada regresa za godišnji odmor isplaćena je u skladu s Pravilnikom, u iznosu do 50% prosječne neto plaće isplaćene u FBiH u posljednja tri mjeseca.

Pomoć u slučaju smrti isplaćivana je u iznosu od četiri, dok je **pomoć u slučaju bolesti** isplaćivana u visini tri prosječne mjesečne neto plaće isplaćene u FBiH prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku

Otpremnina zbog odlaska u penziju isplaćena je jednom zaposleniku u visini šest prosječnih mjesečnih neto plaća isplaćenih u FBiH prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku.

Preporuka:

- **donijeti interni akt kojim će se definisati radni učinak u skladu sa odredbama Pravilnika o radu i dosljedno ga primjenjivati.**

7.1.2.1.2 Izdaci za materijal, sitna inventar i usluge

Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge Stručne službe iskazani su u iznosu od 614.708 KM, u okviru kojih su najznačajniji izdaci za energiju (141.067 KM), izdaci za komunikaciju i komunalne usluge (109.787 KM), izdaci za hardverske i softverske usluge (98.651 KM), izdaci za unajmljivanje printera i kopir aparata (78.707 KM).

U okviru izdataka za hardverske i softverske usluge najznačajniji su izdaci za produženje garancije za storidž komponente i prateći troškovi njihovog održavanja (33.760 KM), izdaci za održavanje softverskog sistema Navision (29.250 KM), izdaci za održavanje esencijalne liste (15.377 KM) i dr. Obavljenom revizijom izdataka za hardverske i softverske usluge nismo konstatovali nepravilnosti.

7.1.2.2 Rashodi zdravstvene zaštite

Rashodi zdravstvene zaštite iskazani su u iznosu od 420.908.276 KM, u okviru kojih su najznačajniji troškovi bolničke zdravstvene zaštite (198.883.295 KM), primarne zdravstvene zaštite (111.436.505 KM), lijekova (91.677.074 KM), ortopedskih i drugih pomagala (10.208.777 KM), konsultativno-specijalističke zdravstvene zaštite (3.752.007 KM), liječenja u inostranstvu (2.336.350 KM), održavanja postojećih Integralnih informacionih sistema (1.225.301 KM), izdaci za javno-zdravstvenu djelatnost (236.075 KM) i naknade članova komisija, Upravnog i Nadzornog odbora (165.135 KM).

7.1.2.2.1 Primarna i bolnička zdravstvena zaštita

Troškovi primarne i bolničke zdravstvene zaštite iskazani su u ukupnom iznosu od 310.319.800 KM. Ova sredstva se putem mjesečnih dotacija doznavaaju javnim zdravstvenim ustanovama, u skladu sa potpisanim ugovorima o pružanju zdravstvene zaštite osiguranim licima Kantona Sarajevo za 2021. godinu. Ugovorima se regulišu međusobna prava i obaveze u vezi pružanja usluga zdravstvene zaštite osiguranim licima Kantona Sarajevo, finansiranje pruženih usluga, kao i druga prava i obaveze ugovarača. Osiguranici imaju pravo na refundaciju troškova usluga koje nisu mogle biti pružene u zdravstvenim ustanovama, te se po ovom osnovu vrši umanjeње redovne tranše ustanovama. Naknade za teške bolesti uposlenih u zdravstvenim ustanovama realizuju se i usmjeravaju u skladu sa važećim pravilnikom koji je donio Upravni odbor Zavoda, a na osnovu posebno podnesenih zahtjeva javnih ugovornih ustanova primarne i bolničke zdravstvene zaštite.

Ugovaranje pružanja zdravstvenih usluga osiguranicima u zdravstvenim ustanovama na području Kantona je i za 2021. godinu, kao i ranijih godina, izvršeno na bazi historijskog troška, i to primjenom Instrukcije za obračun naknade za finansiranje zdravstvene zaštite osiguranih lica u javnim zdravstvenim ustanovama Kantona Sarajevo koju je 10. 3. 2021. godine donio direktor.

Na osnovu ove Instrukcije utvrđena je ukupna masa sredstava zdravstvenim ustanovama za bruto plaće i naknade zaposlenih (topli obrok, prevoz, regres, otpremnine i pomoći), naknade za članove upravnih i nadzornih odbora, materijalne troškove i specijalizacije. Također je definisan broj finansiranih radnika i specijalizanata, te procenat finansiranja svake ustanove u odnosu na tako utvrđenu masu sredstava za finansiranje (npr. za KCUS 83%, za Opću bolnicu 98%, za Dom zdravlja 99%, za Zavod za transfuzijsku medicinu u FBiH 100%). Kod obračuna neto plaća primijenjena je satnica u iznosu od 2,60 KM, te radno vrijeme od 37,5 sati sedmično, te na bazi toga definisana osnovica za obračun plaće: 424,13 KM, uz primjenu utvrđenih koeficijenata složenosti poslova. Na osnovnu plaću obračunava se minuli rad u procentu 0,5%, za prosječno 20 godina radnog staža, odnosno 10% prosječno za svakog finansiranih radnika. Visina toplog obroka planirana je u iznosu od 210,11 KM, prevoz za 75% radnika u vrijednosti karte gradskog prevoza i regres za finansirane radnike u iznosu od 483 KM. Satnica, radno vrijeme, osnovica za obračun plaća i koeficijenti složenosti poslova definisani su u istim vrijednostima kao u kolektivnim ugovorima koji su bili potpisani za radnike u oblasti zdravstva i radnike u djelatnosti doktora medicine i stomatologije na području Kantona Sarajevo. Informacije radi navodimo da je posljednji Kolektivni ugovor za radnike u zdravstvu istekao 1. 2. 2019. godine i da novi nije potpisan. Novi Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i radnika u djelatnosti doktora medicine i stomatologije na teritoriji Kantona Sarajevo potpisan je 20. 12. 2019. godine na određeno vrijeme u trajanju od dvije godine, koji je istekao u martu 2022. godine. Značajnim smatramo istaći da je Vrhovni sud FBiH 2. 7. 2020. godine donio Presudu kojom je ukinuo reprezentativnost Sindikata doktora medicine i stomatologije za potpisivanje njihovog Kolektivnog ugovora, te da su podijeljena pravna mišljenja o tome da li je predmetni Kolektivni ugovor bio na snazi u 2021. godini.

Planirani iznos naknada za materijalne troškove zdravstvenih ustanova utvrđen je na istom nivou naknada iz prethodne godine, izuzev za Dom zdravlja, kod kojih je ova naknada umanjena za materijalne troškove koji su namjenski bili planirani samo za realizaciju u 2020. godini.

U okviru primarne zdravstvene zaštite, iskazane u iznosu od 111.436.505 KM, doznačena su sredstva na ime deset primarnih zdravstvenih ustanova (110.176.704 KM)²¹, sedam ustanova socijalne zaštite (1.202.137 KM),²² naknade za teške bolesti svih radnika primarne zdravstvene zaštite (55.941 KM) i za refundacije po zahtjevima osiguranika (1.723 KM). Svim zdravstvenim ustanovama sredstva se doznačavaju u jednakim mjesečnim tranšama, u zavisnosti od ugovorenog iznosa. Shodno zaključenom Ugovoru o pružanju zdravstvene zaštite osiguranim licima Kantona Sarajevo između Zavoda i Doma zdravlja KS, u okviru ukupno ugovorenih sredstava ovoj ustanovi u iznosu od 79.054.718 KM, doznačavaju se i sredstva za pružanje usluga porodične medicine. Usluge porodične medicine posebno se ugovaraju, a plaćanje usluga vrši se po modelu kapitacije. Kapitacija predstavlja fiksnu svotu novca po registrovanom osiguranom licu za određeni period, odnosno za godinu dana. Osnov za izračunavanje kapitacije su dobne skupine registrovanih osiguranika, u skladu sa Odlukom Upravnog odbora o utvrđivanju godišnje vrijednosti naknade po osiguraniku koja je donesena 1. 4. 2020. godine i visine vrijednosti boda programa zdravstvene zaštite u iznosu od 1,11 KM. Pored Doma zdravlja KS, shodno potpisanim ugovorima, usluge porodične medicine dostupne su osiguranim licima Kantona Sarajevo i u četiri privatne zdravstvene ustanove.²³

U okviru bolničke zdravstvene zaštite, iskazane u iznosu od 198.883.295 KM, doznačena su sredstva na ime pet bolničkih zdravstvenih ustanova u iznosu od 198.665.040 KM,²⁴ naknade za teške bolesti svih radnika bolničke zdravstvene zaštite u iznosu od 59.110 KM i za refundacije po zahtjevima osiguranika iznos od 159.145 KM.

²¹ Dom zdravlja KS-a, Zavod za hitnu medicinsku pomoć KS-a, Zavod za zaštitu žena i materinstva KS-a, Zavod za zdravstvenu zaštitu zaposlenika MUP-a KS-a, Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata Univerziteta u Sarajevu, Zavod za zdravstvenu zaštitu radnika u saobraćaju, Zavod za medicinu rada KS-a, Zavod za javno zdravstvo KS-a, Zavod za sportsku medicinu KS-a i Stomatološki fakultet sa klinikama

²² Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju, Gerontološki centar Sarajevo, JU Dom za socijalno-zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba Sarajevo, Psihijatrijska bolnica Jakeš Modriča, Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Bakovići, Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Drin Fojnica i JU Dom za stara i iznemogla lica Goražde

²³ Poliklinike: „Sanasa“, „Atrijum“, ZU „Alea dr. Kandić“ i PZU „Eurofam Centar – Centar poliklinika“.

²⁴ KCUS, Opća bolnica, Psihijatrijska bolnica KS-a, Zavod za bolesti ovisnosti KS-a i Zavod za transfuzijsku medicinu FBiH

7.1.2.2.2 Konsultativno-specijalistička zdravstvena zaštita

Izdaci za konsultativno-specijalističku zaštitu iskazani su u iznosu od 3.752.007 KM, što je u odnosu na planirana sredstva od 4.805.000 KM manje za 1.052.993 KM i predstavlja izvršenje od 78%.

Strukturu izvršenja ove planske pozicije dajemo u tabeli:

R. br.	OPIS	Finansijski plan za 2021. godinu	Izvršenje 2021. godine	Index 4/3
1	2	3	4	5
I	Konsultativno-specijalistička zdravstvena zaštita	4.805.000	3.752.007	78
1.	Deficitarne usluge zdravstvene zaštite i usluge PCR testiranja ugovorene po javnom pozivu	2.000.000	1.510.025	76
2.	Refundacije pojedincima za usluge potpomognute oplodnje i liječenje	1.000.000	899.408	90
3.	Usluge medicinske rehabilitacije	900.000	938.465	104
4.	Usluge za ranu detekciju infekcije virusom hepatitisa B i C	30.000	30.000	100
5.	Naknada za Projekat koordinirani i održivi odgovor s ciljem smanjenja ovisnosti u BiH	75.000	75.000	100
6.	Program za dijagnostiku i liječenje teško oboljele djece po Zaključku Vlade KS	800.000	299.108	37

Vezano za odobrena sredstva na ovim pozicijama finansijskog plana utvrdili smo da je Upravni odbor donio dvije odluke kojima je na ovoj grupi planskih pozicija odobrio dodatna sredstva tekuće rezerve u ukupnom iznosu od 1.060.000 KM, od čega 1.000.000 KM na ime usluga PCR testiranja na koronavirus (8. 9. 2021. godine) i 60.000 KM na ime troškova medicinske rehabilitacije (3. 2. 2022. godine). Odobrena sredstva tekuće rezerve nisu sadržana u okviru planiranih u tabelarnom prikazu, već samo u izvršenju, gdje se može vidjeti da su iskorištena samo u iznosu od 38.465 KM i to za izmirenje usluga medicinske rehabilitacije.

Deficitarne usluge zdravstvene zaštite i usluge PCR testiranja ugovorene po javnom pozivu iskazane su u iznosu od 1.510.025 KM. Ovaj trošak se u potpunosti odnosi na pružene usluge PCR testiranja po osnovu zaključenih ugovora sa verifikiranim laboratorijama, na osnovu tri javna poziva (30. 10. 2020. godine, 8. 3. i 19. 3. 2021. godine), koji su raspisani zbog nemogućnosti javno-zdravstvenih ustanova da u okviru raspoloživih kapaciteta izvrše analizu svih prikupljenih uzoraka (briseva) stanovništva na korona virus. Shodno potpisanim ugovorima, usluge PCR testiranja na koronavirus su obavljale sljedeće privatne laboratorije: ZU „Alea dr. Kandić“, PZU „Eurofarm Centar – Centar poliklinika“, Zavod za biomedicinsku dijagnostiku i ispitivanje „Nalaz“ i Privatni mikrobiološki parazitološki laboratorij. Ovim ugovorima su bile utvrđene sljedeće cijene: usluge PCR testiranja na koronavirus (sa testom ponuđača) 30 KM, usluge PCR testiranja (sa testom kojem osigurava Zavod) 75 KM do marta 2021. godine i 70 KM od marta 2021. godine.

Planirana sredstva za pružanje deficitarnih usluga zdravstvene zaštite u 2021. godini nisu nikako realizovana. Prema prezentiranom, Kantonalno ministarstvo zdravstva je u 2021. godini sačinilo spisak od 22 deficitarne usluge²⁵ sa cijenama na kojem je broj usluga prilagođen sredstvima na raspolaganju u finansijskom planu (1.342.976 KM).

²⁵ 1. CT dijagnostika 1 segmenta; 2. CT dijagnostika 1 segmenta sa kontrastom; 3. MR dijagnostika bez kontrasta; 4. MR dijagnostika sa kontrastom; 5. CT koronarografija s kontrastom; 6. Color doppler krvnih sudova vrata; 7. Transkranijalni doppler; 8. Scintigrafija; 9. ultrazvuk srca sa očitanjem nalaza; 10. ultrazvuk štitne žlijezde, male zdjelice, dojke, abdomena, kukova sa očitanjem nalaza; 11. ergometrija; 12. rekonstrukcija ligamenata koljena LCA; 13. aneurizma abdominalne aorte EVAR; 14. aneurizma torakalne aorte TEVAR; 15. Elektivni ERCO (endoskopska retrogradna koledopankreatografija); 16. Efektivne polipktomije; 17. PET/CT; 18. FNA punkcija štitne žlijezde pod kontrolom ultrazvuka; 19. proksimalna endoskopija – gastroskopijska; 20. distalna endoskopija – kolonoskopijska; 21. operacija glaukoma i 22. gastroenterološki pregledi.

Zavod u 2021. godini, kao ni do završetka ovog Izvještaja, iako je trebao, nije raspisao javni poziv za finansiranje deficitarnih usluga zdravstvene zaštite, što nije u skladu s članom 21. Odluke o izvršavanju finansijskog plana Zavoda za 2021. godinu. Finansijski efekat nezaključivanja ugovora nismo u mogućnosti procijeniti, ali je evidentno da su osiguranici sa područja Kantona Sarajevo bili uskraćeni za pružanje deficitarnih zdravstvenih usluga, odnosno usluga za koje su postojale liste čekanja u javnim zdravstvenim ustanovama. Skrećemo pažnju da smo u obavljenoj reviziji za 2019. godinu dali preporuku Zavodu da izvrši izbor dobavljača za pružanje deficitarnih usluga zdravstvene zaštite po kojoj nije postupljeno. Preporuka u vezi navedenog data je u tački 9. Izvještaja.

7.1.2.2.3 Troškovi lijekova

Troškovi lijekova iskazani su u iznosu od 91.677.074 KM, što je više za 3.643.074 KM (ili 4%) u odnosu na plan, a za 5.220.815 KM (ili 6%) u odnosu na prethodnu godinu. Veći iznos realizacije u odnosu na planirana sredstva (3.643.074 KM), u skladu sa odlukama Upravnog odbora, pokriven je sredstvima Tekuće rezerve Zavoda.

Pregled troškova lijekova po strukturi, koji su upoređeni s planskim podacima: u KM

R. br.	OPIS	Finansijski plan za 2021. godinu	Izvršenje 2021. godine	Index 5/4
1	3	4	5	6
II	Lijekovi	88.034.000	91.677.074	104
2.4.1.	Gotovi lijekovi	65.000.000	67.684.397	104
2.4.2.	Ampulirani lijekovi	2.700.000	4.741.291	176
2.4.3.	Magistralni lijekovi	450.000	414.115	92
2.4.4.	Lijekovi po posebnim programima	4.550.000	3.965.028	87
2.4.5.	Naknada za uslugu izdavanja lijekova	10.100.000	9.716.980	96
2.4.6.	Naknada za dežurne apoteke	2.484.000	2.484.000	100
2.4.7.	Sanitetski materijal uz insulin	1.600.000	1.523.028	95
2.4.8.	Sredstva za pomoć u nabavci lijekova koji nisu dio Liste lijekova za KS	500.000	498.654	100
2.4.9.	Refundacija skupih lijekova za liječenje COVID-a	650.000	649.581	100

Troškovi lijekova (gotovi i magistrinalni) realizuju se u skladu s ugovorima o pružanju farmaceutskih usluga i snabdijevanju medicinskim sredstvima osiguranih lica Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: ugovori o pružanju apotekarskih usluga) potpisanim između Zavoda i apoteka u januaru 2020. godine. Revizijom smo ustanovili da Zavod za potrebe praćenja i kontrolu fakturisanja izdatih lijekova na recept, u okviru Integralnog informatičkog sistema, koristi poseban modul koji se zove eApoteka, dok se ovjera i kontrola dostavljenih mjesečnih faktura apoteka vrši u skladu sa Procedurom kontrole faktura ispostavljenih po osnovu izdatih lijekova na recept. Iako Zavod ima poseban informacioni sistem koji omogućava praćenje izdatih i realizovanih recepata, te njihovu sveobuhvatnu analizu po osiguranicima, ljekarima, imenu lijeka, cijenama i apotekama, utvrdili smo da se Zavod iz godine u godinu susreće sa porastom troškova lijekova, sa tendencijom njihovog rasta.

Prilikom sačinjavanja Pozitivne liste lijekova koji se izmiruju na teret Zavoda, primjenjuju se državni i federalni zakoni o lijekovima,²⁶ te na osnovu njih provedbeni propisi koje je donijelo Vijeće ministara i federalni ministar zdravstva.²⁷ S tim u vezi napominjemo da, shodno propisima, Agencija za lijekove i

²⁶ Zakon o lijekovima i medicinskim sredstvima („Sl. glasnik BiH“, broj 58/2008) i Zakon o lijekovima („Sl. novine FBiH“, broj 109/2012)

²⁷ Pravilnik o načinu kontrole cijena, načinu oblikovanja cijena lijekova i načinu izvještavanja o cijenama lijekova u BiH („Sl. glasnik BiH“, broj 82/2011) i Pravilnik o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade listi lijekova u FBiH, načinu stavljanja i skidanju lijekova sa listi lijekova, obavezama ministarstva zdravstva, zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometenika lijekova uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenje lijekova („Sl. novine FBiH“, broj 45/13 i 7/19, u daljem tekstu: Pravilnik o cijenama i listi lijekova)

medicinska sredstva izračunava i objavljuje Maksimalne veleprodajne cijene lijekova na nivou BiH, prema cijenama zemalja u okruženju za prethodnu godinu. Vlada FBiH jednom godišnje vrši usklađivanje maksimalnih veleprodajnih cijena, nakon čije objave kantoni imaju obavezu da izvrše usklađivanja na svojim listama u roku od dva mjeseca.

Vlada Kantona Sarajevo je, na prijedlog Kantonalnog ministarstva zdravstva, odnosno posebno imenovane Komisije za lijekove, u oktobru i novembru 2018. godine i u julu 2021. godine donijela Odluku o Listi lijekova Kantona Sarajevo²⁸ sa pet izmjena i dopuna, u kojima su definisane veleprodajne cijene lijekova.

Konstatujemo da je do 30. 6. 2021. godine vrijedila Odluka o listi lijekova KS iz oktobra 2018. godine, kao i Odluku o izmjeni i dopuni Liste iz novembra 2018. godine, na kojima se veleprodajne cijene nisu naniže usklađivale sa objavljenim veleprodajnim cijenama na Federalnim listama lijekova zdravstvenog osiguranja u 2019. i 2020. godini. Tek 1. jula 2021. godine objavljena je Odluka o izmjeni i dopuni Listi lijekova KS-a u kojoj su naniže usklađene propisane veleprodajne cijene lijekova sa onima na Federalnoj listi lijekova zdravstvenog osiguranja od 30. 9. 2020. godine, kao i Maksimalnim veleprodajnim cijenama lijekova objavljenim od Agencije za lijekove i medicinska sredstva BiH 28. 5. 2021. godine. S obzirom na navedeno, konstatujemo da Vlada Kantona nije pravovremeno vršila usklađivanja veleprodajnih cijena na Listi lijekova KS, što nije u skladu sa tačkom XXIX Odluke o Listi lijekova Kantona Sarajevo kojom je definisano da se promjene cijena lijekova usklađuju na način i u rokovima utvrđenim u federalnim odlukama, odnosno u roku od dva mjeseca od objavljivanja Federalne liste lijekova obaveznog zdravstvenog osiguranja. Navedeno nije imala uticaja na povećanje troškova lijekova jer smo obavljenom revizijom utvrdili da su ugovorne apoteke u 2021. godini fakturisanje troškova lijekova vršile po cijenama koje je Zavod pravovremeno uskladio naniže sa Maksimalnim veleprodajnim cijenama koje je objavila Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH i objavljenim cijenama na Federalnoj listi lijekova zdravstvenog osiguranja.

U toku 2021. godine ukupno 174 apoteke su prometovale lijekove na teret Zavoda, od čega 134 privatne apoteke sa ograncima i 40 ogranaka apoteka JU „Apoteke Sarajevo“. Ističemo da je odredbama federalnog Pravilnika o cijenama i listi lijekova i tačke XXVII Odluke o Listi lijekova KS-a definisano da Zavod obavlja kontrolu propisivanja i izdavanja lijekova po ovlaštenim ljekarima, odnosno da kontrolu propisivanja i izdavanja lijekova sa liste lijekova provode farmaceutski i zdravstveni inspektori Kantonalne uprave za inspeksijske poslove, kao i kontrolori Zavoda. Također je previđeno da kontrolori Zavoda svaka tri mjeseca Komisiji za lijekove dostavljaju Izvještaj o uočenim nepravilnostima, sa podacima o vrsti, obimu i razlozima iracionalne upotrebe lijekova, a obaveza Zavoda je da donese pravilnik o radu kontrolora. **Kontrolori Zavoda u 2021. godini nisu kontrolisali propisivanje lijekova na recept po ovlaštenim liječnicima, što nije u skladu sa članom 32. federalnog Pravilnika o cijenama i listi lijekova i tačkom XXVII Odluke o Listi lijekova KS-a. Detaljnije o radu kontrolora obrazložili smo u tački 7.1.2.2.8 Izvještaja, gdje smo dali i odgovarajuću preporuku.**

Troškovi ampuliranih lijekova iskazani su u iznosu od 4.741.291 KM, što je u odnosu na plan (2.700.000 KM) veće za 76%, a posljedica je povećane potrošnje ovih lijekova usljed pandemije COVID-19. Detaljnije o proceduri nabavke ampuliranih lijekova obrazložili smo u tački 9. Izvještaja.

Troškovi naknade apotekama za izdavanje lijekova na recept iskazani su u iznosu od 9.716.980 KM. Odlukom Upravnog odbora utvrđena je visina naknade za izdavanje lijekova u iznosu od 1,90 KM (sa PDV-om) po izdatom receptu. Naknade se obračunavaju, fakturišu i kontrolišu u skladu sa podacima koje generiše modul eApoteka, u okviru Integralnog informacionog sistema.

Troškovi nabavke lijekova koji nisu dio Liste lijekova KS iskazani su u iznosu od 498.654 KM. Sredstva po ovom osnovu realizuju se u skladu sa posebnim kriterijima koji su utvrđeni posebnim Pravilnikom koji je donio kantonalni ministar zdravstva. U specifičnim medicinski indiciranim slučajevima osigurava se refundacija sredstava za lijekove koji nisu dio pozitivne liste lijekova, a po preporuci ljekara su neophodni za adekvatno provođenje liječenja pacijenta, kada lijekovima sa liste

²⁸ „Sl. novine KS“, broj 43 i 48/18; 11, 26, i 30/21

nisu postignuti željeni efekti. U okviru navedenog iznosa iskazane su refundacije sredstava za lijekove neophodne u postupku biomedicinski potpomognute oplodnje (280.193 KM) i refundacije sredstava za ostale lijekove koji nisu propisani Listom lijekova KS (218.460 KM). Obavljenom revizijom nismo uočili nepravilnosti.

Troškovi refundacije skupih lijekova za liječenje COVID-19 iskazani su u iznosu od 649.654 KM što u odnosu na plan predstavlja 100% izvršenje. Ova sredstva su planirana u skladu sa prihvaćenim Amandmanima Skupštine KS kako bi se izvršile refundacije troškova onim osiguranicima koji su nabavljali skupe lijekove potrebne za terapiju kod oboljenja uzrokovanih koronavirusom. U skladu sa Pravilnikom o priznavanju troškova nabavke skupih COVID lijekova i lijekova koji nisu obuhvaćeni Listom lijekova KS kojeg je donio kantonalni ministar zdravstva 17. 5. 2021. godine, definisani su kriteriji, a osiguranici su zahtjeve za priznavanje i refundaciju novčanih sredstava za nabavku skupih lijekova dostavljali lično na protokol Zavoda ili putem pošte, sa propisanom medicinskom dokumentacijom. Zahtjeve je rješavala posebno Komisija imenovana od kantonalnog ministra zdravstva, s tim da je direktor donosio odluke o odobravanju sredstava. Pod uslovima iz Pravilnika, refundacije skupih COVID lijekova iznosile su 100% utrošenih novčanih sredstava, s tim da su se jednom osiguraniku mogla odobriti sredstva jednokratno ili višekratno najviše do ukupnog iznosa od 10.000 KM. U skladu sa članom 12. navedenog Pravilnika, refundacija i odobravanje sredstava za ove namjene vrši se do iznosa sredstava koja će se za svaku godinu utvrđivati finansijskim planom Zavoda za ovu namjenu. **Prema prezentiranom Izvještaju o radu Komisije za rješavanje zahtjeva za refundacije sredstava za nabavku skupih COVID lijekova, ova Komisija je u 2021. godini ukupno zaprimila 580 zahtjeva, od kojih je pozitivno riješeno 346 zahtjeva i odobrena su sredstva u iznosu od 649.654 KM. Za rješavanje preostalih zahtjeva nije bilo dovoljno planiranih sredstava, za koje namjene je bilo potrebno osigurati dodatnih 320.000 KM. Konstatujemo da su u Finansijskom planu Zavoda za 2022. godinu za ove namjene planirana sredstva u iznosu od 500.000 KM. Obavljenom revizijom ovog troška nismo uočili nepravilnosti.**

Preporuka:

- ***poduzeti aktivnosti prema Kantonalnom ministarstvu zdravstva i Vladi Kantona s ciljem pravovremenog usaglašavanja svih cijena lijekova sa objavljenim maksimalnim veleprodajnim cijenama lijekova na državnom nivou.***

7.1.2.2.4 Javno-zdravstvena djelatnost

Izdaci za javno-zdravstvenu djelatnost iskazani su u iznosu od 236.075 KM, što se odnosi na neobaveznu vakcinaciju protiv virusa gripe (174.208 KM) i obavezne sanitarne preglede zdravstvenih radnika (55.202 KM).

U skladu s Ugovorom o nabavci vakcina protiv virusa sezonske gripe potpisanog sa dobavljačem Pharma Maac d.o.o. Sarajevo od 27. 11. 2020. godine izvršena je nabavka 18.800 komada vakcina protiv virusa sezonske gripe za dvije sezone: 2020/2021. i 2021/2022. godine. U skladu sa ugovorom, prva isporuka vakcina izvršena je u 2020. godine, a druga u 2021. godini, po kom osnovu je evidentirano plaćanje u naprijed naznačenom iznosu, čime je ovaj ugovor u potpunosti i realizovan.

7.1.2.2.5 Ortopedska i druga pomagala

Izdaci za ortopedsku i druga pomagala (u daljem tekstu: medicinska sredstva) iskazani su u iznosu od 10.208.777 KM, što je u odnosu na planirane od 10.000.000 KM veće za 2%. U okviru iskazanog iznosa, na izvršenje troška po fakturama dobavljača odnosi se 9.457.973 KM, a na refundacije po odlukama nadležne Komisije koja rješava po zahtjevima fizičkih lica 750.804 KM. Najznačajniji izdaci medicinskih sredstava odnose na troškove nabavki: pelena (1.764.589 KM), trakica za šećer (1.395.763 KM), aparat za pojačanje sluha (906.106 KM), ortodonski aparati (828.594 KM), pacemaker (678.292 KM) i proteze za donje i gornje ekstremitete (571.125 KM).

U skladu s članom 33. Zakona o zdravstvenom osiguranju, osigurana lica imaju pravo na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetsku pomoć i stomatološko-protetske nadomjeske, a obim ovih prava utvrđuje se kantonalnim propisom. Sredstva za ove namjene su u izvještajnoj godini planirana shodno obimu prava osiguranih lica Kantona Sarajevo, koji je utvrđen Uredbom o obimu, uslovima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica Kantona Sarajevo na medicinska sredstva²⁹ iz juna 2020. godine (u daljem tekstu: Uredba za medicinska sredstva). Sastavni dio Uredbe je Lista medicinskih pomagala sa propisanom količinom i rokom korištenja sredstva. Ova Uredba stupila je na snagu 18. 6. 2020. godine, u skladu s kojom je trebalo potpisati nove ugovore sa isporučiocima medicinskih sredstava po cijenama koje se utvrđuju na sljedeći način:

- a) za medicinska sredstva koja se izrađuju i/ ili prilagođavaju individualnim potrebama osiguranih lica na osnovu provedenog javnog poziva (proteze, navlake za bataljak i sl.);
- b) za medicinska sredstva koja se ugrađuju pri operativnim zahvatima u bolničkim zdravstvenim ustanovama po postignutim cijenama u procedurama nabavke koje su provele zdravstvene ustanove (npr. pejsmejkeri, ortodonski aparati, leće, mrežice za plastiku trbušnog zida i sl.);
- c) za medicinska sredstva koja se serijski proizvode i ne prilagođavaju namjenski pojedinom osiguranom licu na osnovu javne nabavke i odabira najpovoljnijeg ponuđača za svako pojedinačno medicinsko sredstvo (npr. pelene, iglice i penovi za inzulin, trakice za mjerenje šećera u krvi...).

Obavljenom revizijom utvrdili smo da Zavod sa isporučiocima medicinskih sredstava za 2021. godinu nije zaključio nove ugovore, što nije u skladu sa članovima 19. i 28. Uredbe za medicinska sredstva. U okviru nepravilnosti naročito ističemo da novi ugovori nisu potpisani sa isporučiocima medicinskih sredstava koja se serijski proizvode, za koje je trebalo provesti propisane procedure javnih nabavki i izvršiti odabir najpovoljnijih ponuđača za svako pojedinačno medicinsko sredstvo, što nije u skladu ni sa Zakonom o javnim nabavkama. Umjesto toga, i u 2021. godini su bili na snazi potpisani ugovori sa isporučiocima medicinskih sredstava koji su odlukom Upravnog odbora od 8. 7. 2019. godine produženi do provođenja novog javnog poziva u skladu sa odredbama tada važeće Uredbe za medicinska sredstva (iz 2018. godine), dok je učešće Zavoda u cijeni ortopedskog pomagala utvrđeno posebnom odlukom Upravnog odbora iz 2015. godine, kao i izmjenama i dopunama ove odluke koje su vršene u periodu 2016–2020. godine, kojima se povećavalo učešće Zavoda u cijeni određenih medicinskih pomagala.

Vlada Kantona je u julu 2021. godine donijela Izmjene i dopune Uredbe za medicinska sredstva³⁰ kojima je, između ostalog, proširila određena prava osiguranika i izmijenila bitne članove kojima je bio propisan način potpisivanja ugovora i postizanja cijena putem javnog poziva i propisanih procedura javnih nabavki (19. i 28), te definisala da se ugovaranje sa isporučiocima medicinskih sredstava vrši na osnovu provedenog javnog poziva, uz izuzetak medicinskih sredstava koja se ugrađuju pri operativnim zahvatima u bolnici, kao i da odluku o visinu učešća Zavoda donosi Upravni odbor na osnovu postojeće cijene, promjene cijena na tržištu, uporedne cijene u okruženju i raspoloživih sredstava.

S ciljem ispitivanja tržišta, Služba za nabavke Zavoda je 11. 8. 2021. godine poslala Upitnik na e-mail adrese svih isporučilaca medicinskih sredstava prema ranijim ugovorima, u kojem je traženo da oni u roku od tri dana dostave ponudu sa cijenama traženih medicinskih sredstava. Prema prezentiranoj Informaciji nakon provedenog istraživanja tržišta – cijena medicinskih sredstava, zaprimljena su 23 odgovora, od čega četiri putem protokola i 19 putem e-maila. Na osnovu analize ovako prikupljenih podataka od isporučilaca medicinskih sredstava, kao i analize prikupljenih podataka koji su dostupni za FBiH i region, Zavod je pripremio Prijedlog odluke o učešću Zavoda u cijeni medicinskih sredstava, koji se trebao razmatrati na zakazanoj sjednici Upravnog odbora 29. 12. 2021. godine.

²⁹ „Sl. novine KS“, broj 22/20

³⁰ „Sl. novine KS“, broj 30/21

Revizijom smo utvrdili da Prijedlog ove odluke nije sačinjen adekvatno jer istraživanje tržišta nije dobro osmišljeno, da je dat kratak rok za prikupljanje informacija o cijenama medicinskih sredstava, da nisu imenovane odgovorne osobe za sačinjavanje Prijedloga odluke, kao i da nije donesena metodologija o načinu utvrđivanja pojedinačnih cijena učešća Zavoda. Na ovaj način sačinjeni Prijedlog odluke može imati za posljedicu negativne finansijske posljedice i neracionalno trošenje javnih sredstava. Zbog svega navedenog, a naročito činjenice da isporučio sredstava nisu cijene ponudili na konkurentskom osnovu, postoji potreba da se u potpunosti preispitaju sve jedinačne cijene za medicinska sredstva u predloženoj odluci Upravnom odboru, uvažavajući načelo transparentnosti i potrebno vrijeme za utvrđivanje i definisanje ovih cijena, na šta smo skrenuli pažnju v. d. direktorici Zavoda na sastanku koji je održan 27. 12. 2021. godine, nakon obavljene prethodne revizije. Postupajući po preporuci revizije, direktorica je povukla sačinjeni Prijedlog odluke i u 2022. godini formirala Radnu grupu za utvrđivanje metodologije ispitivanja tržišta i sačinjavanje nove odluke o visini učešća Zavoda u nabavci medicinskih sredstava.

Ističemo da smo u obavljenoj reviziji za 2019. u mišljenju kvalifikovali realizaciju troškova za ortopedsku pomagala u dijelu potpisivanja ugovora i dali preporuku po kojoj nije postupljeno ni u 2021. godini. Preporuku u vezi navedenog dali smo u tački 9. Izvještaja.

Osim toga, ističemo da postoji potreba da organi upravljanja i rukovođenja Zavodom, u saradnji sa Kantonalnim ministarstvom zdravstva i Vladom Kantona, preispitaju Izmjenu i dopunu Uredbe za medicinska sredstva iz jula 2021. godine, jer se njome ostavlja mogućnost za postupanje u suprotnosti sa Zakonom o javnim nabavkama, što može da ima za posljedicu nepotrebno uvećane troškove na ime korištenja medicinskih sredstava na teret Zavoda.

Preporuka:

- *u saradnji sa nadležnim organima i institucijama preispitati Izmjene i dopune Uredbe za medicinska sredstva iz jula 2021. godine u dijelu načina ugovaranja nabavke medicinskih sredstava, te u skladu sa zakonskim propisima poduzeti adekvatne aktivnosti.*

7.1.2.2.6 Izdaci po osnovu drugih samostalnih djelatnosti i povremenog samostalnog rada

Izdaci po osnovu drugih samostalnih djelatnosti i povremenog samostalnog rada iskazani su u iznosu od 165.135 KM, a odnose se na troškove naknada za upravni odbor, ugovore o djelu i rad komisija.

Izdaci za članove Upravnog odbora iskazani su u neto iznosu od 30.298 KM (37.324 KM bruto). Naknada za rad predsjednika i članova Upravnog odbora utvrđena je kantonalnim propisima³¹ u kojima je navedeno da predsjedniku Upravnog odbora pripada naknada u iznosu od 15% od plaće direktora, dok članovima pripada naknada u iznosu naknade za predsjednika Upravnog odbora, umanjena za 25%. Ova naknada je u decembru za predsjednika iznosila 416 KM i za članove 312 KM (u neto iznosima).

Izdaci za rad komisija iskazani su u iznosu od neto iznosu od 103.750 KM (126.265 KM bruto) i najvećim dijelom se odnose na isplate neto naknada članovima komisija formiranih po odlukama Upravnog odbora (26.350 KM) i Rješenjima Vlade Kantona i Kantonalnog ministarstva zdravstva (76.150 KM). Po odlukama Upravnog odbora formirane su i isplaćene naknade sljedećim komisijama: Komisija za rješavanje prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja (10.300 KM), Komisija za odobravanje pomoći za liječenje u inostranstvu, nabavku medicinskih pomagala, liječenje van ugovornih zdravstvenih ustanova i medicinsku rehabilitaciju na osnovu medicinskih indikacija i preporuke ovlaštenih ljekara (3.450 KM) i Drugostepena ljekarska komisija (12.600 KM). Rješenjima Kantonalnog ministarstva zdravstva formirane su Komisija za stavljanje i skidanje lijekova sa liste lijekova u KS-u (21.950 KM), Komisija za odobravanje refundacija skupih

³¹ Zakon o plaćama i naknadama članova organa upravljanja i drugih organa institucija Kantona Sarajevo, kantonalnih javnih preduzeća i javnih ustanova čiji je osnivač Kanton Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 10/16) i Uredba o određivanju visine plaća i naknada organa upravljanja i drugih organa institucija Kantona Sarajevo, kantonalnih javnih preduzeća i javnih ustanova čiji je osnivač Kanton Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 41/16)

COVID lijekova i lijekova koji nisu obuhvaćeni listom lijekova Kantona (19.050 KM), Komisiju za odobravanje pomoći i upućivanje na dijagnostiku i liječenje teško oboljele djece (6.300KM) i Komisija za izradu smjernica liste lijekova Kantona Sarajevo (2.850 KM). **Obavljenom revizijom utvrdili smo da naknade članovima komisija koji su zaposlenici Zavoda nisu imale tretman plaće, odnosno oporezivog prihoda od nesamostalne djelatnosti, što nije u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak,³² Zakonom o doprinosima,³³ Pravilnikom o primjeni Zakona o porezu na dohodak³⁴ i Pravilnikom o načinu obračunavanja i uplate doprinosa.³⁵ Zbog navedenog nisu obračunati i uplaćeni propisani porezi i doprinosi.**

Preporuka:

- **poreze i doprinose na naknade za rad zaposlenika u komisijama obračunavati kao oporezivi prihod od nesamostalne djelatnosti, u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak i Zakonom o doprinosima.**

7.1.2.2.7 Održavanje postojećih integralnih informacionih sistema

Izdaci za održavanje postojećih integralnih informacionih sistema iskazani su u iznosu od 1.225.301 KM, što se odnosi na realizaciju dva ugovora potpisana sa dobavljačima Medit d.o.o. Sarajevo (914.491 KM) i Berg d.o.o. Sarajevo (310.811 KM).

Ugovor za usluge održavanja EIS/BIS i eOSA sistema sa dobavljačem Medit d.o.o. Sarajevo (uz provođenje pregovaračkog postupka bez objave obavještenja), u vrijednosti od 997.626 KM, zaključen je 20. 11. 2020. godine na period od godinu dana od dana obostranog potpisivanja ugovora. Ovim ugovorom je definisano plaćanje po ispostavljanju mjesečnih faktura u dvanaest jednakih rata u roku od 60 dana od dana zaprimanja ispravne fakture (83.136 KM mjesečno). U sklopu integralnog informacionog sistema Zavoda koriste se sljedeće aplikacije:

1. BIS - Bolnički informacioni sistem koji koristi Klinički centar Univerziteta u Sarajevu i JU Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“;
2. AIS – Ambulatno-informacioni sistem u Domu zdravlja Kantona Sarajevo i u svim ugovornim zdravstvenim institucijama na području Kantona Sarajevo;
3. eOSA – Jedinstveni informacioni sistem Zavoda i kontrolno-izvještajni sistem Zavoda;
4. eDoktor – sistem propisivanja lijekova i evidencije posjeta u timovima porodične medicine i konsultativno-specijalističkim službama;
5. eApoteka – sistem realizacije i kontrole propisanih lijekova u apotekama na nivou Kantona Sarajevo.

Ugovor o održavanju PACS sistema potpisan je 13. 11. 2020. godine (nakon provedenog pregovaračkog postupka bez objave obavještenja) sa dobavljačem Berg d.o.o. Sarajevo, u vrijednosti od 339.066 KM. Predmetnim ugovorom regulisano je pružanje usluga održavanja hardverske i softverske opreme na kojoj se snimaju, obrađuju i pohranjuju podaci PACS sistema, uključujući postojeću opremu (hardver, sistemski aplikativni softver i licence, svu postojeću korisničku radiološku i dijagnostičku rendgensku opremu), uključujući i licence za rad te opreme, koja je u funkciji u ustanovama na području Kantona Sarajevo i priključena na PACS sistem. Shodno ugovoru, plaćanje je vršeno po ispostavljenim mjesečnim fakturama u periodu od decembra 2020. do novembra 2021. godine, u iznosima od po 28.256 KM.

Na osnovu prezentirane dokumentacije nismo se uvjerali da je postupljeno po preporukama IT revizije³⁶ iz proteklog perioda, kao i naše revizije za 2019. godinu koje se odnose na jačanje vlastitih internih kapaciteta u oblasti upravljanja informacionim sistemima i obukom zaposlenih za njegovo održavanje.

³² „Sl. novine FBiH“, br. 10/8, 9/10, 44/11, 7/13, 65/13

³³ „Sl. novine FBiH“, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 104/16, 34/18, 99/19 i 4/21

³⁴ „Sl. novine FBiH“, br. 48/21, 77/21, 20/22

³⁵ „Sl. novine FBiH“, br. 64/08; 81/08; 98/15; 6/17; 38/17; 39/18, 12/21 i 06/22

³⁶ Eksterna IT revizija angažovana na zahtjev Zavoda

Preporuka:

- ***potrebno je preispitati mogućnost održavanja informacionih sistema u vlastitoj režiji s ciljem optimizacije trošenja javnih sredstava.***

7.1.2.2.8 Kontrola izvršenja ugovorenih zdravstvenih usluga

Pravilnikom o unutrašnjoj sistematizaciji Stručne službe Zavoda³⁷ uređen je način rada i rukovođenja Zavodom, te opis radnih mjesta u okviru pet organizacionih jedinica. Ističemo nepopunjenost ključnih radnih mjesta – rukovodilaca Službe pravnih poslova, Službe općih i tehničkih poslova, Odjela za računovodstvo i Odjela za medicinske poslove.

U okviru Odjela za medicinske poslove od sistematizovanih pet popunjeno je samo jedno radno mjesto kontrolora, u čijem opisu poslova, između ostalog, stoji da: obavljaju nadzor nad poslovanjem ugovornih subjekata Zavoda, prema potpisanim ugovorima o pružanju zdravstvene zaštite; kontrolišu opravdanost privremene spriječenosti za rad i pravilnost izdatih doznaka, kao i ugovorne obaveze u javnim i privatnim zdravstvenim ustanovama sa kojima Zavod ima sklopljen ugovor, kontrolišu propisivanje lijekova i medicinska pomagala na teret sredstava Zavoda, te sarađuju sa Institutom za medicinska vještačenja FBiH u vezi ocjene radne sposobnosti. Menadžment Zavoda je tek 20. 10. 2021. godine od nadležnih institucija i organa Kantona Sarajevo zatražio saglasnost za popunjavanje, između ostalog, i ovih radnih mjesta.

Prema prezentiranom izvještaju Odjela za medicinske poslove, u 2021. godini su provođene kontrolne aktivnosti koje se odnose na kontrole bolovanja, nakon čega je sačinjeno 158 izvještaja. U slučaju utvrđenih nepravilnosti, one se evidentiraju i dostavljaju direktorima ugovornih zdravstvenih ustanova na dalje postupanje, uz obavezu da o poduzetim aktivnostima obavijeste Zavod. U okviru Odjela za medicinske poslove također se obavljaju poslovi izdavanja saglasnosti u vezi sa odobrenjem ortopedskih sredstava, odobrenja putnog osiguranja, davanje medicinskog mišljenja u sklopu zahtjeva za refundacije (obavljenih medicinskih usluga, liječenje van Kantona Sarajevo, u inostranstvu na osnovu ino osiguranja), izdavanje saglasnosti za banjsko liječenje ambulantnog i stacionarnog tipa.

Postupajući po preporuci nakon obavljene revizije za 2019. godinu donesena je Procedura o radu kontrolora Zavoda, kojom je uređen način i postupak provođenja kontrole prijevremene spriječenosti za rad, ali u njoj i dalje nisu obuhvaćene kontrole izvršenja zdravstvenih usluga koje trebaju obavljati u skladu sa potpisanim ugovorima o pružanju zdravstvenih usluga, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i Jedinstvenom metodologijom, kao ni kontrole propisivanja lijekova u skladu sa Odlukom o Listi lijekova KS. Također, nije definisan način praćenja izvršenja kontrola i datih preporuka kontrolora. **Kontrolori Zavoda u 2021. godini nisu vršili kontrole s ciljem utvrđivanja da li zdravstvene ustanove osiguranicima pružaju zdravstvene usluge u skladu sa zaključenim ugovorima o pružanju zdravstvenih usluga, dok su kontrole propisivanja lijekova obavljane samo putem automatskih kontrola koje se provode u Integralnom informacionom sistemu, putem modula eApoteka.**

Preporuka:

- ***dopuniti Procedura za rad kontrolora u dijelu koji se odnosi na način obavljanja kontrola izvršenja ugovorenih zdravstvenih usluga i propisivanja lijekova, kao i način praćenja datih preporuka;***
- ***izvršiti popunjavanje odgovarajućeg broja kontrolora u Odjelu za medicinske poslove shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji, s ciljem osiguranja izvršenja poslova kontrole propisivanja lijekova i pružanja zdravstvenih usluga;***
- ***poduzeti adekvatne aktivnosti, u saradnji sa Ministarstvom zdravstva Kantona Sarajevo, kako bi sve zdravstvene ustanove provodile mjere i aktivnosti po konstatovanim nalazima kontrolora Zavoda.***

³⁷ Pravilnik donesen u junu 2017. godine uz saglasnost Vlade Kantona

7.1.2.3 Tekući transferi

Tekući transferi iskazani su u iznosu od 9.908.561 KM, a odnose se na refundacije bolovanja preko 42 dana (7.798.739 KM) i realizaciju sredstava za nabavku opreme i materijala zdravstvenim ustanovama (2.054.789 KM).

Tekući transfer za refundaciju bolovanja preko 42 dana iskazan je u iznosu od 7.798.739 KM, okviru kojeg se na isplaćene naknade plaća za vrijeme privremene spriječenosti za rad u trajanju do 14 mjeseci odnosi 7.691.595 KM i za vrijeme privremene spriječenosti za rad u trajanju preko 14 mjeseci 107.144 KM.

Obavljenom revizijom, metodom uzorka, konstatovali smo da se sredstava za refundaciju naknada plaća realizuju u skladu sa Pravilnikom o naknadi plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad na teret sredstava Zavoda i uplaćuju na transakcijske račune podnosilaca u roku od 60 dana od dana zaprimanja zahtjeva i propisane prateće dokumentacije.

Članom 42. Zakona o zdravstvenom osiguranju FBiH, utvrđeno je, između ostalog, da osiguranici izolovani kao kliconoše ili zbog pojave zaraze u njihovoj okolini, imaju pravo na naknadu plaće na teret Zavoda. Prema prezentiranom, u toku 2021. godine je po osnovu izolacija zbog pandemije uzrokovane pojavom virusa COVID-19 isplaćeno ukupno 1.303.042 KM na teret Zavoda.

Članom 60. Zakona o zdravstvenom osiguranju utvrđeno je da ukoliko bolovanje traje neprekidno ili u prekidima ukupno 12 mjeseci za istu bolest u toku dvije kalendarske godine, izabrani doktor medicine primarne zdravstvene zaštite obavezan je uputiti osiguranika nadležnom organu penzijskog i invalidskog osiguranja koji donosi ocjenu radne sposobnosti i invalidnosti najkasnije u roku od 60 dana od prijema prijedloga nadležnog doktora medicine. Istim članom, definisano je da osiguranik ima pravo na naknadu plaće na teret kantonalnog zavoda osiguranja, odnosno na teret sredstava pravnog ili fizičkog lica u slučaju iz člana 58. Zakona o zdravstvenom osiguranju do navršenih 14 mjeseci neprekidnog trajanja privremene spriječenosti za rad. Također, u slučaju da nadležni organ penzijskog i invalidskog osiguranja ne donese ocjenu radne sposobnosti i invalidnosti u propisanom roku, kantonalni zavod je u obavezi da i dalje isplaćuje naknadu plaće osiguraniku, ali je nadležni organ penzijskog i invalidskog osiguranja obavezan vratiti isplaćenu naknadu kantonalnom zavodu osiguranja, najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva za povrat.

U okviru pozicije sumnjivih i spornih potraživanja, potraživanja od nadležnog organa penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu ispostavljenih zahtjeva za povrat uplaćenih sredstava na ime bolovanja preko 14 mjeseci iskazana su u iznosu od 307.821 KM. **Prema prezentiranoj dokumentaciji, Zavod se u 2021. godini u nekoliko navrata obraćao Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje (u daljem tekstu: PIO FBiH) sa zahtjevima za povrat i urgencijama za postupanje, ali povrat isplaćenih sredstava odobran je tek nekoliko puta i u malim iznosima (cca po 2.000 KM), dok su u preostalim dijelovima zahtjevi odbijani, uz najčešće obrazloženje da ne postoji odgovornost PIO FBiH koji radi u skladu sa utvrđenom internom procedurom za postupanje u ovakvim situacijama.³⁸ Postupajući po preporukama datim u Pismu rukovodstvu nakon obavljene prethodne revizije, Zavod je ispostavio zahtjev PIO FBiH i Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja kojim se traži povrat sredstava na ime isplaćene naknada plaća osiguranicima u vezi privremene spriječenosti za rad duže od 14 mjeseci zaključno sa 31. 12. 2021. godine u iznosu od 92.770 KM. Institut u Odgovoru na ovaj zahtjev navodi da je izvršio pregled sistema i arhive te utvrdio da su sva predmetna vještačenja izvršili u roku koji je kraći od 30 dana od dana prijema spisa. Isto tako, ukazuju da izabrani doktori primarne zdravstvene zaštite, iako su bili dužni, nisu upućivali osiguranike nadležnom tijelu penzijsko-invalidskog osiguranja, već da su samo izdavali obavještenja/izvještaj o liječenju, dok su zahtjeve za ostvarivanje prava po osnovu invalidnosti pokretali sami osiguranici kod nadležne službe PIO FBiH, a ne direktno kod Instituta. Pored toga, ističu neusaglašenost Zakona o zdravstvenom**

³⁸ Procedura za postupanje po zahtjevima kantonalnih zavoda za zdravstveno osiguranje u predmetima za povrat naknade plaće po članu 60. Zakona o zdravstvenom osiguranju

osiguranju sa odredbama člana 97. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju³⁹ (u daljem tekstu: Zakon o PIO), u dijelu koji se odnosi na definisanje ko može pokrenuti zahtjev, kako se zahtjev pokreće i kod kojeg organa.

Članom 97. Zakona o PIO propisan je način pokretanja postupka za ostvarivanje invalidske penzije. Tako je definisano da se postupak za ostvarivanje prava na osnovu invalidnosti pokreće na zahtjev osiguranika, nadležnog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite ili poslodavca pod uslovom da snosi troškove medicinskog vještačenja i da ima saglasnost sindikata. Izuzetno, ukoliko osiguranik nije u mogućnosti da pokrene postupak za ostvarivanje prava na osnovu invalidnosti, zahtjev u njegovo ime može pokrenuti zakonski zastupnik ili punomoćnik.

Prema prezentiranoj pismenoj izjavi odgovorne osobe od 24. 12. 2021. godine, za sve predmete koje blagovremeno obradi i prosljedi Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja PIO FBiH ne priznaje zahtjeve za refundaciju jer nema objektivnu odgovornost. Razlog za to je to što je Zakon o zdravstvenom osiguranju donesen 1997. godine i nije blagovremeno pratio osnivanje Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja i izmjene propisa o penzijsko-invalidskom osiguranju, budući da je Zakon o osnivanju Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja⁴⁰ donesen 2007. godine i novi Zakon o PIO 2018. godine.

Preporuka:

- *putem Kantonalnog ministarstva zdravstva inicirati međusobno usaglašavanje odredbi Zakona o zdravstvenom osiguranju i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju u dijelu utvrđivanja nadležnosti za isplate naknada za bolovanje za vrijeme privremene spriječenosti za rad duže od 14 mjeseci i pokretanja postupka za ostvarivanje invalidske penzije.*

Tekući transfer za nabavku opreme i materijala zdravstvenim ustanovama iskazan je u iznosu od 2.054.789 KM, a realizuje se u skladu sa Sporazumom o sufinansiranju iz 2020. godine potpisanom između razvojnog programa Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: UNDP), u sklopu Projekta „Odgovor na Covid-19 u BiH“ i pripadajućih Aneksa Sporazuma. Članom 17. Odluke o izvršavanju Finansijskog plana Zavoda za 2021. godinu, definisano je da će se ova sredstva koristiti u skladu sa odlukama koje donosi Upravni odbor, s tim da za nabavke posredstvom UNDP-a koje se provode po zaključcima Vlade Kantona nije potrebna dodatna saglasnost Upravnog odbora.

Zavod je u 2020. godini, za realizaciju ovog Sporazumu UNDP-u doznačio sredstva u ukupnom iznosu od 8.000.000 KM, od kojih je 2.000.000 KM vraćeno u februaru 2021. godine na račun Zavoda, da bi kasnije Zavod u martu 2021. godine ponovo izvršio uplatu UNDP-u 1.000.000 KM radi realizacije ugovorenih aktivnosti u skladu sa tada iskazanim potrebama zdravstvenog sistema.

Prema prezentiranoj dokumentaciji, UNDP je od ukupno doznačenih 7.000.000 KM, do 31. 12. 2021. godine opravdao sredstva u ukupnom iznosu od 5.882.514 KM, od čega u 2020. godini 3.827.725 KM i u 2021. godini 2.054.789 KM. U okviru realizacije za 2021. godinu, najveći dio se odnosi na nabavke potrošnog materijala koji je isporučen Domu zdravlja (681.238 KM), Općoj bolnici (561.965 KM) i KCUS-u (505.849 KM). Obavljenom revizijom, utvrdili smo da je Vlada Kantona, naknadno Zaključkom 26. 8. 2021. godine odobrila izvršeni utrošak sredstava iz marta i aprila 2021. godine u ukupnom iznosu od 331.353 KM, za kupovinu lijekova za teško oboljele pacijente na liječenju u Općoj bolnici (113.000 KM), kupovinu kombinezona i zaštitnih hirurških maski (130.660 KM), respiratora za intenzivnu njegu za potrebe Opće bolnice (48.000 KM), kontejnera za drive-in testiranje (12.700 KM) i potrošni materijal za potrebe vakcinalnog punkta u Zetri (26.993 KM). U finansijskim izvještajima Zavoda na 31. 12. 2021. godine iskazana su potraživanja od UNDP-a za nerealizovana sredstva po Sporazumu o sufinansiranju u iznosu od 1.117.486 KM, koja nisu potvrđena potpisanim Izvodom otvorenih stavki (IOS-om). Konstatujemo da su na 31. 12. 2021. godine po dostavljenim izvještajima UNDP-a za 2021. godinu nepriznati računi u iznosu od 104.073 KM, koji su predmet međusobnog usaglašavanja.

³⁹ „Sl. novine FBiH“, broj 13/18, 93/19, 90/21 i 19/22

⁴⁰ „Sl. novine FBiH“, broj 70/7, 26/14 i 40/18

Preporuka:

- **poduzeti aktivnosti kako bi UNDP u potpunosti realizovao i opravdao doznačena sredstva, u skladu sa Sporazumom o sufinansiranju.**

7.1.2.4 Kapitalni transferi

Kapitalni transferi iskazani su u iznosu od 2.253.172 KM, od čega se na servisiranje obaveza po kreditu Saudijskog fonda za razvoj odnosi 1.598.649 KM i na povrat participacija u zdravstvenim ustanovama 654.523 KM.

Kapitalni transfer za servisiranje obaveza po kreditu Saudijskog fonda za razvoj iskazan je u iznosu od 1.598.649 KM, u skladu sa potpisanim Ugovorom između Kantona Sarajevo i Zavoda 26. 8. 2010. godine i Odluke Upravnog odbora o otplati kredita Saudijskog fonda za razvoj od 27. 7. 2010. godine kojima je preuzeto izmirenje ovih obaveza. Prema prezentiranoj dokumentaciji, kredit je uzet za finansiranje Projekta dovršenja i opremanja Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu 2009. godine (Izgradnja i opremanje Centra za kardiohirurgiju, Centra za otorinolaringologiju, Centra za hematologiju i Centralne apoteke, te Izgradnju centralnog ulaza, restorana i ureda za upravu), u iznosu od 54.187.500 SR (ili 14.450.000 USD), sa grace periodom pet godina, rokom otplate od 25 godina i kamatnom stopom od 2% godišnje. Kredit se otplaćuje putem Razvojne banke FBiH, kojoj se za ove poslove plaća naknada u iznosu od 0,5% godišnje. Otplata kredita se vrši u polugodišnjim obrocima; prvi anuitet je dospio 31. 7. 2014. godine, a posljednji dospijeva 31. 1. 2034. godine. Za servisiranje obaveza po ovom kreditu Zavod je u 2021. godini sa pozicije kapitalnih transfera na depozitni račun Budžeta Kantona Sarajevo, doznačio sredstva u ukupnom iznosu od 1.598.649 KM. **Imajući u vidu navedeno, na osnovu obavljene revizije utvrdili smo da je Zavod, uz saglasnost Upravnog odbora, preuzeo otplatu kredita Saudijskog razvojnog fonda 2010. godine, koji je uzet za finansiranje Projekta dovršenja i opremanja Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, što nije u skladu sa članom 13. Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Ovim članom Zakona nije predviđeno osiguranje sredstava za investicijsko ulaganje i investicijsko i tekuće održavanje zdravstvenih ustanova u finansijskom planu zavoda zdravstvenog osiguranja kantona, već da se sredstva za te namjene osiguravaju u budžetima kantona, u skladu sa planom i programom mjera zdravstvene zaštite za područje kantona koji utvrđuje Vlada na prijedlog resornog ministra. Navedeno nije ni u skladu sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju jer je u njemu propisano da se obaveznim zdravstvenim osiguranjem osiguravaju osiguranicima i članovima porodice osiguranika prava na korištenje zdravstvene zaštite i prava na novčane naknade i pomoći u skladu sa ovim Zakonom.**

Kapitalni transfer za povrat participacija zdravstvenim ustanovama iskazan je u iznosu od 654.523 KM, a njegova realizacija je povezana sa ostvarenim prihodima od participacija. Prema Odluci o ličnom učešću osiguranih lica u troškovima korištenja zdravstvene zaštite i snošenju troškova liječenja, osiguranici u Kantonu Sarajevo dužni su da lično učestvuju u određenim troškovima zdravstvene zaštite putem uplate participacija. Naknade za participacije prikupljaju zdravstvene ustanove koje su dužne uplaćena sredstva proslijediti na račun Zavoda. U skladu sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju, naplaćeni prihod od participacija pripada Zavodu, ali se prikupljena sredstva, u skladu sa Odlukom Upravnog odbora⁴¹ i članom 31. Odluke o izvršavanju Finansijskog plana Zavoda za 2021. godinu, usmjeravaju prema zdravstvenim ustanovama, a na osnovu njihovih pojedinačnih zahtjeva. Uz Zahtjev, shodno ovoj Odluci Upravnog odbora, zdravstvena ustanova prilaže dokaz o uplaćenim sredstvima za tekuće investiciono održavanje, nabavku opreme i usluga. Nismo konstatovali nepravilnosti prilikom izvršenja ovog kapitalnog transfera.

⁴¹ Odluka o utvrđivanju namjene sredstava ostvarenih naplatom ličnog učešća osiguranih lica u pokriću troškova zdravstvene zaštite

Preporuka:

- *potrebno je da organi upravljanja i rukovođenja Zavodom, u saradnji sa osnivačem, poduzmu aktivnosti koje će osigurati da se kapitalna ulaganja u zdravstvo koja obuhvataju investiciono ulaganje i investiciono i tekuće održavanje zdravstvenih ustanova – prostora, medicinske i nemedicinske opreme i prijevoznih sredstava, te informatizaciju zdravstvene djelatnosti, finansiraju iz budžeta Kantona Sarajevo, u skladu sa članom 13. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, a ne iz sredstava Zavoda, odnosno doprinosa za zdravstveno osiguranje.*

7.1.2.5 Izdaci za nabavku stalnih sredstava

Kapitalni izdaci iskazani su u iznosu od 1.946.478 KM i odnose se na izdatke za nabavku opreme (963.151 KM), nabavku stalnih sredstava u obliku prava (759.093 KM) i rekonstrukciju i investiciono održavanje (224.234 KM).

Obavljenom revizijom, utvrdili smo da su u 2021. godinu prenijeti na realizaciju zaključeni ugovori iz 2020. godine koji se odnose na informatizaciju zdravstvene djelatnosti u vrijednosti od najmanje 4.791.337 KM. Shodno potpisanim ugovorima, sa određenim dobavljačima dogovoreno je višegodišnje plaćanje obaveza po kom osnovu su iskazane dugoročne obaveze u iznosu od 2.655.276 KM, što je detaljnije pojašnjeno pod tačkom 7.2.4 Izvještaja. **S tim u vezi naglašavamo da je članom 13. Zakona o zdravstvenoj zaštiti propisano da kanton osigurava sredstva koje se odnose na informatizaciju zdravstvene djelatnosti u skladu sa planom i programom mjera zdravstvene zaštite za područje kantona koji utvrđuje vlada kantona, na prijedlog kantonalnog ministra. Iako su potpisani ugovori iz 2020. godine uvršteni u finansijski plan 2021. godine koji je dobio saglasnost Skupštine Kantona, ovakav način planiranja i realizacije, bez usvajanja strateških dokumenta i provedbenih akata nadležnih organa, nije u skladu sa članom 13. Zakona o zdravstvenoj zaštiti i može imati za posljedicu neracionalno trošenje javnih sredstava. Preporuku u vezi navedenog dali smo u tački 7.1.2.4 Izvještaja.**

Izdaci za nabavku opreme iskazani su u iznosu od 963.151 KM, u okviru kojih su najznačajniji izdaci za zamjenu hardverskog dijela informatičke (produksijske) opreme (408.485 KM), za nabavku opreme za server salu (386.574 KM), za nabavku opreme (LIS) analizatore (82.225 KM) i za nabavku korisničke (računarske) opreme (53.820 KM).

Izdatak za zamjenu hardverskog dijela informatičke (produksijske) opreme – hardverski dio iskazan je u iznosu od 408.485 KM. Navedeni izdatak je nastao u skladu sa potpisanim Ugovorom o nabavci „Zamjena informatičke (produksijske) opreme“ od 25. 12. 2020. godine, sa dobavljačem Konzorcij BH Telecom d.o.o. i Sys Company d.o.o., u ukupnoj vrijednosti od 1.870.128 KM. Pored hardverskog dijela, po ovom istom ugovoru, su na ime softverskog dijela iskazani izdaci u iznosu od 32.293 KM. Shodno odredbama ugovora, plaćanje obaveza je definisano da se vrši u vidu mjesečnih paušala, u trajanju od 36 mjeseci, što je i ispoštovano, dok je ostatak neplaćenog dijela evidentiran na dugoročnim obavezama.

Izdatak za nabavku oprema za server salu iskazan je u iznosu od 386.574 KM. Navedeni izdatak je nastao u skladu sa zaključenim Ugovorom o nabavci „data centar (server sala)“ sa dobavljačem KING ICT d.o.o. Sarajevo 29. 12. 2020. godine ukupne vrijednosti 585.000 KM. Pored opreme, po ovom istom ugovoru, su na ime radova na izgradnji sale iskazani izdaci u iznosu od 193.809 KM, što je zajedno sa plaćenim uslugama stručnog nadzora nad izvođenjem ovih radova (6.962 KM) evidentirano na poziciji rekonstrukcija i investicijsko održavanje.

Izdatak za nabavku opreme (LIS analizatore) iskazan je u iznosu od 82.225 KM. Navedeni izdatak je nastao u skladu sa potpisanim Ugovorom LIS middleware i dodatno licenciranje za konekciju sa AIS/BIS sistemom – KCUS projekat informatizacije zdravstva (Dom zdravlja, Opšta bolnica i KCUS) 12. 5. 2020. godine, sa dobavljačem WIZARD HEALTH d.o.o. Mostar, u ukupnoj vrijednosti 1.287.000 KM. Pored opreme, po ovom istom ugovoru, su na kupovine licenci iskazani izdaci u iznosu od 311.025 KM. Shodno odredbama ugovora, plaćanje obaveza je definisano da se vrši u vidu mjesečnih paušala, u

trajanju od 36 mjeseci, što je i ispoštovano, dok je ostatak neplaćenog dijela evidentiran na dugoročnim obavezama.

Izdatak za nabavku korisničke opreme (računarske opreme) iskazan je u iznosu od 53.820 KM, u skladu sa zaključenim ugovorom 31. 12. 2020. godine, sa dobavljačem Printex d.o.o. Sarajevo. Ugovorom je definisan rok isporuke za nabavku: 15 laptopa, 25 priključnih stanica za laptop, 27 monitora i dva stolna računara od 30 dana od dana dostavljanja narudžbenice, kao i plaćanje nakon dostavljene ispravne fakture i isporučenih roba u roku od 60 dana od dana dostavljanja ispravne fakture. Obavljenom revizijom, konstatovali smo da je Zavod narudžbenicu dobavljaču ispostavio tek 5. 4. 2021. godine, nakon čega je dobavljač isporučio ugovorenu opremu 4. 5. 2021. godine, koja je plaćena 5. 7. 2021. godine. Prema prezentiranoj dokumentaciji, Zavod je kasnio sa ispostavljanjem narudžbenice jer mu se dobavljač 19. 2. 2021. godine pismeno obratio dopisom u kojem ga obavještava da će doći do kašnjenja u isporuci zbog poremećaja na globalnom tržištu IT opreme uzrokovane pandemijom COVID-19. **Imajući u vidu da je Zavod izabranom dobavljaču ispostavio narudžbenicu četiri mjeseca nakon potpisivanja ugovora, Zavod zbog ovakvog postupanja nije bio u mogućnosti obračunati kaznene penale u skladu sa ugovorom.**

Izdaci za nabavku stalnih sredstava u obliku prava iskazani su u iznosu od 759.093 KM, u okviru kojih je najznačajniji izdatak za kupovinu licenci po osnovu dosjelih obaveza u skladu sa Ugovorom sa dobavljačem WIZARD HEALTH d.o.o. Mostar od 12. 5. 2020. godine (311.025 KM), što smo prethodno već obrazložili uz izdatke za nabavku opreme. Ostatak značajne realizacije odnosi se na izvršenje dospjelih obaveza po osnovu realizacije Ugovora o nabavci kontrolnih mehanizama i razvoj u integralnom IS (218.666 KM) i Ugovora o nabavci dodatnih licenci za nove korisnike u Integralnom IS (107.991 KM).

Ugovor za nabavku kontrolnih mehanizama i razvoj u Integralnom IS, sa dobavljačem Medit d.o.o. Sarajevo, u vrijednosti od 496.969 KM, zaključen je putem pregovaračkog postupka bez objave obavještenja 22. 7. 2020. godine, sa rokom implementacije od četiri mjeseca od dana potpisivanja ugovora. Prema prezentiranom, cilj potpisivanja ovog ugovora je pojačavanje elektronskih kontrola u potrošnji lijekova kroz nadogradnje u postojećem Integralnom IS Zavoda koji je ranije implementiran. Predmet implementacije i zahtijevane funkcionalnosti izvršene nadogradnje Integralnog IS Zavoda su:

1. Digitalno doziranje, kontrolni mehanizmi i napredno izvještavanje;
2. Implementacija modula/podmodula i funkcionalnosti za preporučivanje lijekova od doktora specijalističkih službi i zdravstvenih ustanova sekundarnog i tercijarnog nivoa;
3. Implementacija mobilne aplikacije eRecepta i personaliziranog recepta;
4. Održavanje.

Ugovorom je definisano plaćanje dobavljaču na način da se iznos od 30% avansa od ukupne cijene ugovora uplati po potpisivanju ugovora uz prethodno dostavljenu avansnu garanciju, a preostali dio ugovorene cijene da se plaća na 30 rata po završetku posla (puštanjem u rad modula/podmodula i funkcionalnosti) ukoliko isti budu zadovoljili sve uslove predviđene Pozivom i Konačnom ponudom dobavljača.

U okviru ukupno ugovorenog iznosa predmetne nabavke na vrijednost ugovorenih usluga nadogradnje odnosi se 397.575 KM, a na održavanje nadograđenih komponenti 99.394 KM. Ugovorom je definisano: 1) da period održavanja sistema je 12 mjeseci od zapisničke primopredaje i puštanja u rad; 2) da ugovorni organ u slučaju zakašnjenja u izvršavanju ugovorenih obaveza od strane dobavljača ima pravo zaračunati penale za predmetni period na način da za svaku radnju ili propuštanje dužne radnje umanjuje mjesečni paušal za 10%, a najviše u iznosu do 50% ugovorenog mjesečnog paušala.

Na osnovu uvida u Konačni Zapisnik o primopredaji izvršenih usluga i knjigovodstvenu dokumentaciju, konstatovali smo da je dobavljač ugovorene usluge izvršio 14. 7. 2021. godine, kao i da je Zavod od ovog datuma, shodno ugovoru, počeo plaćati ugovorene mjesečne paušale od kojih će posljednji biti u aprilu 2024. godine (evidentirano na dugoročnim obavezama). **Utvdili smo da Zavod zbog kašnjenja dobavljača u izvršavanju ugovorenih obaveza od sedam mjeseci nije obračunao**

ugovorene kaznene penale. Pored toga, ističemo i nedovoljno jasne odredbe ugovora koje se odnose na način obračuna kaznenih penala, što predstavlja nedostatak sistema internih kontrola i može imati za posljedicu negativne finansijske efekte u poslovanju Zavoda koje nismo u mogućnosti kvantificirati.

Ugovor o nabavci dodatnih licenci za nove korisnike u Integralnom IS Zavoda, sa dobavljačem Medit d.o.o. Sarajevo, u vrijednosti od 498.420 KM, zaključen je putem pregovaračkog postupka 30. 12. 2020. godine. Ovim ugovorom definisana je isporuka kupljene 284 korisničke trajne licence po jediničnoj cijeni od 1.755 KM, u roku od 15 dana od dana zaprimanja narudžbenice, s tim da isporuka robe uključuje i dostavljanje potvrde o isporuci licenci, kao i avansno plaćanje 35% vrijednosti ugovora i ostatka u 30 jednakih mjesečnih rata (evidentirano na dugoročnim obavezama). Prema prezentiranom, račun za kupljene licence ispostavljen je 31. 12. 2020. godine, nakon čega je Zavod, shodno potpisanom ugovoru, 3. 2. 2021. godine platio 35% avansa (174.447 KM), 26. 2. 2021. godine prvu mjesečnu ratu u iznosu od 10.799 KM. Dobavljač je 31. 12. 2020. godine dostavio Certifikat o isporuci 284 licence emedit@eMedSol koje sadrže sva intelektualna vlasnička prava i prava nad proizvodima podmodula sistema, kao i informaciju da s tim danom na platformi Integralnog IS Zavoda imaju ukupno aktivirane 3.944 licence. Prema prezentiranoj službenoj zabilješci odgovorne osobe od 13. 4. 2022. godine, Zavod je na početku 2020. godine imao nabavljenih 3660 licenci za Integralni informacijski sistem (AIS/BIS). U predmetnom slučaju radi se o korisničkim licencama, što znači da je svaki korisnik morao imati svoju personaliziranu licencu za pristup sistemu, bez obzira je li riječ o doktoru, med. sestri, specijalizantu i sl. Pojavom pandemije krenuo je i nagli porast broja zahtjeva za pristup sistemu odnosno izdavanje licenci i to je svakim proteklom mjesecom problem postajao veći (uvezivanje novih zdravstvenih ustanova, uvođenje laboratorijskog sistema, zapošljavanje novog kadra, radno aktiviranje ranije penzionisanih doktora i sl.). U aprilu 2020. godine bilo je 3.300 iskorištenih licenci, a raspoloživo njih manje od 300, da bi u novembru broj raspoloživih licenci pao na 20-tak. Isto tako u obrazloženju se navodi da do kraja 2021. godine ni jedan zahtjev za dodjelu licenci nije bio uskraćen, kao i da su vodilo računa o broju raspoloživih licenci, kao i iskazanim potrebama, uključujući i one koje su "neplanirano" potrošene zbog naglog porasta broja korisnika usljed pandemije Covid-19. Zbog navedenog, iz naprijed navedenih razloga nabavljeno su dodatne 284 licence kako bi se premostio trenutni problem, uz istaknutu obavezu da se nabavi još dodatnih 500 licenci, u narednom periodu.

Na osnovu uvida u prezentirani izvještaj o korištenju licenci sa 7. 10. 2021. godine utvrdili smo da su od ukupno 3.944 kupljene i aktivirane licence na ovaj datum bile dodijeljene 3.882, što znači da je ostatak od 62 licence bio slobodan i nije korišten. Na osnovu izvršene analize korištenja licenci u posljednjih šest mjeseci u odnosu na 7. 10. 2021. godine utvrdili smo da je 309 aktivnih korisnika pristupilo sistemu manje od deset puta, od čega je njih 110 pristupilo sistemu samo jednom (110 korisnika pristupilo sistemu samo jednom, 42 korisnika dva puta, 44 korisnika tri puta, 28 korisnika četiri puta, 22 korisnika pet puta, 21 korisnik šest puta, 12 korisnika sedam puta, 14 korisnika osam puta, 11 korisnika puta i deset korisnika deset puta).

Značajan broj kupljenih licenci dodijeljen je korisnicima koji nemaju potrebu za njihovim korištenjem na poslovima koje obavljaju, pa se postavlja pitanje opravdanosti nabavljanja ovolikog broja licenci, naročito s aspekta njihove cijene (1.755 KM po licenci). S tim u vezi ističemo da je 4. 6. 2021. godine pokrenut otvoreni postupak za nabavku još 500 dodatnih licenci, procijenjene vrijednosti nabavke u iznosu od 750.000 KM, ali je Ured za razmatranje žalbi BiH 14. 10. 2021. godine donio Rješenje o poništenju tenderske dokumentacije, nakon čega ovaj postupak nije nastavljan. Zavod nema utvrđenu politiku upravljanja licencama, što predstavlja nedostatak sistema internih kontrola i može imati za posljedicu neracionalno trošenje sredstava za njihovu kupovinu u odnosu na stvarnu potrebu zdravstvenih ustanova.

Preporuke:

- *prilikom realizacije potpisanih ugovora pravovremeno ispostavljati narudžbenice, a u slučaju kašnjenja dobavljačima obračunavati kaznene penale zbog nepoštovanja ugovorenih rokova;*
- *donijeti politiku upravljanja licencama koje koriste zdravstvene ustanove, a njihove nabavke finansirane sredstvima Zavoda.*

7.1.3 Finansijski rezultat

Zavod je u 2021. godini u Godišnjem izvještaju o izvršenju finansijskog plana iskazao prihode i primitke u iznosu od 453.399.518 KM i rashode i izdatke u iznosu od 439.722.475 KM. Finansijski rezultat, odnosno neraspoređeni višak prihoda nad rashodima za 2021. godinu, iskazan je u iznosu od 13.677.043 KM.

U finansijskim izvještajima za 2021. godinu neraspoređeni višak prihoda nad rashodima iskazan je u iznosu od 54.469.603 KM, od čega se na neraspoređeni višak prethodnog perioda odnosi 40.792.560 KM i na neraspoređeni višak 2021. godine 13.677.043 KM. Pored toga, na izvorima sredstava rezervi iskazane su zakonske rezerve u iznosu od 21.882.891 KM, tako da ukupno akumulirani višak prihoda nad rashodima iznosi 76.352.494 KM.

7.2 BILANS STANJA

7.2.1 Gotovina, kratkoročna potraživanja, razgraničenja i zalihe

Gotovina, kratkoročna potraživanja, razgraničenja i zalihe iskazane su u iznosu od 99.799.992 KM, a čine ih: novčana sredstva (98.194.867 KM), kratkoročna potraživanja (1.554.633 KM), zalihe materijala i robe (26.198 KM), zalihe sitnog inventara (12.870 KM), kratkoročna razgraničenja (11.424 KM).

Novčana sredstva iskazana su u iznosu od 98.194.370 KM, u okviru kojih se na izdvojena sredstva zakonskih rezervi koja se vode na posebnom računu otvorenom kod Sparkasse Bank d.d. BiH odnosi 21.884.749 KM. Ostatak novčanih sredstava nalazi se na preostalim transakcijskim računima koji se vode u Intesa SanPaolo bank d.d. i Sberbank d.d. (75.692.762 KM) i Glavnoj blagajni (497 KM). Na računu za poravnanje internih transakcija na 31. 12. 2021. godine iskazano je 616.858 KM, koje su na 1. 1. 2022. godine prebačena na transakcijski račun Zavoda. Konstatovali smo da Zavod u toku 2021. godine, u skladu sa Zakonu o investiranju javnih sredstava, po prethodno provedenom javnom pozivu, 25. 6. 2021. godine zaključio Ugovor o oročavanju raspoloživih novčanih sredstava putem fiksnog depozita u 2021. godini sa Sparkasse bank d.d. BiH u iznosu od 5.000.000 KM, na period od šest mjeseci, a najkasnije do 31. 12. 2021. godine.

Kratkoročna potraživanja iskazana su u iznosu od 1.554.634 KM, koja se najvećim dijelom odnose na potraživanja od UNDP-a (1.117.486 KM) za nerealizovani dio doznačenih sredstava po osnovu Sporazuma o finansiranju iz 2020. godine i pratećih amandmana i sumnjiva i sporna potraživanja (353.470 KM). Na poziciji sumnjivih i spornih potraživanja evidentirana su potraživanja od Federalnog fonda PIO/MIO u iznosu od 307.821 KM za isplaćene naknade plaća u slučaju privremene spriječenosti za rad u trajanju dužem od 14 mjeseci.

Zavod je putem Izvoda otvorenih stavki (u daljem tekstu IOS-a) usaglasio 29% iskazanih potraživanja. Procenat usaglašenosti je nizak najvećim dijelom zbog toga što nije izvršeno usaglašavanje potraživanja sa UNDP-om (1.117.486 KM) što je detaljnije obrazloženo pod tačkom 7.1.2.2.8 Izvještaja.

7.2.2 Stalna sredstva

Knjigovodstvena vrijednost stalnih sredstava iskazana je u iznosu od 9.953.138 KM, koliko su iskazani i izvori stalnih sredstava, u okviru koje se na zgrade odnosi 5.042.866 KM, na kancelarijsku opremu 2.073.528 KM, motorna vozila 31.861 KM, dizel električni agregati 34.791 KM, ugrađena oprema 143.342 KM, materijalna prava (softveri i licence) 2.413.157 KM i na opremu u pripremi 213.593 KM.

Tokom godine izvršena su povećanja vrijednosti stalnih sredstava po osnovu nabavki u ukupnom iznosu od 3.036.530 KM i smanjenja po osnovu obračunate amortizacije u iznosu od 1.518.539 KM. Detaljnije o realizaciji ugovora za nabavku stalnih sredstava i načinu plaćanja ugovorenih obaveza pojašnjeno je pod tačkama 7.1.2.5 i 7.2.4 Izvještaja.

7.2.3 Kratkoročne obaveze i razgraničenja

Kratkoročne obaveze i razgraničenja iskazana su u iznosu od 20.790.248 KM, od čega se na kratkoročne tekuće obaveze odnosi 16.992.614 KM, na obaveze prema radnicima 305.462 KM i na kratkoročna razgraničenja 3.492.172 KM.

Kratkoročne tekuće obaveze iskazane su u iznosu od 16.992.614 KM, u okviru kojih su najznačajnije: obaveze prema apotekama (12.635.867 KM), obaveze za ortopedska pomagala (1.724.070 KM), obaveze prema javnim zdravstvenim ustanovama (512.399 KM), obaveze prema pravnim subjektima za refundacije bolovanja do i preko 14 mjeseci (968.781 KM) i obaveze prema dobavljačima Zavoda (202.079 KM). Zavod je putem zaprimljenih IOS-a dobavljača usaglasio najveći dio iskazanih kratkoročnih obaveza koje se odnose na obaveze prema apotekama, obaveze prema dobavljačima za režijske troškove, obaveze prema zdravstvenim ustanovama, te značajan dio obaveza za refundaciju naknada plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad u trajanju preko 42 dana.

Kratkoročna razgraničenja iskazana su u iznosu 3.492.172 KM, u okviru kojih se najznačajniji iznos od 3.109.904 KM odnosi se na ukalkulisane troškove lijekova izdatih na recept za decembar 2021. godine, a za koje nisu pristigle fakture dobavljača na evidentiranje.

7.2.4 Dugoročne obaveze i razgraničenja

Dugoročne obaveze i razgraničenja iskazana su u iznosu od 21.134.928 KM, u okviru kojih se na dugoročne obaveze odnosi 2.655.275 KM i na dugoročna razgraničenja 18.479.653 KM.

Dugoročne obaveze iskazane su u iznosu od 2.655.276 KM, a odnose se neizmirene i nedospjele obaveze po osnovu zaključenih ugovora u 2020. i 2021. godini: za nabavku novog softvera za LIS (858.000 KM), licenci u okviru Integralnog informacionog sistema za zdravstvo Kantona Sarajevo (215.983 KM), za usluge implementacije kontrolnih mehanizama u okviru Modula IS e-recept (278.303 KM) i za nabavku (zamjenu) informatičke produkcijske opreme za potrebe opremanja novog Data centra – Server sala (1.302.990 KM). Detaljnije o navedenom smo obrazložili pod tačkom 7.1.2.3 Izvještaja.

Dugoročna razgraničenja odnose se na nedospjele obaveze po osnovu preuzetog kredita Saudijskog razvojnog fonda, što je detaljnije pojašnjeno pod tačkom 7.1.2.4 Izvještaja gdje smo i dali odgovarajuću preporuku.

7.2.5 Popis sredstava i obaveza

Direktorica Zavoda je 9. 12. 2021. godine donijela Odluku o godišnjem popisu i formiranju komisija za popis za 2021. godinu. Odlukom Upravnog odbora od 21. 2. 2022. godine usvojen je Elaborat o izvršenom godišnjem popisu imovine i obaveza sa stanjem na dan 31. 12. 2021. godine.

Postupajući po odluci Upravnog odbora, rashodovan je softver nabavne vrijednosti 95.027 KM (sadašnje vrijednosti 0 KM), a van upotrebe je stavljena oprema nabavne vrijednosti 286.232 KM (sadašnje vrijednosti 0 KM) do konačne likvidacije ili uništenja.

U okviru obavljanja godišnjeg popisa, popisna komisija je, na osnovu službenih informacija i datih preporuka interne revizije saznala da postoje stanovi koji su u vlasništvu/pravu korištenja Zavoda, a nisu evidentirani u glavnoj knjizi. Popisna komisija je uputila službeni upit Ministarstvu komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša (u daljem tekstu: Uprava za stambena pitanja) o postojanju takvih stanova na području Sarajevo, preduzeću „Sarajevostan“ d.o.o. Sarajevo, Kantonalnom stambenom fondu i zadruzi Željezničar. Do sačinjavanja konačnog elaborata, Uprava za stambena pitanja i Kantonalni stambeni fond Sarajevo su dostavili odgovor sa spiskom od ukupno 15 stanova za koje navode da su u vlasništvu Zavoda, od kojih je sa danom obavljanja godišnjeg popisa, izvršen povrat za njih sedam.

U Elaboratu o popisu konstatovano je da je popisna komisija izvršila uvid u dva stana u vlasništvu Zavoda, čiji se ključevi nalaze u Zavodu. Isto tako je naznačeno da popisna komisija nije imala uvid u zemljišnoknjižne izvatke za navedenih 15 stanova, niti procjenu vrijednosti nekretnina kako bi mogli dati prijedlog za evidentiranje ovih nekretnina u poslovne knjige Zavoda. Također, za vrijeme obavljanja konačne revizije nije prezentirana dokumentacija iz koje bi bilo vidljivo da se Zavod vodi kao vlasnik ovih stanova. **Predmetni stanovi nisu evidentirani u glavnoj knjizi Zavoda shodno odredbama Zakona o računovodstvu i reviziji.**

Preporuka:

- **poduzeti aktivnosti na utvrđivanju pravnog statusa stanova navedenih u odgovoru nadležnih institucija, te shodno konstatovanom izvršiti njihovo knjigovodstveno evidentiranje, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji.**

7.3 IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA

U Izvještaju o novčanim tokovima iskazani su ukupni novčani primici u iznosu od 453.399.518 KM i ukupne novčane isplate u iznosu od 435.424.651 KM, što je rezultiralo pozitivnim novčanim tokom od 17.974.867 KM. Izvještaj o novčanom toku sačinjen je u skladu sa Pravilnikom o finansijskom izvještavanju i godišnjem obračunu budžeta u FBiH.

8. VANBILANSNA EVIDENCIJA

U poslovnim knjigama Zavoda, u vanbilansnoj evidenciji, evidentiran je ukupan iznos od 7.617.989 KM, od čega se na „uslovne obaveze“ po osnovu paušala odnosi 7.120.294 KM, na vrijednost zaprimljenih bankarskih garancija 460.118 KM i na tuđa stalna sredstva 37.577 KM.

Iskazani saldo u iznosu od 7.120.294 KM odnosi se na uslovna potraživanja i obaveze po osnovu paušala prema Republici Hrvatskoj za period 2001–2006. godine. Te obaveze su utvrđene kao sporne jer se radi o bh. penzionerima za koje je naknadno (nakon izvršenih prijava) utvrđeno da nisu u nadležnosti Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, te su zbog toga i objavljeni po propisanim obrascima Odjave prema Republici Hrvatskoj i po tom osnovu skinuti iz evidencija Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo.

Aktom Federalnog zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH iz 2019. godine naveden je zaključak da se sporni dug za penzionere iz tzv. „sukoba nadležnosti“ u Republici Hrvatskoj izmiri iz Budžeta FBiH, uz priloženi tabelarni pregled kao dio akta, u kojem se navodi iznos obaveza po godinama: 7.120.294 KM. Pošto se u tom aktu potvrđuje da je dug sporan, te se daje prijedlog njegovog izmirenja iz Budžeta FBiH, Zavod je cijeneći dokazanu činjenicu da iskazane obaveze nisu njegove, evidentirao 7.120.294 KM u vanbilansnu evidenciju kao potencijalnu obavezu.

Iskazana vrijednost u iznosu od 460.118 KM odnosi se na 11 bankarskih garancija, dok se tuđa sredstva odnose na aparate za kopiranje firme Kamer Commerce d.o.o. koje je Zavod uzeo pod zakup.

9. JAVNE NABAVKE

Upravni odbor je 22. 2. 2021. godine donio Plan javnih nabavki za period privremenog finansiranja (1. 1. – 31. 3. 2021. godine) u iznosu od 2.133.495 KM,⁴² koji se dva puta mijenjao s ciljem omogućavanja izbora dobavljača za usluge testiranja/ PCR detekcije na koronavirus (COVID-19), tako da je na kraju iznosio 3.519.495 KM.

Nakon toga, Upravni odbor je 23. 4. 2021. godine donio Plan javnih nabavki Zavoda za preostali period 2021. godine u iznosu od 56.846.869 KM, koji se mijenjao još četiri puta do kraja godine. Prve tri izmjene Plana javnih nabavki (11. 6. 2021. godine, 12. 7. 2021. godine i 8. 9 2021. godine) su bile u cilju uvrštavanja novih stavki kako bi se omogućio izbor dobavljača koji će sanirati nastalu štetu na telefonskoj centrali (7.000 KM), obavio vanredni pregled i ispitivanje elektro i gromobranskih instalacija (3.630 KM) i ugovorilo obavljanje usluga potpomognute vantjelesne oplodnje (1.500.000 KM) i ugradnja protivpožarne pumpe i hidranta u poslovnicu Ilidža (7.000 KM). Četvrta izmjena Plana (13. 10. 2021. godine) je bila značajna, a istom su promijenjene i umanjene planirane pozicije koje se odnose na Nabavku i održavanje PACS sistema (- 702.000 KM) i Održavanje Integralnog informatičkog sistema (-2.574.000 KM). Planska pozicija Nabavka i održavanje PACS sistema je prvobitno bila planirana u iznosu od 3.042.000 KM (potpuno novi PACS i održavanje istog za period od 3 godine), izmjenom je smanjena i podijeljena na dvije pozicije, i to: Nabavka PACS sistema (1.989.000 KM) i održavanje PACS sistema (350.000 KM, za 1 godinu). Planirana pozicija koja se odnosi na održavanje integralnog informatičkog sistema koja je prvobitno bila planirana u iznosu od 3.861.000 KM (za 3 godine, otvoreni postupak), izmjenom je smanjena na 1.287.000 KM (1 god, pregovarački postupak bez objave obavještenja). U konačnici Plan javnih nabavki Zavoda za 2021. godinu je iznosio 58.607.994 KM, kojim je predviđeno provođenje: 11 otvorenih postupaka, tri pregovaračka bez objave obavještenja o nabavci, 10 konkurentskih zahtjeva za dostavu ponuda, 26 direktnih sporazuma, četiri postupka po Aneksu II, dio B Zakona o javnim nabavkama i jedan postupak putem javnog poziva. U okviru Plana javnih nabavki za 2021. godinu najznačajnije su procijenjene vrijednosti nabavke za obavljanje usluga porodične medicine za period 2022. i 2023. godine (47.700.000 KM), usluge testiranja/ PCR detekcije na koronavirus (1.386.000 KM), usluge potpomognute vantjelesne oplodnje (1.500.000 KM), održavanje Integralnog informacionog sistema (1.287.000 KM), nabavka novog PACS sistema (1.989.000 KM) i održavanje PACS sistema (350.000 KM).

Prema prezentiranom Pregledu, Zavod je u 2021. godini provođenjem postupaka javnih nabavki zaključio ugovore u ukupnoj vrijednosti od 2.085.141 KM, od čega putem pet otvorenih postupaka (vrijednosti 313.352 KM), četiri konkurentska zahtjeva za dostavu ponuda (93.878 KM), tri pregovaračka postupka bez objave obavještenja (1.644.786 KM) i deset direktnih sporazuma (33.125 KM). Veliko odstupanje vrijednosti zaključenih ugovora u odnosu na planirane postupke javnih nabavki nastalo je kao posljedica nezavršenih, poništenih ili nepokrenutih postupaka javnih nabavki. Pored toga, putem dva javna poziva (8. 3. 2021. godine i 19. 3. 2021. godine), primjenjujući Aneks II, dio B. Zakona o javnim nabavkama, zaključeni su ugovori za nabavku usluga PCR testiranja na koronavirus u kojima su definisane jedinične cijene, a njihova ukupna realizacija u 2021. godini iskazana je u iznosu od 1.510.025 KM (po ugovorima iz 2020. godine 312.495 KM i iz 2021. godine 1.197.530 KM).

Pokrenuti postupci izbora dobavljača putem javnih poziva za obavljanje usluga porodične medicine i usluga fizikalne medicinske rehabilitacije u 2021. godini, a za naredni period, nisu bili okončani u vrijeme izrade Izvještaja. Za obavljanje ovih usluga u 2021. godini su se primjenjivali potpisani ugovori, po provedenim javnim poziva u 2020. godini, sa rokom trajanja dvije godine, koji su pokrivali i 2021. godinu. Isto tako krajem 2021. godine raspisan je javni poziv za izbor dobavljača za pružanje usluga biomedicinski potpomognute oplodnje, ali postupak zbog žalbe jednog od ponuđača nije bio okončan do kraja godine, zbog čega nisu bili ni zaključeni ugovori za predmetnu nabavku.

⁴² Sve vrijednosti planiranih i izvršenih nabavki u ovom dijelu Izvještaja su sa iskazanim PDV-om, osim za zdravstvene usluge koje su oslobođene plaćanja PDV-a.

Revidirali smo zaključivanje ugovora ukupne vrijednosti od 1.877.551 KM (90% vrijednosti svih zaključenih ugovora mimo Aneksa II dio B. Zakona o javnim nabavkama), od čega dva otvorena postupka (232.765 KM) i tri pregovaračka postupka (1.644.786 KM).

Revizijom otvorenih postupaka nisu uočeni bitni propusti, a revidirali smo zaključivanje ugovora za: 1) nabavku ICT opreme i sistemskog softvera za lot 1 (Konzorcij Sys Company d.o.o. Sarajevo i Verso d.o.o. Sarajevo, 95.933 KM) i lot 2 (MIBO komunikacije d.o.o. Sarajevo, 32.760 KM); 2) nabavku sigurnosnih komponenti za lot 1 (Infonet d.o.o. Sarajevo, 79.502 KM) i lot 3 (Logosoft d.o.o. Sarajevo, 24.570 KM).

Revizijom smo obuhvatili i tri pregovaračka postupka bez objave obavještenja, nakon čega su potpisani ugovori za: 1) nabavku usluga korištenja baze podataka sa dobavljačem ERC Zipo (18.720 KM); 2) nabavku usluga održavanja Integralnog IS sa dobavljačem Medit d.o.o. Sarajevo (1.287.000 KM) i 3) usluge održavanja PACS sistema sa dobavljačem Berg d.o.o. Sarajevo (339.066 KM).

Zavod se u skladu sa članom 15. stav 3. Uredbe o kontroli javnih nabavki u svim institucijama čiji je osnivač Kanton Sarajevo⁴³ obraćao Uredu za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom KS kako bi isti dao prijedlog eksperata za oblast javnih nabavki i iz oblasti IT koji bio učestvovali u postupcima javnih nabavki. Po njihovom zahtjevu, Ured za borbu protiv korupcije je uglavnom predlagao samo eksperte za oblast javnih nabavki, ali nije za oblast IT tehnologija, jer na Listi eksperata za ovu oblast nije bilo kandidata potrebnog nivoa znanja i vještina.

S obzirom na to da Ured za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom KS na traženje Zavoda, nije mogao ponuditi eksperte iz oblasti IT tehnologija, Zavod je angažovao dva sudska vještaka za ovu oblast koji su trebali učestvovati u izradi tehničkih specifikacija za sljedeće postupke javnih nabavki 1) održavanje PACS sistema 350.000 KM (pregovarački postupak bez objave obavještenja), 2) za održavanje Integralnog informatičkog sistema 1.287.000 KM (pregovarački postupak bez objave obavještenja) i 3) nabavku novog PACS sistema procijenjene vrijednosti 1.989.000 KM (otvoreni postupak). Njihov izvještaj je razmotren i u prihvatljivom obliku ugrađen u tehnički dio tenderske dokumentacije, prema ocjeni posebne Radne grupe za pripremu tehničkih specifikacija koju je imenovala direktorica 9. 11. 2021. godine. **Nakon provedenih pregovaračkih postupaka bez objave obavještenja ugovori za održavanje postojećeg PACS sistema i održavanje Integralnog informatičkog sistema zaključeni su 28. 12. 2021. godine i 14. 1. 2022. godine, a izbor dobavljača za nabavku novog PACS sistema procijenjene vrijednosti 1.989.000 KM nije bio započet u 2021. godini.** Revizijom pregovaračkih postupaka, odnosno potpisivanja ugovora za održavanje PACS sistema i Integralnog informatičkog sistema utvrdili smo da su postupci provedeni pozivajući se na član 21. tačka c) Zakona o javnim nabavkama, odnosno kada se iz suštinskih, dokazivih tehničkih ili umjetničkih razloga ili iz razloga koji se odnose na zaštitu ekskluzivnih prava ugovor može dodijeliti samo određenom dobavljaču. Prilikom obavljanja revizije za 2019. godinu dali smo preporuku da se postupci nabavke usluga održavanja postojećih informacionih sistema vrše uz provođenje međunarodnog otvorenog postupka, po kojoj nije postupljeno ni u 2021. godini.

Utvrdili smo da Planom javnih nabavki Zavoda za 2021. godinu nije nikako obuhvaćena nabavka ampuliranih lijekova, iako je Zavod za troškove nabavke ovih lijekova u 2021. godini utrošio sredstva u iznosu od 4.741.291 KM.

Odlukom o Listi lijekova KS definisan je spisak sa ampuliranim lijekovima čija je primjena dozvoljena u ustanovama primarnog nivoa zdravstvene zaštite na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja, na kojoj su navedeni podaci o lijekovima sa njihovim nezaštićenim nazivima (INN-ovima) i po ATC klasifikaciji, propisanih oblika i jačina, **bez utvrđenih cijena po kojima će se kupovati.** Članom XII Odluke o Listi lijekova KS propisano je da će prijedlog najpovoljnijih cijena za prometovanje ovih lijekova utvrditi Zavod, te da će tako sačinjeni prijedlog dostaviti Kantonalnom ministarstvu zdravstva koje ga treba uputiti Vladi Kantona na razmatranje i usvajanje. Odlukom o izvršavanju Finansijskog plana za 2021. nije posebno propisano kako će se realizovati planirani trošak za ampulirane lijekove.

⁴³ „Sl. novine FBiH“, broj 27, 29 i 48/19 i 12/20

Na osnovu obavljenog razgovora sa rukovoditeljicom Odjela za farmaceutske poslove i upućenog Prijedloga ampulirane liste lijekova od 19. 11. 2020. Kantonalnom ministarstvu zdravstva, Zavod je napravio istraživanje tržišta ampuliranih lijekova, odnosno dostavljenih odgovora na upit veleprometnika i predstavnika proizvođača lijekova, te podatke o lijekovima sa ampulirane liste sistematizovao u tri kategorije: 1) ampulirani lijekovi koji su registrovani i kod kojih su cijene usklađene sa državnim cijenama (jednake ili niže od državnih); 2) ampulirani lijekovi koji nisu registrovani i prometuju se na osnovu interventnog uvoza, te za njih ne postoji maksimalna državna cijena; i 3) generički nazivi koji nemaju ponuđenih lijekova, ampulirani lijekovi gdje ponuđač nije prihvatio nižu cijenu (koju je ponudio drugi ponuđač) ili uopće nije odgovorio na upit ili se nije detaljno izjasnio. Kantonalno ministarstvo zdravstva nije sačinjeni Prijedlog uputilo u proceduru razmatranja i usvajanja Vladi Kantona do okončanja revizije. Prema prezentiranom dopisu, koji je Zavod 21. 3. 2022. uputio Kantonalnom ministarstvu zdravstva zbog toga što još uvijek nije usvojena nova Ampulirana lista lijekova sa utvrđenim cijenama u skladu s važećom Odlukom o Listi lijekova KS, Zavod i dalje primjenjuje staru Ampuliranu listu lijekova koju je Vlada Kantona donijela 2003. godine⁴⁴ na kojoj su navedeni i zaštićeni nazivi lijekova od proizvođača i cijene. Obavljenom revizijom utvrdili smo da se prometovanje ampuliranih lijekova obavlja putem dvije ugovorne apoteke, i to: JU „Apoteke Sarajevo“ i PZU „Apoteka Dina“ na osnovu zaključenih ugovora iz 2019. godine, koje lijekove isporučuju direktno primarnim zdravstvenim ustanovama, a na osnovu njihovog prethodno odobrenog zahtjeva od Zavoda.

U okviru ukupnog troška ampuliranih lijekova najznačajniji su za dva lijeka: Clexane injekcije, različitih jačina i pakovanja, INN enoksaparin, ATC B01AB05 (2.213.281 KM) i Triax injekcije, 1g, 10 ampula, INN ceftriakson, ATC J01DD04 (1.360.656 KM). Na osnovu prezentiranih podataka od rukovoditeljice Odjela za farmaceutske poslove, utvrdili smo da je prvi najčešće propisivani ampulirani lijek fakturisan po cijenama koje odgovaraju objavljenim maksimalnim veleprodajnim cijenama na nivou BiH, a drugi lijek po cijeni koja je niža od objavljene maksimalne cijene na nivou BiH.

Zavod nije provodio proceduru javne nabavke kako bi se utvrdila nova Ampulirana lista lijekova KS s utvrđenim cijenama, što je imalo za posljedicu da su ampulirani lijekovi u 2021. godini nabavljani po cijenama koje nisu utvrđene Zakonom o javnim nabavkama i Odlukom o Listi lijekova KS.

Utvrdili smo da Planom javnih nabavki za 2021. godinu nije nikako bilo planirano provođenje postupaka izbora dobavljača za nabavku deficitarnih zdravstvenih usluga, nabavku ampuliranih lijekova i nabavku ortopedskih pomagala i medicinskih sredstva koja se serijski proizvode (pelene, iglice i penovi za inzulin, trakice za mjerenje šećera u krvi...), zbog čega Plan nije usaglašen sa Finansijskim planom Zavoda za 2021. godinu, što nije u skladu sa članom 3. Zakona o javnim nabavkama i Odlukom o izvršavanju Finansijskog plana Zavoda za 2021. godinu. Donošenjem finansijskog plana za određenu godinu stvaraju se pretpostavke za donošenje plana javnih nabavki. U planiranju javnih nabavki ugovorni organ treba poći od definisanja potreba za narednu finansijsku godinu i jasno definisati predmet nabavke, planirana sredstva i potrebne količine. Zavod u 2021. godini, iako je trebao, nije omogućio osiguranicima pružanje deficitarnih zdravstvenih usluga za koje u ugovornim zdravstvenim ustanovama postoje liste čekanja preko 30 dana. Isto tako, ampulirani lijekovi i ortopedska i medicinska pomagala nabavljana su po ranije zaključenim ugovorima i po cijenama koje nisu postignute u postupcima javnih nabavki na konkurentskom osnovu, što ima značajnost sa stanovišta ukupnih izdataka za ove namjene. Detaljnije o deficitarnim uslugama i nabavkama medicinskih sredstava pojašnjeno je u tačkama 7.1.2.2.2 i 7.1.2.2.5 Izvještaja.

Preporuke:

- ***sačiniti prijedlog ampulirane liste lijekova sa utvrđenim cijenama, u skladu sa Odlukom o listi lijekova KS i Zakonom o javnim nabavkama, te dostaviti Kantonalnom ministarstvu zdravstva s ciljem njenog razmatranja i usvajanja;***

⁴⁴ „Sl. novine KS“, broj 15/03

- *Plan javnih nabavki usuglasiti s Finansijskim planom Zavoda i sačinjavati na način da obuhvati sve nabavke koje se planiraju provesti, kako bi se osiguralo ekonomično trošenje sredstava, a izbor dobavljača za obavljanje deficitarnih zdravstvenih usluga i nabavku ortopedskih i medicinska sredstava koja se serijski proizvode vršiti u skladu s odredbama Zakona o javnim nabavkama;*
- *postupke nabavke usluga održavanja postojećih informacionih sistema vršiti uz provođenje međunarodnog otvorenog postupka i dosljednu primjenu člana 3. Zakona o javnim nabavkama.*

10. KOMENTARI NA NACRT IZVJEŠTAJA

Zavod je 30. 6. 2022. godine dostavio komentar na Nacrt izvještaja o izvršenoj finansijskoj reviziji za 2021. godinu. Također je dostavio dopunu dokumentacije 8. 7. 2022. godine.

U komentaru su data obrazloženja koja se odnose na nalaze i date kvalifikacije koje su osnova za izražavanje mišljenja o usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima (nerealiziranje planiranih sredstava za pružanje deficitarnih zdravstvenih usluga, nabavku ampuliranih lijekova), isticanje pitanja kod Izvještaja o usklađenosti u kojem se skreće pažnja na primjenu utvrđenih veleprodajnih cijena iz Odluke o Listi lijekova KS, finansiranje kapitalnih ulaganja u zdravstvene ustanove i kapitalnih izdataka po osnovu informatizacije zdravstvene djelatnosti i na nalaz vezan za obračun pripadajućih poreza i doprinosa na naknade članovima komisija.

Prihvaćeno je obrazloženje sa dostavljenom dokumentacijom koje se odnosi na istaknuto pitanje u vezi pravovremenog usklađivanja veleprodajnih cijena lijekova naniže u skladu sa tačkom XXIX Odluke o Listi lijekova Kantona Sarajevo. Na osnovu uvida u dostavljenu dokumentaciju, utvrdili smo da Zavod fakturisanje potrošnje lijekova vrši po pravovremeno usklađenim veleprodajnim cijenama lijekova naniže sa Maksimalnim veleprodajnim cijenama lijekova (koje objavljuje Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH) i sa cijenama koje se objavljuju na Federalnoj listi lijekova zdravstvenog osiguranja (koje objavljuje Federalno ministarstvo zdravstva). Uvažili smo navedeno, kao i iznesene konstatacije koje se odnose na vođenje evidencija o potrošnji ampuliranih lijekova, što smo i inkorporirali u Izvještaj.

Komentare po ostalim nalazima nismo prihvatili, s obzirom na to da nisu data adekvatna obrazloženja, niti je dostavljena relevantna dokumentacija koja bi uticala na izmjene nalaza i datih preporuka u konačnom Izvještaju. S tim u vezi dajemo sljedeća pojašnjenja:

- U vezi kvalifikacije koja se odnosi na nerealiziranje planiranih sredstava za pružanje deficitarnih usluga zdravstvene zaštite, Zavod je naveo da nije proveo javni poziv za izbor dobavljača za obavljanje ovih usluga jer je imao primjedbe na način sačinjavanja Liste deficitarnih usluga od Kantonalnog ministarstva zdravstva. Pri tome je prezentiran dokazni materijal koji se odnosi na međusobnu korespondenciju između Kantonalnog ministarstva zdravstva i Zavoda u periodu 5. 5. 2021. – 7. 2. 2022. godine, kao i činjenicu da im je Ured za razmatranje žalbi BiH, po žalbi zdravstvene ustanove, osporio provedeni postupak 2019. godine zbog stavljanja na Listu deficitarnih usluga dvije sporne zdravstvene usluge koje to nisu bile.

Još jednom ističemo da Planom javnih nabavki Zavoda za 2021. godinu nije bila predviđena nabavka deficitarnih zdravstvenih usluga i da su na ovoj planskoj poziciji ostala neutrošena sredstva. S obzirom da je prezentirana korespondencija između Zavoda i resornog Ministarstva imala određenu dinamiku, mišljenja smo da su sve međusobne nejasnoće bile otklonjene 24. 11. 2021. godine kada je Ministarstvo Zavodu dostavilo tačan spisak sa nazivom 22 usluge, sa pojedinačnom cijenom i potrebnom količinom, koja se na kraju uklopila u ukupan iznos preostalih sredstava za ove namjene (1.342.976 KM), što Zavod nije osporavao. Konstatujemo da Zavod, iako je imao vremena, s obzirom da se za izbor dobavljača za pružanje deficitarnih zdravstvenih usluga primjenjuje Aneks II, dio B Zakona o javnim nabavkama, do kraja 2021. godine nije objavio javni poziv za pružanje ovih usluga.

Povezano sa navedenim, konstatujemo da je resorno Ministarstvo u augustu 2022. godine donijelo „Pravilnik o zdravstvenim uslugama za koje se ne može formirati lista čekanja na području Kantona Sarajevo („Sl. novine KS“, broj 36/22)“, pozivajući se na član 13. stav 1), 2) i 3)

Zakona o zdravstvenoj zaštiti kojim su utvrđene mjere za osiguranje i provođenje zdravstvene zaštite od interesa za građane na području kantona, a sa ciljem ostvarivanja društvene brige za zdravlje građana na nivou Kantona Sarajevo. Ovim Pravilnikom su tačno propisane zdravstvene usluge za koje se ne mogu sačiniti Liste čekanja duže od 30 dana (odnosi se i na deficitarne zdravstvene usluge), kao i obaveza Zavoda da osiguranicima izvrši refundaciju sredstava koji će svoje pravo ostvariti u najbližoj zdravstvenoj ustanovi koja nema sklopljen ugovor sa Zavodom. Za isplaćeni iznos osiguranicima, propisano je da će Zavod umanjivati sredstva ugovornoj ustanovi koja nije obavila uslugu u planiranom roku.

- Vezano za kvalifikaciju koja se odnosi na način izbora dobavljača za nabavku ampuliranih lijekova koji se koriste u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, Zavod je u datom obrazloženju potvrdio da za 2021. godinu nije provedena procedura nabavke ovih lijekova. S tim u vezi je dato obrazloženje, citirajući Odluku o listi lijekova KS, da u ovoj Odluci nije utvrđena obaveza provođenja postupka javne nabavke za ampulirane lijekove. Pored toga, u obrazloženju su ponovljene informacije, koje smo imali i ranije na raspolaganju, da je Zavod dva puta Kantonalnom ministarstvu zdravstva (u 2019. i 2020. godini) dostavljao Prijedlog ampuliranih listi lijekova, ali da iste nisu prošle proceduru usvajanja na Vladi Kantona, kako je to predviđeno Odlukom o listi lijekova KS. Isto tako, iznesena je konstatacija da, ako bi se kojim slučajem trebala provoditi procedura javne nabavke za ampulirane lijekove, nabavku bi trebale provoditi jedino ustanove primarnog nivoa, dok bi Zavod plaćao ove lijekove po realizovanom učinku ili za njihov trošak paušalno ustanovama doznavao sredstva putem materijalnih troškova.

Prilikom formiranja nalaza i razmatranja dostavljenih obrazloženja uzeli smo u obzir odredbe svih zakonskih propisa koji uređuju postupak i način nabavke i utvrđivanja cijena lijekova (Zakon o lijekovima i medicinskim sredstvima, Zakon o lijekovima i federalni Pravilnik o cijenama i listi lijekova), a time i ampuliranih lijekova. Imajući u vidu da Zakonom o javnim nabavkama nije izuzeta nabavka lijekova i da Zavod prilikom sačinjavanja Prijedloga ampulirane liste lijekova (koji lijekovi nisu sastavni dio pozitivne kantonalne liste) u ranijem periodu nije provodio proceduru javne nabavke, kao i da je u 2021. godini primjenjivao Ampuliranu listu lijekova koju je donijela Vlada Kantona 2003. godine, bez prezentiranja dokaza o tome kako su utvrđene cijene lijekova na ampuliranoj listi, dato obrazloženje Zavoda nije imalo uticaja na izmjenu nalaza u Izvještaju.

- U vezi finansiranja kapitalnih ulaganja u zdravstvene ustanove, Zavod je dao obrazloženje da mu je otpлата kredita od Saudijskog fonda za razvoj nametnuta. Za finansiranje kapitalnih izdataka po osnovu informatizacije zdravstvene djelatnosti dato je detaljno obrazloženje smatrajući da smo zanemarili odredbe člana 18. Zakona o zdravstvenom osiguranju, kao lex specialis propisa, kojim je između ostalog utvrđeno da su Federalni zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja i kantonalni zavodi zdravstvenog osiguranja obavezni, u okviru jedinstvenog informacionog sistema, organizovati praćenje ostvarivanja i korištenja prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja i reosiguranja, praćenje uplata i potrošnje, po obveznicima doprinosa, kao i drugih sredstava i lično za svakog osiguranika. Pored toga, ističu da je Vlada Kantona u sklopu Akcionog plana za provođenje Zaključaka Skupštine Kantona Sarajevo od 25. 8. 2020 godine zadužila Zavod za provođenje određenih aktivnosti koje se odnose na osiguranje uslova kako bi se u sklopu implementiranog Informacionog sistema Zavoda omogućilo potpuno informatičko praćenje u cjelokupnom radnom toku, od uzimanja uzoraka do dostavljanja rezultata pacijentima elektronskim putem, da se obezbijede neophodne licence za pristup Jedinstvenom informacionom sistemu Zavoda svim privatnim laboratorijama koje vrše PCR testiranja, kao i da Zavod u okviru svoje nadležnosti poduzme sve aktivnosti kako bi se optimizirao nesmetan rad "Medit" softvera i da se na tim aktivnostima radi u kontinuitetu. Isto tako navode da je Vlada Kantona 2020. godine donijela Odluku o vođenju medicinske dokumentacije u elektronskom obliku u okviru Centralnog

informacionog sistema⁴⁵, kao i da je Kantonalno ministarstvo zdravstva dalo Smjernice za izradu Finansijskog plana za 2021. godinu, kojima je naložena obaveza Zavodu da planira sredstva za nastavak procesa informatizacije, kao i sredstva za održavanje implementiranih softverskih rješenja, te da se u okviru ovih aktivnosti planiraju i sredstva za zamjenu PACS sistema.

S tim u vezi naglašavamo da je Zakonom o zdravstvenom osiguranju propisano da se obaveznim zdravstvenim osiguranjem osiguravaju osiguranici i članovi porodice osiguranika, prava na korištenje zdravstvene zaštite i prava na novčane naknade i pomoći u skladu sa ovim Zakonom. Također, članom 13. Zakona o zdravstvenoj zaštiti propisano je da kanton obezbjeđuje sredstva za vršenje osnivačkih prava nad zdravstvenim ustanovama čiji je osnivač, a koji obuhvata investicijsko ulaganje i investicijsko i tekuće održavanje zdravstvenih ustanova - prostora, medicinske i nemedicinske opreme i prevoznih sredstava, te informatizaciju zdravstvene djelatnosti, u skladu sa planom i programom mjera zdravstvene zaštite za područje kantona koji utvrđuje vlada kantona, na prijedlog kantonalnog ministra. Shodno navedenom, dato obrazloženje nije imalo uticaja na izmjene nalaza u Izvještaju.

- Za dati nalaz i preporuku revizije u pogledu obračuna i plaćanja pripadajućih poreza i doprinosa na naknade za rad zaposlenika u komisijama dato je obrazloženje da ove komisije imenuje kantonalni ministar zdravstva, te su citirane odredbe člana 10. Zakona o porezu na dohodak. Odgovorne osobe Zavoda iznijele su mišljenje da isplaćene naknade članovima komisija koji su zaposlenici Zavoda nisu imale tretman plaća, odnosno oporezivog prihoda od nesamostalne djelatnosti jer su komisije imenovane od kantonalnog ministra zdravstva koji je svojim rješenjima odredio zadatke i rokove, te dao upute za rad komisijama, te odredio da će isplatu naknade za rad članovima komisije vršiti Zavod.

Imajući u vidu da naknade zaposlenicima za angažman po bilo kojem osnovu, a u vezi s nesamostalnom djelatnošću, imaju karakter oporezivog prihoda od nesamostalne djelatnosti, poslodavac ima obavezu da obračuna i uplati porez i pune doprinose. Naknade su isplaćene iz sredstava Zavoda, a činjenica da je komisije imenovao kantonalni ministar zdravstva ne mijenja karakter isplaćenih naknada budući da one predstavljaju oporezivi prihod od nesamostalne djelatnosti. Rješenjima kantonalnog ministra zdravstva nije definiran obračun i isplata naknada.

Koordinatorica rada u Sektoru za finansijsku
reviziju zavoda, fondova i agencija

Marijana Milićević

Tim za reviziju

Nasiha Biberović – voditeljica tima

Belma Đulić – članica tima

⁴⁵ "Sl. novine KS", broj 47/20

V PRILOG: GODIŠNJI FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta za 2021. godinu					
Naziv pravnog lica: Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo					
Opis	Planirano	Ostvareno		Odstupanje (3-2)	Procenat (3/2x100)
		U tekućoj godini	U prethodnoj godini		
1	2	3	4	5	6
I PRIHODI (od 1 do 16)	428.647.000	453.399.518	424.416.186	24.752.518	106
PRIHODI OD POREZA (1+2+3+4+5+6+7+8)	426.777.000	452.091.160	423.128.067	25.314.160	106
1. Porez na dobit pojedinca i preduzeća	0	0	0	0	0
Porezi na dobit pojedinaca (zaostale uplate poreza)	0	0	0	0	0
Porezi na dobit preduzeća	0	0	0	0	0
Porez na dobit banaka i drugih finansijskih organizacija i društava za osiguranje i reosiguranje imovine i lica, pravnih lica iz oblasti elektroprivrede, pošte i telekomunikacija i pravnih lica iz oblasti igara na sreću i ostalih preduzeća	0	0	0	0	0
2. Doprinosi za socijalnu zaštitu	426.777.000	452.091.160	423.128.067	25.314.160	106
3. Porezi na plaću i radnu snagu	0	0	0	0	0
4. Porez na imovinu	0	0	0	0	0
5. Domaći porezi na dobra i usluge	0	0	0	0	0
6. Porez na dohodak	0	0	0	0	0
7. Prihodi od indirektnih poreza	0	0	0	0	0
8. Ostali porezi	0	0	0	0	0
NEPOREZNI PRIHODI (9+10)	1.870.000	1.308.358	1.288.119	-561.642	70
9. Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih kursnih razlika	200.000	47.789	99.342	-152.211	24
Prihodi od nefinansijskih javnih preduzeća i finansijskih javnih institucija	200.000	47.789	99.342	-152.211	24
Ostali prihodi od imovine	0	0	0	0	0
Kamate i dividende primljene od pozajmica i učešća u kapitalu	0	0	0	0	0
Naknade primljene od poza. i učešća u kapit.	0	0	0	0	0
Prihodi od pozitivnih kursnih razlika	0	0	0	0	0
Prihodi od privatizacije	0	0	0	0	0
Prihodi po osn. prem. i prov. za izdatu garan.	0	0	0	0	0
10. Naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga, kazne i drugi prihodi	1.670.000	1.260.569	1.188.777	-409.431	75
Administrativne takse	0	0	0	0	0
Sudske takse	0	0	0	0	0
Komunalne naknade i takse	0	0	0	0	0
Ostale budžetske naknade i takse	0	0	0	0	0
Naknade i takse po fed. zakonima i dr. propisima	0	0	0	0	0
Prihodi od pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika budžeta i vlastiti prihodi)	1.650.000	1.132.670	1.186.182	-517.330	69
Neplanirane uplate – prihodi	20.000	127.899	2.595	107.899	639
Novčane kazne	0	0	0	0	0
Drugi tekući prihodi	0	0	0	0	0
PRIMLJENI TRANSFERI I DONACIJE (od 11 do 16)	0	0	0	0	0
11. Primljeni tekući transf. od in. vlada i međ.org.	0	0	0	0	0
12. Primljeni tekući tran. od ostalih nivoa vlasti	0	0	0	0	0
13. Primljeni kapitalni tran. od inostranih vlada	0	0	0	0	0
14. Kapit. transf. od ostalih nivoa vlasti i fondova	0	0	0	0	0
15. Kapitalni transferi iz nevladinih izvora	0	0	0	0	0
16. Donacije	0	0	0	0	0

	II RASHODI (od 1 do 7)	458.224.000	437.775.997	430.216.358	-	96
					20.448.003	
1.	Plaće i naknade troškova zaposlenih	4.408.00	3.747.363	3.951.380	-660.637	85
	Bruto plaće i naknade plaća	3.847.000	3.275.397	3.447.129	-571.603	85
	Naknade troškova zaposlenih	561.000	471.966	504.252	-89.034	84
2.	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	451.000	343.917	361.949	-107.083	76
3.	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge	427.569.284	421.522.984	411.804.789	-6.046.300	99
	Putni troškovi	10.000	1.075	894	-8.925	11
	Izdaci za energiju	140.000	141.067	130.272	1.067	101
	Izdaci za komunikaciju i komunalne usluge	120.000	109.787	117.128	-10.213	91
	Nabavka materijala i sitnog inventara	60.000	57.433	59.891	-1.567	96
	Izdaci za usluge prevoza i goriva	9.000	6.808	5.084	-2.192	76
	Unajmljivanje imovine, opreme i nematerijalne imovine	43.000	78.707	17.453	35.707	183
	Izdaci za tekuće održavanje	52.000	40.747	38.402	-11.253	78
	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	24.000	18.120	14.762	-5.880	75
	Ugovorene i druge posebne usluge	427.111.284	421.069.240	411.420.902.	-6.042.044	99
4.	Tekući transferi i drugi tekući rashodi	13.886.000	9.908.561	11.665.430	-3.977.438	71
	Tekući transferi drugim nivoima vlasti	5.600.000	2.054.789	3.827.725	-3.545.211	37
	Tekući transferi pojedincima	7.800.000	7.798.739	7.392.611	-1.261	100
	Tekući transferi neprofitnim organizacijama	0	0	0	0	0
	Subvencije javnim preduzećima	0	0	0	0	0
	Subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima	0	0	0	0	0
	Subvencije finansijskim institucijama	0	0	0	0	0
	Tekući transferi u inostranstvo	0	0	0	0	0
	Drugi tekući rashodi	486.000	55.033	445.093	-430.967	11
5.	Kapitalni transferi	2.700.000	2.253.172	2.316.423	-446.828	83
	Kapitalni transferi drugim nivoima vlasti	1.800.000	1.598.649	1.712.626	-201.351	89
	Kapitalni transferi pojedincima	0	0	0	0	0
	Kapitalni transferi neprofitnim organizacijama	900.000	654.523	603.797	-245.477	73
	Kapitalni transferi javnim preduzećima	0	0	0	0	0
	Kapitalni transferi privatnim pred. i poduzetnicima	0	0	0	0	0
	Kapitalni transferi finansijskim institucijama	0	0	0	0	0
	Kapitalni transferi u inostranstvo	0	0	0	0	0
6.	Izdaci za kamate	0	0	0	0	0
	Kamate na pozajmice primljene kroz Državu	0	0	0	0	0
	Izdaci za inostrane kamate	0	0	0	0	0
	Kamate na domaće pozajmljivanje	0	0	0	0	0
	Izdaci za kamate vezane za dug po izdanim garancijama	0	0	0	0	0
7.	Tekuća budžetska rezerva	9.209.716	0	0	0	0
	TEKUĆI SUFICIT (TEKUĆI DEFICIT) (I-II)	-29.577.000	15.623.521	-5.800.172	45.200.521	-53
	III TRANSAKCIJE U STALNIM SREDSTVIMA	0	0	0	0	0
1.	Primici od prodaje stalnih sredstava	0	0	0	0	0
	Primici od prodaje stalnih sredstava	0	0	0	0	0
	Primici od prodaje federalnih robnih rezervi	0	0	0	0	0
	Ostali kapitalni primici	0	0	0	0	0
2.	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	3.945.000	1.946.478	476.134	-1.998.522	49
	Nabavka zemljišta, šuma i višegodišnjih zasada	0	0	0	0	0
	Nabavka građevina	0	0	0	0	0
	Nabavka opreme	1.109.000	963.151	173.446	-145.849	87
	Nabavka ostalih stalnih sredstava					
	Nabavka stalnih sredstava u obliku prava	2.506.000	759.093	302.688	-1.746.907	30
	Rekonstrukcija i investiciono održavanje	330.000	224.234	0	-105.766	68
	NETO NABAVKA STALNIH SREDSTAVA (2-1)	3.945.000	1.946.478	476.134	-1.998.522	49
	A. NETO POZAJMLJIVANJE (NETO ZADUŽIVANJE) = UKUPAN DEFICIT/SUFICIT	-33.522.000	13.677.043	-6.276.306	47.199.043	41

	(Tekući suficit/deficit – Neto nabavka stalnih sredstava)					
	IV TRANSAKCIJE U FINANSIJSKOJ IMOVINI	0	0	0	0	0
1.	Primici od finansijske imovine	0	0	0	0	0
	Primljene otplate od pozajmljivanja drugim nivoima vlasti	0	0	0	0	0
	Primljene otplate od pozajmljivanja pojedincima i neprofitnim organizacijama	0	0	0	0	0
	Primljene otpl. od poz. javnim preduzećima	0	0	0	0	0
	Primitak sred. po osnovu uč. u dion. javnih pr.	0	0	0	0	0
	Primitak sredstava po osnovu učešća u dionicama privat. pred. i u zajed. ulaganjima	0	0	0	0	0
	Primljene otpl. od ostalih vidova dom. pozaj.	0	0	0	0	0
	Primljene otplate od pozajmljivanja u inost.	0	0	0	0	0
2.	Izdaci za finansijsku imovinu	0	0	0	0	0
	Pozajmljivanje drugim nivoima vlasti	0	0	0	0	0
	Pozajmljivanje pojedincima, neprofitnim organizacijama i privatnim preduzećima	0	0	0	0	0
	Pozajmljivanje javnim preduzećima	0	0	0	0	0
	Izdaci za kupovinu dionica javnih preduzeća	0	0	0	0	0
	Izdaci za kupovinu dionica privatnih preduzeća i učešće u zajedničkim ulaganjima	0	0	0	0	0
	Ostala domaća pozajmljivanja	0	0	0	0	0
	Pozajmljivanje u inostranstvo	0	0	0	0	0
	B. NETO POVEĆANJE (SMANJENJE) FINANSIJSKE IMOVINE (1-2)	0	0	0	0	0
	V TRANSAKCIJE U FINANSIJSKIM OBAVEZAMA	0	0	0	0	0
1.	Primici od zaduživanja	0	0	0	0	0
	Primici od dugoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0
	Zajmovi primljeni kroz Državu	0	0	0	0	0
	Primici od inostranog zaduživanja	0	0	0	0	0
	Primici od domaćeg zaduživanja	0	0	0	0	0
	Primici od kratkoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0
	Zajmovi primljeni kroz Državu	0	0	0	0	0
	Primici od inostranog zaduživanja	0	0	0	0	0
	Primici od domaćeg zaduživanja	0	0	0	0	0
2.	Izdaci za otplate dugova	0	0	4.062.258	0	0
	Otplate dugova primljenih kroz Državu	0	0	0	0	0
	Vanjske otplate	0	0	0	0	0
	Otplate domaćeg pozajmljivanja	0	0	4.062.258	0	0
	Otplate unutarnjeg duga	0	0	0	0	0
	Otplate duga po izdatim garancijama	0	0	0	0	0
	Otkup duga	0	0	0	0	0
	C. NETO ZADUŽIVANJE (NETO OTPLATE DUGOVA) (1-2)	0	0	0	0	0
	UKUPAN FINANSIJSKI REZULTAT (A+B+C)	-33.522.000	13.677.043	-10.338.564	47.199.043	

Rukovodstvo je Godišnji izvještaj o izvršenju budžeta za 2021. godinu odobrilo 23. 2. 2022. godine.

v. d. direktorica
Samira Hajdarević

Bilans stanja na 31. 12. 2021. godine			
Naziv pravnog lica: Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo			
Opis	U obračunskom periodu tekuće godine	U istom obračunskom periodu prethodne godine	Procenat (2/3)x100
1	2	3	4
I AKTIVA			
A. Gotovina, kratkoročna potraživanja, razgraničenja i zalihe (1+...+8)	99.799.992	84.859.258	118
1. Novčana sredstva i plemeniti metali	98.194.867	80.219.999	122
2. Vrijednosni papiri	0	0	0
3. Kratkoročna potraživanja	1.554.633	4.589.160	34
4. Kratkoročni plasmani	0	0	0
5. Finansijski i obračunski odnosi s drugim povezanim jedinicama	0	0	0
6. Zalihe materijala i robe	26.198	38.880	67
7. Zalihe sitnog inventara	12.870	0	0
8. Kratkoročna razgraničenja	11.424	11.219	102
B. Stalna sredstva (11+14+17+18)	28.432.791	27.062.092	105
9. Stalna sredstva	31.449.578	28.518.074	110
10. Ispravka vrijednosti stalnih sredstava	21.496.440	20.072.936	107
11. Neotpisana vrijednost stalnih sredstava (9-10)	9.953.138	8.445.138	118
12. Dugoročni plasmani	0	0	0
13. Ispravka vrijednosti dugoročnih plasmana	0	0	0
14. Neotpisana vrijednost dugoročnih plasmana (12-13)	0	0	0
15. Vrijednosni papiri	0	0	0
16. Ispravka vrijednosti vrijednosnih papira	0	0	0
17. Neotpisana vrijednost vrijednosnih papira (15-16)	0	0	0
18. Dugoročna razgraničenja	18.479.653	18.616.954	99
UKUPNO AKTIVA (A+B)	128.232.783	111.921.350	115
II PASIVA			
C. Kratkoročne obaveze i razgraničenja (19+...+24)	20.790.248	19.520.188	107
19. Kratkoročne tekuće obaveze	16.992.614	11.417.527	149
20. Obaveze po osnovu vrijednosnih papira	0	0	0
21. Kratkoročni krediti i zajmovi	0	0	0
22. Obaveze prema zaposlenicima	305.462	313.619	97
23. Finansijski i obračunski odnosi s drugim povezanim jedinicama	0	0	0
24. Kratkoročna razgraničenja	3.492.172	7.789.042	45
D. Dugoročne obaveze i razgraničenja (25+26+27)	21.134.928	20.192.177	105
25. Dugoročni krediti i zajmovi	0	0	0
26. Ostale dugoročne obaveze	2.655.275	1.575.223	0
27. Dugoročna razgraničenja	18.479.653	18.616.954	99
E. Izvori stalnih sredstava (28+29+30+31-32)	86.307.607	72.208.985	120
28. Izvori stalnih sredstava	9.953.138	8.445.138	118
29. Ostali izvori sredstava	1.975	578.221	0
30. Izvori sredstava rezervi	21.882.891	21.882.891	100
31. Neraspoređeni višak prihoda nad rashodima	54.469.603	41.302.735	132
32. Neraspoređeni višak rashoda nad prihodima	0	0	0
UKUPNO PASIVA (C+D+E)	128.232.783	111.921.350	115

Rukovodstvo je Bilans stanja na 31. 12. 2021. godine odobrilo 23. 2. 2022. godine.

v.d. direktorica
Samira Hajdarević

Izveštaj o novčanim tokovima za period izvještavanja od 1. 1. do 31. 12. 2021. godine		
Naziv pravnog lica: Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo		
Redni broj	Pozicija	Iznos u KM
1	2	3
	I NOVČANI PRIMICI	
1	Prihodi (od 2 do 6)	453.399.518
2	Prihodi od poreza	452.091.160
3	Neporezni prihodi	1.308.358
4	Tekući transferi (transferi i donacije)	0
5	Kapitalni transferi	0
6	Prihodi po osnovu zaostalih obaveza	0
7	Kapitalni primici i transferi (8)	0
8	Kapitalni primici od prodaje stalnih sredstava	
9	Finansiranje (od 10 do 12)	0
10	Primici od finansijske imovine	0
11	Primici od dugoročnog zaduživanja	0
12	Primici od kratkoročnog zaduživanja	0
13	UKUPNI NOVČANI PRIMICI (1 + 7 + 9)	453.399.518
14	II NOVČANE ISPLATE	0
15	Rashodi (od 16 do 21)	433.426.147
16	Plaće i naknade troškova zaposlenih	3.755.595
17	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	345.172
18	Izdaci za materijal, sitni inventar i usluge	420.428.903
19	Tekući transferi i drugi tekući rashodi	6.643.305
20	Kapitalni transferi	2.253.172
21	Izdaci za kamate	0
22	Kapitalni izdaci (redni broj 23)	1.998.504
23	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	1.998.504
24	Finansiranje (25 + 26)	0
25	Izdaci za finansijsku imovinu	0
26	Izdaci za otplate dugova	0
27	UKUPNE NOVČANE ISPLATE (15 + 22 + 24)	453.424.651
28	NETO NOVČANI PRIMICI / ISPLATE (13 - 27) ili (27 - 13)	17.974.867
29	SALDO GOTOVINE NA POČETKU GODINE	80.219.999
	SALDO GOTOVINE NA KRAJU GODINE (28 + 29)	98.194.866

Rukovodstvo je Izveštaj o novčanim tokovima za period izvještavanja od 1. 1. do 31. 12. 2021. godine odobrilo 23. 2. 2022. godine.

v. d. Direktorica
Samira Hajdarević